

ŠOKO
MOKYTOJO
KNYGA

ŠOKIO MOKYTOJO KNYGA

Leidinyi parengtas Šokio mokytojų asociacijai iš dalies vykđant laimėtą Ugdymo plėtotės centro švietimo bendruomenių asociacijų stiprinimo programų finansavimo 2014 metais konkursą. Leidinyi skelbiamas Šokio mokytojų asociacijos interneto svetainėje www.sokis.upc.smm.lt

Projekto vadovas – Arnoldas Riekumas

Leidinio redaktoriai – Lina Lingienė ir Arnoldas Riekumas

Dizainas ir viršelis – Lina Lingienė

Maketas – UAB MANIFESTUS

ISBN 978-609-95660-2-3

© Birutė Akelaitienė, Loreta Jokubaitienė,
Diana Mockuvienė, Rasa Prokurotienė,
Gitana Puzinienė, Arnoldas Riekumas,
Saulius Rudelis, 2014

© Šokio mokytojų asociacija, 2014

TURINYS

IVADAS	4
PRADINĖ MOKYKLA	5
Vietoj įžangos. <i>Rasa Prokurotienė</i>	6
Apie metodus. <i>Rasa Prokurotienė</i>	6
Apie planavimą. <i>Rasa Prokurotienė</i>	7
Apie aplinką. <i>Rasa Prokurotienė</i>	9
Pamokų planų pavyzdžiai. <i>Rasa Prokurotienė</i>	14
Apie mokinio pasiekimų ir pažangos vertinimą. <i>Rasa Prokurotienė</i>	19
PAGRINDINĖ MOKYKLA	22
Kūrybinė, integruota šokio pamoka ugdymo procese. <i>Diana Mockuviėnė</i>	23
Projektinė veikla arba projekto metodas. <i>Saulius Rudelis</i>	26
Ugdomieji projektai pamokoje. <i>Saulius Rudelis</i>	29
Projekto planas. <i>Saulius Rudelis</i>	30
eTwinning programa. <i>Saulius Rudelis</i>	32
VIDURINĖ MOKYKLA	34
Šokio kūrimo metodika ir principai. <i>Gitana Puziniėnė</i>	35
Kūrybinis darbas – autorinė šokio kompozicija. <i>Gitana Puziniėnė</i>	35
Šokio kūrimo pavyzdys. <i>Gitana Puziniėnė</i>	37
Lėtas valsas. <i>Arnoldas Riekumas</i>	40
Tango. <i>Arnoldas Riekumas</i>	40
Valsas. <i>Arnoldas Riekumas</i>	41
Fokstrotas. <i>Arnoldas Riekumas</i>	42
Samba. <i>Arnoldas Riekumas</i>	43
Čia čia čia. <i>Arnoldas Riekumas</i>	44
Rumba. <i>Arnoldas Riekumas</i>	45
Džaiwas. <i>Arnoldas Riekumas</i>	45
Legendos apie šokius: raganų šokiai. <i>Arnoldas Riekumas</i>	46
Legendos apie šokius: <i>Dance Macabre</i> . <i>Arnoldas Riekumas</i>	47
NEFORMALUSIS UGDYMAS	49
Neformaliojo ugdymo reikšmė. <i>Birutė Akelaitienė</i>	50
Šokis „Pirmojo varpelio takeliu“. <i>Birutė Akelaitienė</i>	50
Šokis „Rudeninio lapelio gyvenimas“. <i>Birutė Akelaitienė</i>	52
Šokis „Versmynas“. <i>Birutė Akelaitienė</i>	53
Šokis „Linksmasis traukinukas“. <i>Loreta Jokubaitienė</i>	54
Šokis „Vaivos juosta“. <i>Loreta Jokubaitienė</i>	56

ĮVADAS

Šiandien šokio pamoką suvokiame ne kaip repeticiją, o kaip ugdymo procesą. Šokio mokytojo darbo sėkmė labai priklauso nuo to, KAIP bus dirbama.

Metodinėje priemonėje „Šokio mokytojo knyga“ pristatoma asmeninė autorių kolektyvo pedagoginė patirtis. Ši priemonė yra pirmasis bandymas apibendrinti turėtą patyrimą, sukaupą per ilgą darbo mokykloje laiką. Priemonė „Šokio mokytojo knyga“ gali būti geras pagalbininkas šokio mokytojams, dirbantiems formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigose.

PRADINĖS MOKYKLOS skyriuje kalbama apie metodus, planavimą, aplinką, mokinio pasiekimų ir pažangos vertinimą. Pateikiamos lentelės su 1–2 ir 3–4 klasių mokinių pasiekimų vertinimo pavyzdžiais, o taip pat integruotas pasaulio pažinimo ir šokio pamokų planas 1 klasei bei Vilniaus „Vyturio“ pradinėje mokykloje vestų integruotų pamokų planai. Skyriaus autorė Rasa Prokurotienė, šokio mokytoja ekspertė, Vilniaus kolegijos dėstytoja.

PAGRINDINĖS MOKYKLOS skyriuje Diana Mockuvienė, šokio mokytoja ekspertė, apžvelgia kūrybines, integruotas šokio pamokas ugdymo procese, pateikia kūrybinių šokio pamokų idėjų ir pavyzdžių. Saulius Rudelis, šokio mokytojas ekspertas, aprašo projekto metodą, pateikia medžiagos apie projektinę veiklą.

VIDURINĖS MOKYKLOS skyriuje Gitana Puzinienė, šokio mokytoja metodininkė, apžvelgia šokio kūrimo metodiką ir principus, pateikia kompozicijų kūrimo pavyzdžių. Būtiniausių choreografijos terminų žodynelis turėtų būti naudingas mokiniams, ne tik besiruošiantiems menų brandos egzaminui. Arnoldas Riekumas, šokio mokytojas metodininkas, apžvelgia pramoginių klasikinių ir Lotynų Amerikos šokių istoriją, supažindina su legendomis apie šokius. Vienoje vietoje skelbiama šokių istorijos apybraiža palengvins pasirengimą įvairiems šokio projektams.

NEFORMALIOJO UGDYMO skyriuje pateikiami autorių šokių aprašymai. Knygoje mokytojai ras Birutės Akelaitienės, šokio mokytojos ekspertės, šokių „Pirmojo varpelio takeliu“, „Rudeninio lapelio gyvenimas“, „Versmynas“ pradinei mokyklai ir Loretos Jokubaitienės, šokio vyr. mokytojos choreografijų „Linksmasis traukinukas“ ir „Vaivos juosta“, kuriuos siūloma šokti pagrindinės mokyklos amžiaus tarpsnio mokiniams.

PRADINĖ MOKYKLA

---

*Rugsėjis, pasipuošęs nuraudusiomis šermukšnių gijomis,
pakviečia pradinukus į klases. Mylimus žaislus keičia
knygos, pratybų sąsiuviniai, šokio bateliai...*

Vietaoj išangos

Šiuolaikinio ugdymo esmė – svarbiausia dėmesį sutelkti į mokinio asmenybės ugdymą, į jo paties aktyvų, sąmoningą mokymąsi, suteikiant mokiniui tinkamą paramą, kad jis išsiugdytų gyvenimui svarbių kompetencijų. Šokio mokytojas sau turėtų kelti tikslus:

- Paskatinti mokinių savimoką ir nepriklausomybę.
- Padėti mokiniams imtis didesnės atsakomybės, apsisprendžiant, ko mokytis.
- Didinti mokinių kūrybiškumą.
- Ugdyti mokinių domėjimąsi menu.
- Žadinti mokinių smalsumą.

Šiandien šokio pamoką suvokiame ne kaip repeticiją, o kaip ugdymo procesą. Pradinės mokyklos darbų sėkmė labai priklauso nuo to, KAIP bus dirbama. Metodų pasirinkin-

kimo laisvė skatina diegti naujoves, kurti savo mokymo (si) sistemą, orientuotą į programos tikslus. Mokymo metodų ir būdų įvairovė būtina ir dėl to, kad net tos pačios klasės vaikai yra be galo skirtingi.

Mokytojui nebeužtenka būti geru savo dalyko specialistu. Dabar jam privalu užtikrinti, kad tai, kas vyksta per pamoką, būtų nukreipta į svarbių švietimo tikslų įgyvendinimą. Kiekvienas turėtų susimąstyti ir savęs paklausti:

- **koks** mūsų darbo tikslas?
- **ko** siekia mokinys?
- **ko** siekia mokytojas?
- **ko** reikia mokyti?
- **kiek** reikia mokyti?
- **kaip** reikia mokyti?

Apie metodus

Kiekvieno šokio mokytojo veiklos tikslas yra ugdyti sumanią, kūrybiškai mąstančią asmenybę, gebančią savarankiškai plėtoti įgytas žinias, nes dabartinė civilizacija laukia kūrybingo, iniciatyvaus, veiklaus, komunikabilaus ne tik Europos, bet ir pasaulio plotmėje žmogaus. Šiam tikslui pasiekti pedagoginėje veikloje svarbu taikyti tinkamus mokymo ir mokymosi metodus. Tai įpareigoja mokytoją ne tik juos žinoti, bet ir gebėti tinkamai pasirinkti atsižvelgiant į šiuolaikinius profesinio rengimo reikalavimus.

Ugdo ne vien pamokose perteikiamas ugdymo turinys, bet ir visas mokyklos gyvenimas: jos klimatas, kurį sudaro mokyklos bendruomenės narių (suaugusių ir vaikų) įvairovė, jos darbo organizavimas, sukurta klasės erdvė, mokymo metodai.

Pedagogas, siekdamas bendrųjų ugdymo tikslų, turi visišką laisvę pasirinkti tinkamus ugdymo metodus ar sudaryti jų derinius. Metodai parenkami atsižvelgiant į realią situaciją:

- mokinių poreikius ir galimybes;
- paties mokytojo gebėjimus ir savybes;
- kintantį socialinį ir kultūrinį kontekstą.

Mokytojai renka įvairius mokymo metodus dėl to, kad:

- mokiniai kuo geriau įsisavintų žinias;
- atsirastų mokėjimai ir įgūdžiai;

- sukeltų vaikams daug teigiamų emocinių išgyvenimų.

Mokiniai turi išmokti informaciją:

- surasti;
- priimti;
- interpretuoti;
- kritiškai vertinti;
- vartoti.

Mokymas ir ugdymas turėtų būti orientuotas į vaiką.

Teisingai parinkti darbo metodai padeda formuoti teigiamą požiūrį į mokymąsi ir atskleidžia aspektus:

- greitai pastebimos mokinių žinių spragos ir operatyviai jos šalinamos;
- kiekvieną pamoką mokiniai pajaučia atlikto darbo džiaugsmą, o tai skatina dar geriau, greičiau ir kokybiškiau dirbti;
- įgytas žinias mokiniai išmoka taikyti praktinėje veikloje;
- visa pamoka yra darbinga;
- vaikai nepajaučia nuovargio, nes dirba noriai, stengiasi kuo greičiau, daugiau ir kruopščiau padaryti;
- mokiniai tinkamai pasirengia mokytis aukštesnėse klasėse;
- išugdytas poreikis dirbti nepradingsta ir vėliau.

Verta žinoti: tiek šokio, tiek kiti mokomųjų dalykų pedagogai pasirinkdami metodus savo dėstomai pamokai:

- pagreitina mokymosi procesą;
- padeda mokiniams greičiau įsisavinti informaciją;
- skatina bendravimą ir bendradarbiavimą;
- ugdo mąstymą, darbą grupėse, pagarbą šalia esantiems draugams bei esant reikalui padeda vieni kitiems.

Renkantis mokymo metodą svarbu žinoti, kad:

- nėra absoliučiai gerų ir tobulų metodų;
  - netikslinga kuriems nors metodams ar jų grupėms teikti prioritetą;
  - mokymo procesui būtini įvairūs mokymo metodai;
  - svarbu atsižvelgti į mokinių amžiaus ypatybes;
  - lemiamą vaidmenį vaidina pats mokytojas, jo asmenybė.
- Pradėję lankyti mokyklą vaikai dar nežino, kokiai veiklai jie yra gabūs. Todėl labai svarbu, kad save išbandytų įvairiose veiklos srityse. Žinodami, kad vaikai iš prigimties yra smalsūs ir kūrybingi, leiskime jiems veikti patiems, sudarydami sąlygas surasti ir išbandyti tam tikras tiesas bei dėsningumus, patirti ieškojimų ir atradimų džiaugsmą. Šokio pamokose vaikas turėtų jaustis laisvas, nevaržomas įvairiausių taisyklių. Svarbų vaidmenį čia gali suvaidinti žaidybiniai elementai bei pasakos įvedimas į šokio pamoką. Mokytojas tarsi ir nemoko, o veda vaiką į paslaptinę ir nežinomą šalį. Sudomintas vaikas nesistengs greičiau užverti salės duris.

Žaidimas mažųjų pamokose išlieka, nes tai savarankiška, iš vaiko vidaus kylanti veikla. Tai dinamiškas, kintantis procesas. Jis skatina smalsumą, norą aktyviai tyrinėti, eksperimentuoti, ieškoti ir atrasti. Žaisdamas vaikas įgyja socialinių įgūdžių ir patiria džiaugsmą. Pats žaidimo momentas – kūryba. Ypatinę vietą vaiko gyvenime žaidimas užima dėl savo specifiškumo, skirtingumo nuo kitos veiklos. Žaidimas patrauklus, natūralus, laisvas, niekada nekuria įtampos.

Nuo ko priklauso pamokos sėkmė?

- Lūkesčiai – ko tikiusi? (pamatuoti uždaviniai)
- Planavimas – kaip planuosiu?
- Veikla – kaip organizuosiu? (turinys; užduotys; metodai; priemonės)
- Motyvacija – kaip sužadinti norą mokytis? (pasitikėjimas; vertinimas; įsivertinimas)

Pamokos kokybę sudaro:

- Pamokos planavimas ir organizavimas.
- Mokymo kokybė.
- Mokinių mokymasis.
- Mokytojo teikiama pagalba mokiniui mokantis.
- Vertinimas ugdant.
- Santykiai (mikroklimatas, tvarka ir klasės valdymas).
- Mokymosi aplinka.
- Mokinių pasiekimai pamokoje.

Apie planavimą

Pagrindiniai klausimai planuojant:

- Ko mokome? (bendrais bruožais nusakyti žinias, sąvokas, įgūdžius ir nuostatas, kurias reikia įgyti, mokomųjų dalykų ryšius ir tarpdalykinius elementus).
- Kaip mokome? (metodai, kaip paskirstome laiką, kokios vertinimo galimybės).
- Kada mokome? (ugdymo turinio tęstinumas atitinkamose ugdymo pakopose).
- Kaip sužinome, kad vaikai mokosi ir išmoka? (planas kaip stebėti ir kontroliuoti išmokimą ir kelti būsimus mokymo (si) tikslus).

Planavimas yra labai svarbi ugdymo proceso dalis. Sprendimai, kuriuos mokytojas padaro planuodamas pamoką, turi lemiamos įtakos:

- elgesiui klasėje;
- mokymo pobūdžiui;
- rezultatams.

PAMOKOS PLANAVIMAS IR ORGANIZAVIMAS

- Uždavinių kėlimas (formuluoti pagal mokinių amžių).
- Uždavinys vaikui (prie uždavinio GRĮŽTAMA pamokos pabaigoje).

- Pamokos struktūros logiškumas, nuoseklumas.
- Dermė: uždavinių, metodų, priemonių.
- Laiko panaudojimas/racionalumas.

**Reikia
planuoti
PROCESĄ,
o ne
TEMAS**

Sritys:

1. MOKYMAS:

KO mokau? KAIP mokau?

- Mokytojo aiškinimas, vaizdumas, demonstravimas.
- Mokymo medžiagos aktualumas, susiejimas su vaiko patirtimi, šios dienos aktualijomis.
- Tinkamas metodų parinkimas (netinka vien aiškinimas, vaikai turi dirbti patys).
- Individualaus ir grupinio darbo derinimas (turėti taisykles).
- Užduočių individualizavimas (pagal vaiko gabumus).

2. MOKYMASIS

- Mokinių aktyvumas pamokoje.
- Kaip mokinys vertina save, įvardina mokymosi sunkumus.
- Gebėjimas dirbti bendradarbiaujant su kt. mokiniais ir mokytoju.
- Atsakomybė už savo mokymąsi.

3. PAGALBA MOKINIUI

- Individualus mokinio konsultavimas.
- Neįkiri, atsargi pagalba (gabiams ir silpniems).

4. VERTINIMAS

- Vertinimo būdų individualizavimas.
- Kiekvieno mokinio matymas (taisomos klaidos).
- Skatinimas, motyvavimas.
- Uždavinį būtina susieti su vertinimu.

5. SANTYKIAI, KLASĖS TVARKA, VALDYMAS

- Klasės mikroklimatas.
- Mokytojo – mokinio – kitų mokinių santykis.
- Drausmė, taisyklės, darbo ritmas.
- Sutartiniai ženklai.

6. MOKYMOŠI APLINKA

- Patalpa (jaukumas; estetiškumas).
- Priemonės (tinkamumas; panaudojimo tikslingumas/veiksmingumas).
- Racionalus erdvių pritaikymas (kalbėdami, vertindami, aptardami vaikai turi matyti vieni kitų akis).

7. PASIEKIMAI PAMOKOJE

- Mokinių pasiekimai lyginant su išsikeltu uždaviniu.
- Pamokos apibendrinimas; aptarimas; įvertinimas, įsi-vertinimas.
- Įtvirtinimas; pasitikrinimas.
- Žinių pritaikomumas.
- Akcentuoti mokiniams KO JIE IŠMOKO?

Gero mokymo pamokoje principai:

- Pradėkite pamoką trumpa ankstesnio mokymosi apžvalga.
- Pateikite naują medžiagą nedidelėmis porcijomis, pažingsniui, sudarydami sąlygas mokiniams pasipraktikuoti po kiekvieno žingsnio.
- Ribokite medžiagos, su kuria mokiniai turi dirbti vienu metu, kiekį.
- Pateikite aiškius ir detalius nurodymus, tinkamai paaiškinkite.

- Užduokite daug klausimų ir tikrinkite supratimą.
- Paprašykite mokinių paaiškinti, ką jie išmoko.
- Sistemingai teikite grįžtamąją informaciją ir taisykite klaidas.
- Daugiau laiko skirkite paaiškinimams.
- Teikite pakankamai pavyzdžių.
- Jei būtina – mokykite iš naujo.

Tinkamos šokio pamokos komponentai:

- Pasisveikinimas ir paskatinanti pamokos pradžia.
- Temos paskelbimas.
- Uždavinių išaiškinimas.
- Mokytojo atsižvelgimas į ugdytinių nuotaikas ir poreikius.
- Tinkamų mokymosi būdų parinkimas.
- Atidus ugdytinių klausymasis.
- Maloni ir skatinanti aplinka.
- Tarpusavio supratimas, geras komandinis darbas.
- Mokymosi medžiagos atitikimas ugdytinių lygiui.
- Pasitikrinimas ar moksleiviai supranta pateiktą medžiagą.
- Ar įtraukiami visi besimokantieji.
- Mokytojas kalba aiškiai, suprantamai.
- Mokytojas gerai išmano savo dalyką.
- Mokymosi medžiaga diferencijuojama.
- Geras pamokos laiko planavimas.
- Mokytojo ir ugdytinių bendradarbiavimas.
- Kitos pamokos pristatymas.
- Pateiktas konstruktyvus ir efektyvus grįžtamasis ryšys.

Kokia turėtų būti pamokos struktūra?

Bendriausia pamokos struktūra turėtų būti trijų dalių:

- įvadinė (turėtų būti įvardytas konkretus pamokos turinys: tema, problema, uždavinys (-iai) ir kompetencijos (nuostatos, žinios ir gebėjimai), kurias numatoma ugdyti pamokoje);
- mokymosi veiklos (turėtų būti įgyvendinamos mokymosi uždavinius ir mokinių poreikius bei galimybes atitinkančios mokymo(si) veiklos ir taikomi metodai, padedantys ugdyti(s) įvardytas kompetencijas);
- apibendrinimo (turėtų būti numatyta galimybių patiems mokiniams išvertinti, kaip jiems sekėsi siekti iš(si)keltų uždavinių.

1 lentelėje pateikiamas pamokos struktūros pavyzdys.

1 lentelė.

Pamokos struktūra

Pamokos dalis	Aprašas
Įvadinė dalis: ko siekiama?	trumpa veikla, susijusi su praėjusia pamoka (gali ir nebūti); mokymosi uždavinių kėlimas ir aptarimas; motyvavimas, sudominimas, turimų žinių, patirties aktualizavimas.
Mokymosi veikla: kaip veikiama siekiant pamokoje išsikeltų uždavinių?	naujos medžiagos pateikimas; individualus, grupės ar visos klasės darbas: praktinės užduotys.
Apibendrinimas: iš ko galima spręsti apie pasiekimus?	mokymosi veiklos rezultatų ir proceso aptarimas (pvz., pristatyto kūrybinio darbo aptarimas, grupės darbo pristatymas ir pan.), mokytojo ir bendraklasių vertinimas ir įsivertinimas; veiklos reflektavimas atsakant į pateiktus klausimus; tolesnių mokymosi žingsnių numatymas.

Apie aplinką

Mokymuisi tinkamą aplinką sudaro:

- Saugi mokykla.
- Tvarka ir drausmė.
- Pozityvus skatinimas.
- Geras mikroklimatas.
- Pagarba mokytojui ir mokiniui.

Mokymosi aplinka:

Mokytojas kuria mokymosi aplinką, kuri padėtų skleisti kiekvieno mokinio žinioms, gebėjimams, nuostatom:

- tinkamai paskirsto mokymo ir mokymosi laiką;
- tikslingai ir prasmingai naudoja mokymosi erdvę ir priemones mokinių gebėjimams ugdyti;
- gerbia ir vertina mokinių mintis, mąstymo būdus ir nuostatas;
- skatina mokinius dirbti ir savarankiškai, ir bendradarbiaujant;
- skatina klausti, diskutuoti, argumentuoti savo nuomonę.

Mokinių ugdo ne vien turinys perteikiamas ugdymo pamokose, bet ir visas mokyklos gyvenimas

Šokis turėtų būti daugiau auklėjamasis, negu mokomasis vyksmas. Jis suprantamas kaip visumos dalis, glaudžiai susietas su kultūra, aplinka. Vaikas, o ne mokytojas, tampa svarbiausiu ugdymo proceso veikėju.

Svarbiausi bendrojo ugdymo uždaviniai pradinėje mokykloje yra šie:

- leisti vaikui suvokti, kad viskas gyvenime susiję;
- pažadinti norą ir ryžtą mokytis visą gyvenimą;
- ugdyti komunikacinius gebėjimus bei įgūdžius.

Ugdymo turinio integracija padeda sumažinti barjerus tarp mokykloje dėstomų dalykų ir suplanuoti mokymąsi taip, kad būtų pabrėžiami įvairias pažinimo sritis jungiantys elementai.

Vaikai, mokydamiesi pagal integruotą teminį planą:

- lengviau perpranta netradicinius metodus,
- būna savarankiškesni,
- reiklesni sau ir mokytojui,
- geriau suvokia pateikiamos medžiagos visybiškumą,
- patiria gauto rezultato džiaugsmą.

2 lentelėje pateikiamas 1 kl. integruotas pasaulio pažinimo ir šokio pamokų teminis planas.

2 lentelė. Integruotas pasaulio pažinimo ir šokio pamokų planas 1 klasei

TEMINIS PLANAS				
„Aš ir pasaulis“ mokyk. knyg. psl.	Pasaulio pažinimo siūlomoms temoms	Integruotos šokio pamokų užduotys		
		Pažinimas	Kūryba	Atlikimas
5–10 psl.	SUSIPAŽINIMAS	1. Stebėti klasės draugų išvaizdą, judesius, elgseną.	1. Individuali kūrybinė užduotis: prisistatymo (susipažinimo).	1. Ritmiskas mokinio vardo pristatymas (žaidimas „Mes susėdome ratu“).
		2. Pokalbis su mokiniais apie darbą salėje (salė, erdvė, mokinio erdvė, daiktų erdvė).	2. Kūrybiškai pratęsti ratelį „Aš dailus bernelis“.	2. Lietuvių sceninio šokio žingsnių „vardai“ (paprastojo ž.; aukšto papr. ž.; pristatomojo ž.; tūpsnio, stiebsnio, liauno bėgamojo, dvigubojo ž. ir t.t.). 3. Ratelis „Aš dailus bernelis“.
10–17 psl.	AŠ JAU DIDELIS/ DIDELĖ – EINU Į MOKYKLĄ	1. Analizuojame ir vertiname: kiek daug mokame kūno ženklų, kurie padeda mums bendrauti, pažinti vieniems kitus.	1. Individuali užduotis: judesių kalba pavaizduoti „Norų lentelę“ (užduotis Nr. 4/14 psl.)	1. Apšilimo metu sekti pasaką „Dramblys, ugnis ir balta antelė“. 2. Ratelis „Šoks tėvelis“.

TEMINIS PLANAS				
„Aš ir pasaulis“ mokyk. knyg. psl.	Pasaulio pažinimo siūlomoms temoms	Integruotos šokio pamokų užduotys		
		Pažinimas	Kūryba	Atlikimas
17–20 psl.	MES AUGAME IR KEIČIAMĖS	1. Su vaikais stebėti įvairaus amžiaus šokėjų kolektyvų repeticijas ir koncertus. Aptarti žmogaus kūno, laikysenos, judesių ypatumus įv. amžiaus tarpsniais.	1. Individuali kūrybinė užduotis: žmogaus judesys skirtingu jo amžiaus tarpsniu.	1. Apšilimo metu, pritaikant liet. sc. š. žingsnius, vaikams parodyti augalo augimą (nuo sėklutės iki žiedo ar vaisiaus).
		2. „Trolių karalystė“ (žmogaus amžiaus tarpsniai: 1) vaikystė; 2) tėvai; 3) seneliai).	2. Kūrybinė užduotis porose: • metų laikų kaita; • dienos–nakties kaita.	
21–26 psl.	Į MOKYKLĄ	1. Per Pasaulio pažinimo pamoką perskaitytus tekstus interpretuoja šokio kalba.	1. Kūrybinė užduotis grupėse: „Apsidairyk aplinkui“ (užduotis Nr. 1/21 psl.): pasiskirstę vaidmenimis, vaikai kuria choreografinį pasakojimą apie kelionę į mokyklą.	1. Apšilimo metu, naudodami liet. sc. š. žingsnius, šokame mokinio rytą ir kelią į mokyklą (užduotis Nr. 2/25 psl.)
				2. Ratelis „Prašom, prašom“.
				3. Ratelis „Tik, tik, tik“.
26–36 psl.	MOKOMĖS VISAD IR VISUR	1. Analizuoti lietuvių tautinį kostiumą.	1. Kūrybinė užduotis porose: ritminis derinys (paukščiai; žvėrys; augalai; žmonės).	1. Teminė pamoka „Paukščių, žvėrelių, augalų mokykla – didžioji gamtos mokykla“ (užduotis Nr. 2/29 psl.) 1.1. Žingsniai: liuoksniai, stryksniai, paprastųjų ž. grupė; bėgamųjų ž. grupė. 1.2. Susikabinimai: paprastai žemai; paprastai pečių aukščiau; virš alkūnių; per juosmenį; šaudykle. 1.3. Šokių figūros: eilės, ratas, vainikėlis, kamuolio sukimas.
				1. Pratimai koordinacijai ir erdvinei orientacijai lavinti.
37–42 psl.	MŪSŲ MOKYKLĄ	1. Šokio pamokų tvarka: 1) apranga; 2) higieniniai reikalavimai; 3) elgesys per pamokas ir sceninė kultūra.	1. Individuali kūrybinė užduotis – šokio judesiais išreikšti mokykloje dirbančių žmonių veiklą.	1. Šokame pasaką „Išsiblaškęs berniukas“ (51 psl.).
42–55 psl.	KLASĖS TVARKA	1. Analizuoti „gyvenimo tvarkos“ situacijas šokių salėje: (užduotis Nr. 4/53 psl. „Viskas galima?“).	1. Individuali kūrybinė užduotis: tvarkingai ir netvarkingai atlikti judesiai šokio deriniuose (lyginimas).	2. Pagal užduotį Nr. 3/52 psl.: tvarkingai pakartoti anksčiau išmokus žingsnių derinius, susikabinimus, šokio figūras.
		2. Pažinimui, supratimui: tvarka gyvenime, buityje, žaidime ir t. t. Tvarka šokyje, judesių darna, nuoseklumas ir pan.		

TEMINIS PLANAS				
„Aš ir pasaulis“ mokyk. knyg. psl.	Pasaulio pažinimo siūlomoms temoms	Integruotos šokio pamokų užduotys		
		Pažinimas	Kūryba	Atlikimas
55–58 psl.	KAIP MES ELGIAMĖS NE MOKYKLOJE	1. Aptarti su vaikais, kaip elgtis koncerte, baletė, teatre.	1. Atliktame užduotį Nr. 3/58 psl.: kūrybinė užduotis – judesiais parodyti ženklus ir pabandyti juos atspėti.	1. Apšilimo metu šokio judesiais vaizduojame kelionę į mokyklą autobusu arba automobiliu. 2. Atliktame užduotį Nr. 2/57 psl.: sutartiniai ženklai šokio pamokoje (tylos ženklas; garsiai; tyliai; dėmesio ženklas). 3. Ratelis „Po mūsų kojėlėm“.
58–66 psl.	PRIE AŽUOLO	1. Aptarti su vaikais, kaip audros metu atrodo žolė, krūmai, medžiai, kaip keičiasi šokio judesiai, vaizduojant skirtingus augalus.	1. Kūrybinė užduotis – medžiai per audrą (vaikai patys pasirenka kokį medį jie vaizduos).	1. Apšilimo metu šokame: medžius, krūmus, žolę. 2. Lietuvių sc. š. žingsniai: pritupiamasis ž.; stangrus paprastasis ž.; šoninis ž.; svyravimas. 3. Rateliai: „Žemuogėlė“ ir „Girela“.
66–82 psl.	MŪSŲ ŪKIS	1. Stebi, analizuoja, aptaria naminių gyvulių judėjimo ypatumus, susijusius su gyvulių kūno sąranga; gyvulių judesių specifiškumą ir skirtumus ar pan. 2. Paanalizuoti viščiukų ir vištos – gaidžio judesių panašumus ir skirtumus.	1. Kūrybinė užduotis grupėse: „Gyvulių koncertas“ (67 psl.) – vaikai pasirinkę kokį nors gyvulį, išreiškia judesiu. 1.1. Individuali kūrybinė užduotis Nr. 2/68 psl. „Mano mažasis draugas“. Šokio judesių pagalba vaikai vaizduoja jiems patinkančių naminių augintinių. 2. Kūrybinė užduotis grupėse: pasiskirsčius į grupes (viščiukai, vištos, gaidžiai) šokio judesiais pavaizduoti šiuos paukščius. 2.1. Individuali kūrybinė užduotis „Nuo kiaušinio iki vištos/gaidžio“.	1. Teminė pamoka: „Kaimo sodyboje“ (užduotis Nr. 1/66 psl.) 1.1. Apšilimo metu šokame naminius gyvulius. 1.2. Rateliai: „Kac, kac, kačiukai“; „Ganiau ganiau avėles“; „Ejo jaučiai budinių“. 2. Teminė pamoka „Gaidžio šeimyna“ (užduotis Nr. 3/71 psl.). 2.1. Apšilimo metu šokame naminius paukščius. 2.2. Rateliai: „Vaikšto pova“; „Žaselė“. 2.3. Šokis „Gaidys“.
83–88 psl.	VISI RUOŠIASI ŽIEMAI	Prisimename su vaikais žiemos šventes, aptariame kokius žaidimus, ratelius, šokius šokame šiuo laikotarpiu, analizuojame, kuo jie skiriasi nuo kitų ratelių ir šokių.	1. Kūrybinė užduotis grupėse „Snaigių šokis“.	1. Apšilimo metu šokame baltą spalvą. 2. Rateliai „Važiuoj Kalėdos“ ir „Jievaro tiltas“.
88–97 psl.	MES ESAME KARTU	1. Aptarti su vaikais, kaip bendrauti su šokio partneriu(e); kaip bendrauti kolektyve. 2. Aptarti, kaip geriau dirbti visiems drauge.	1. Bendras kūrybinis darbas „Džiaugsmo šokis“ – užduotis Nr. 2/93 psl. Vienas pradeda kurti šokio derinius, kitas – pratęsia ir t.t.	1. Lietuvių sc. š. žingsniai: trižingsnis; dvigubasis ž.; kubilio ž.; polkos ž. 2. Susikabinimai: į parankę; krepšėliu pro priekį; ranka ant peties; parankėmis.

TEMINIS PLANAS				
„Aš ir pasaulis“ mokyk. knyga, psl.	Pasaulio pažinimo siūlomoms temoms	Integruotos šokio pamokų užduotys		
		Pažinimas	Kūryba	Atlikimas
				3. Šokių figūros: virtinė; vora; pusratis; žvaigždutė. 4. Ratelis „Šitam dideliame būry“.
98–108 psl.	METŲ LAIKAI	1. Susipažinti, analizuoti ir aptarti skirtingų metų laikų lietuvių tautos tradicijas ir papročius; tautinį kostiumą.	1. Individuali kūrybinė užduotis „Žaidimas“ (100 psl.): žaidimo vedėjui paskelbus metų laiką, šoka vaikai, pasirinkę to metų laiko gamtos reiškinius.	1. Apšilimo metu šokame visus keturis metų laikus. 2. Kiekvienam metų laikui būdingi rateliai: 1) Žiemos – „Sukas, sukas ratai“; 2) Pavasario – „Ateis, ateis pavasarėlis“; 3) Vasaros – „Kupolio rožė“; 4) Rudens – „Tek saulelė“.
109–110 psl.	VISIEMS REIKIA NAMŲ	1. Pokalbis ir interpretacija: „Kam mums reikia namų“ – sušilti, pailsėti, pamiegoti, pažaišti ir t. t. /žr. prat. sąs. 33/	1. Kūrybinė užduotis grupėse – žinomas šokių figūras pritaikyti vaizduojant įv. gyvūnų ar paukščių „namus“; („namais“ gali būti ir ORAS, VANDUO, ŽEMĖ/POŽEMIS...)	1. Pratimai koordinacijai „Kur gyvena?“ (užduotis Nr. 2/109 psl). 2. Rateliai: „Du paukšteliai“; „Pelėda“; „Sėdi meška“; „Vijo vilkas“.
115 psl.	ŠEIMA	1. Aptarti su vaikais, kaip svarbu perimti tradicijas iš senelių ir tėvų, o vėliau jas perduoti savo vaikams.	1. Eksponuoti salėje per dailės ir darbelių pamokas sukurtus vaikų piešinius, rankdarbius.	1. Šeimos šventė „Graži mūsų šeimynėlė“. Pašokti anksčiau išmokus ratelius, šokius; parodyti kūrybinius darbus.
129–130 psl.	AŠ SAVARAN–KIŠKAS / SAVARAN–KIŠKA	1. Aptarti su vaikais, koks svarbus atsakomybės jausmas, šokant kolektyve. Kalbėti apie tai, kaip savarankiškai pasiruošti šokių pamokai, koncertui.	1. Individuali kūrybinė užduotis Nr. 2/130 psl. „Noriu – galiu – turiu“.	1. Apšilimo metu šokio judesiais vaizduojame namų buities darbus. 2. Ratelis „Pas močiutę augau“.
133–143 psl.	AŠ – ŽMOGUS	1. Supažindinti vaikus su galimomis traumomis ir paaiškinti kaip jų galima išvengti.	1. Kūrybinė užduotis poroje „Prieš veidrodi“.	1. Interakciniai žaidimai: a) balionas – gėlė; b) žmonės – oro balionai; c) žaidimas prisiliečiant.
144–149 psl.	ŽIEMA, ŽIEMA, BĖK IŠ KIEMO!	1. Supažindinti vaikus su žiemos išlydėjimo ir pavasario sutikimo papročiais ir tradicijomis.	1. Kūrybinė užduotis „Paukščiai grįžta“.	1. Apšilimo metu – užduotis Nr. 1/144 psl. „Gamta bunda“. 2. Pratimas: „Ledo gabalėlis tirpsta...“ 3. Rateliai „Čigonėlis“ ir „Laduto, laduto“.
167–173 psl.	DARBAI SENIAU IR DABAR	1. Šokiu išreikšti senovės ir dabarties darbus.	1. Kūrybinė užduotis – pagal pasiūlytą paveikslėlį, šokio judesių pagalba pavaizduoti darbą, o kitiems bandyti atspėti kas vaizduojama?	1. Apšilimo metu šokio judesių pagalba atlikti užduotį Nr. 1/167 psl. 2. Šokio figūra: „Žilvitis“. 3. Rateliai: „Vyža“; „Kubilas“; „Pasėjau dobilą“; „Kirtėjų šokis“; „Aš pasėjau žalią liną“; „Audėjėlė“; „Šiaučius“.

TEMINIS PLANAS				
„Aš ir pasaulis“ mokyk. knyg. psl.	Pasaulio pažinimo siūlomos temos	Integruotos šokio pamokų užduotys		
		Pažinimas	Kūryba	Atlikimas
178 psl.	ŠEIMOS ŠVENTĖS	1. Aiškinti vaikams, kaip ruoštis šventei; supažindinti su senovės lietuvių šeimos švenčių tradicijomis.	1. Tą dieną (ar savaitę) klasės draugui, švenčiančiam gimtadienį, sukurti šoki/šokio fragmentą.	1. Šeimos švenčių šokiai ir rateliai: a) Adventas; Kalėdos: „Važiuoj Kalėdos“; „Kiškelis“; „Čiulkinys“; b) Velykos: „Grūšėlė“; „Laduto, laduto“.
201 psl.	PASAULIS, KURIAME GYVENAME	1. Supažindinti vaikus su pasaulio tautų kostiumais; paaiškinti šokių charakterio skirtumus. Stebėti profesionalių šokių kolektyvų pasirodymus, pasidalinti įspūdziais.	1. Kūrybinė užduotis grupėse „Mūsų žemė“ (užduotis Nr. 1/201 psl.)	1. Supažindinti vaikus su pasaulio tautų šokiais.
202 psl.	PRAŽYDO PASKLIDO ŽIEDAI PO LAUKUS	1. Pasiūlyti vaikams vasaros atostogų metu sužinoti iš senelių, tėvų jų krašto šoki, ratelį, žaidimą.	1. Kūrybinė užduotis grupėse „Geros vasaros!“ – užduotis Nr. 2/205 psl.	1. Apšilimo metu šokame pavasarį pražydusius augalus. 2. Žingsniai: valso žingsnis. 3. Šokių figūros: kamuolio sukimas; vainikėlis; žilvitis; pynimas; pynutė. 4. Ratelis „Gėlės žydi“.

Pateikiami integruoti pamokų planai. Pamokos vestos Vilniaus „Vyturio“ pradinėje mokykloje, bendradabiauojant su pradinių klasių mokytojomis metodininkėmis Daiva Navickiene ir Meilute Stungyte.

Pamokų planų pavyzdžiai

Vilniaus „Vyturio“ pradinės mokyklos
pradinių klasių mokytojos metodininkės Daivos Navickienės ir
šokio mokytojos ekspertės Rasos Prokurotienės

INTEGRUOTOS ŠOKIO IR PASAULIO PAŽINIMO PAMOKOS PLANAS

I KLASĖ

TEMA – **Mes augame ir keičiamės.**

MOKYMOSI SITUACIJA: vaikai kalbėjo apie mėgiamus – nemėgiamus dalykus. Yra aptarę kuo gali padėti kitiems. Žino ko norėtų išmokti ateityje. Moka šokį „Bū, bū aš jautukas“. Yra atlikę improvizacines užduotis.

UŽDAVINYS: lygindami žmogaus amžiaus ir gamtos kaitą, mokysis stebėti, fiksuoti, analizuoti aplinkos įvairovę, sąryšingumą bei dėsningumus ir improvizuodami perteiks visa kas gyva kaitos etapus.

METODAI: pokalbis, lyginimas, stebėjimas, fiksavimas, analizavimas, demonstravimas, kartojimas, savarankiškas darbas, kūrybinis darbas, vertinimas, įsivertinimas.

PRIEMONĖS: vaikų darbų paroda „Tas pats, bet kitoks“; Pasaulio pažinimo pratybų sąsiuviniai, rašikliai, popierius, stalai, kėdės, klijai, žaislas Liūtukė.

LAUKIAMAS REZULTATAS: mokiniai palygins žmogaus amžiaus (nuo kūdikio iki seno žmogaus) ir gamtos kaitą. Atliks pasaulio pažinimo ir šokio užduotis skirtas visa kas gyva kaitos etapams atskleisti.

PAMOKOS EIGA:

I. ĮVADINĖ DALIS

Klasės mokytoja:

1. Skaito laiško (kurį parašė vaikų draugė Liūtukė) ištrauką.
2. Pristato pamokos temą ir uždavinį. Pamokoje kalbėsime apie tai, kaip mes augame ir keičiamės.
3. Lygindami žmogaus amžiaus ir gamtos kaitą, mokysitės stebėti, fiksuoti, analizuoti aplinkos įvairovę, sąryšingumą bei dėsningumus ir improvizuodami perteiksite visa kas gyva kaitos etapus.

II. PAGRINDINĖ DALIS

Šokio mokytoja:

Apšilimas eilėse

Vaikai šoka kūdikio judesius:

- gulėdami ant nugaros ratuku suka kojas;
- ropoja pirmyn ir atgal;
- plojimų deriniai.

Užduotis: iš kiaušinio išsiriti viščiukas.

Klasės mokytoja:

vaikai prie stalų atlieka užduotis iš Pasaulio pažinimo pratybų sąsiuvinio ir Liūtukės siūlomų.

Šokio mokytoja:

rate šokame skirtingo amžiaus žmonių judesius: prosenelių, senelių, tėvų, vaikų.

Klasės mokytoja:

aptaria parodą „Tas pats, bet kitoks“ ir daro išvadą, kad keičiasi ir žmonės, ir ji supanti aplinka bei gamta.

Klasės mokytoja:

pasakoja istoriją apie Liūtukės gyvenimą.

Šokio mokytoja:

savo istoriją turi ir šokiai. Du šokio „Bū, bū aš jautukas“ variantai (folklorinis ir šiuolaikinis).

Klasės mokytoja:

prie stalų vaikai dirba grupėmis. Užduotis: „Diena ir naktis“. Atliktus darbus mokytoja su vaikais aptaria, analizuoja ir vertina.

Šokio mokytoja:

Kūrybinės užduotys

Pirmoji užduotis: šokame žmogaus nuotaikas, būsenas: susirūpinęs; nusiminęs; skubantis – vėluojantis; pavėlavęs; piktas; linksmas; atostogaujantis.

Atlikus užduotį, aptarti: kas įtakoja, nuo ko priklauso žmogaus nuotaikų kaita.

Antroji užduotis: „Ledo gabalėlio istorija“. Vaikai improvizuoja ledą, vandenį, debesis, lietų ir vėl – ledą.

III. PAMOKOS APIBENDRINIMAS/

BAIGIAMOJI DALIS

Klasės mokytoja ir šokio mokytoja:

Aptaria pamoką, vertina atliktas užduotis, vaikų darbą. Vaikai įsivertina kaip jiems sekėsi įgyvendinti uždavinį (rodo: nykštys į viršų – puikiai, nykštys į apačią – prastai).

Vilniaus „Vyturio“ pradinės mokyklos
šokio mokytojos ekspertės Rasos Prokurotienės ir
pradinių klasių mokytojos metodininkės Meilutės Stungytės

INTEGRUOTOS ŠOKIO IR MATEMATIKOS PAMOKOS PLANAS I KLASĖ

TEMA – **Mes skaičiuojam.**

MOKYMO SI SITUACIJA: mokiniai moka aukštą paprastąjį, smulkų bėgamąjį žingsnius, liuoksnį, iš voros pereiti į ratą, mažinti ir didinti ratą. Pažįsta skaitmenis ir skaičius iki 20, geba atlikti paprastus sudėties ir atimties veiksmus, yra susipažinę su laikrodžiu, pažįsta pagrindines geometrines figūras.

UŽDAVINYS: integruodami šokio judesius į matematikos užduotis, lavins muzikinės frazės, tempo suvokimą, sudėties ir atimties 20 ribose skaičiavimo įgūdžius bei kūrybiškai reikšdami individualiąją patirtį, spręsdami bendravimo ir tolerancijos problemas.

METODAI: pokalbis, demonstravimas, kartojimas, pratybos, kūrybos pažinimo, vertinimo, įsivertinimo, kritinio mąstymo metodai.

PRIEMONĖS: kėdutės, stalas, popierinis avilys, bitė, laikrodis, dienvartė, rašymui skirta lenta, geometrinės figūros, popierinis korys.

LAUKIAMAS REZULTATAS: mokiniai atliks ritminius derinius, pakartos ritminį ir „Mes skaičiuojam“ šokius. Atliks kūrybinę užduotį, erdvėje pavaizduodami geometrines figūras. Teisingai atliks jiems pateiktas matematinės užduotis, sudėlios mokinio dienvartę, perskaitys laikrodžio rodomą laiką, dienvartės laiką, plėš žinias apie laiko skaičiavimo priemones senovėje ir dabar.

PAMOKOS EIGA:

I. ĮVADINĖ DALIS

1. Mokiniais pristatoma pamokos tema ir uždavinys, numatoma pamokos eiga.
2. Mokytoja pateikia klausimą: kaip švėsime bitutės Medutės vardadienį?

II. PAGRINDINĖ DALIS

1. Stovėdami rate mokiniai ritmiškai plodami išsiskaičiuoja.
2. Mokytoja pateikia klausimus apie lyginius ir nelyginius skaičius, paprašo pakelti rankas, kurių skaičius lyginis, o kurių nelyginis.
3. Šokio mokytoja pateikia užduotį lyginiams: svyruoti skiemenuojant: ti-ku-ta-ku, o nelyginiams: bum-bum-bum.
4. Atliekama užduotis su laikrodžiu, prisimenant dienvartę. Pateikiama informacija apie laiko skaičiavimo senovėje.
5. Prisimenamas šokis „Mes skaičiuojam“. Vaikai vardina kiek ir kokių personažų šiame šokyje. Atsako į klausimą: tai lyginiai ar nelyginiai skaičiai?
6. Mokiniai sprendžia tekstinius uždavinius. Pasitinkrina atsakymus garsiai juos įvardindami.
7. Mokiniai randa išdėliotas geometrines figūras: trikampis, skritulys, kvadratas. Kiekvienas pasirenka sau patinkančią. Susibūrę į grupes, mokiniai atlieka kūrybinę užduotį erdvėje pavaizduodami geometrines figūras.
8. Mokiniai pakartoja ritminį šokį, kurį dovanuoja bitutei Medutei vardo dienos proga.

III. PAMOKOS APIBENDRINIMAS/ BAIGIAMOJI DALIS

1. Mokytoja atsineša korį ir apibendrina pamoką.
2. Mokiniai įsivertina, diskutuoja apie tai, kas jiems pavyko, ką dar reikėtų pakartoti, patikslinti.
3. Mokytojos išsako savo pastebėjimus, pabrėžia mokinių pasiekimus ir padarytą pažangą. Pateikia rekomendacijas, kurios padėtų pasiekti dar geresnių rezultatų.

Vilniaus „Vyturio“ pradinės mokyklos
pradinių klasių mokytojos metodininkės Daivos Navickienės ir
šokio mokytojos ekspertės Rasos Prokurotienės

INTEGRUOTOS DAILĖS IR ŠOKIO PAMOKOS PLANAS I KLASĖ

TEMA – **Be rankų be kojų, gražiai teplioja.**

MOKYMOŠI SITUACIJA: vaikai piešė akvarele, teptuku ir pirštais. Yra susipažinę su lietuvių sceninio šokio pagrindais, orientuojasi erdvėje, koordinuoja judesius, žino šokio figūras.

UŽDAVINYS: remdamiesi turimomis žiniomis mokiniai perteiks dailės ir šokio technikas, mokysis piešti guašu, drąsiai vaizduos viską taip, kaip patiems gražu.

METODAI: pokalbis, demonstravimas, kartojimas, praktinis, kūrybinis, vertinimo, įsivertinimo.

PRIEMONĖS: baltas guašas, paukščių plunksnelės, indeliai vandeniui, žydras popierius, baltos pirštinaitės, virvė, kepurėlės, segtukai, vaikų darbų paroda.

LAUKIAMAS REZULTATAS: mokiniai palygins piešimo guašu ir akvarele technikas, aptars naudojamų priemonių (teptuko, pirštų, plunksnelės) panašumus ir skirtumus. Atliks dailės ir šokio užduotis, skirtas kūrybiškumui atsiskleisti.

PAMOKOS EIGA:

I. ĮVADINĖ DALIS

Klasės mokytoja:

Šiandieną drauge išsiaiškinsime, kas be rankų be kojų, gražiai teplioja?

Remdamiesi turimomis žiniomis perteiksite dailės ir šokio technikas, mokysitės piešti guašu, drąsiai vaizduosite viską taip, kaip patiems gražu.

Pradeda skaityti pasaką „Šaltukai“ (1 dalis).

II. PAGRINDINĖ DALIS

Šokio mokytoja:

pakviečia mokinius „pavirsti“ ledinukais. Žiemos džiaugsmus vaikai išreiškia judesiu (apšilimas).

Klasės mokytoja:

tęsia pasaką (2 dalis). Pasiūlo mokiniams pabandyti piešti kartu su šaltukais. Mokiniai piešia su paukščių plunksnelėmis ant žydro lapo – „langelio“.

Klasės mokytoja:

Skaito 3 pasakos dalį.

Šokio mokytoja:

Pasiūlo mokiniams „atgaivinti“ savo piešinius kūno judesiais. (Kūrybinė užduotis)

Klasės mokytoja:

Pakviečia mokinius į darbų parodą „Rudens žolynai“. Aptardami atkreipia dėmesį:

1. Paveiksle linijos gali draugauti, pyktis, šokinėti, būti ramios, švelnios, aštrios...
2. Jūs pamėginote vesti įvairias linijas:
3. ar keičiasi jų kalba piešiant teptuku, plunksnele?
4. (Lyginami vaikų darbai piešti plunksnele ir darbai atlikti anksčiau teptuku.)
5. kaip keičiasi vaizdas piešiant skirtingomis priemonėmis?
6. kuo piešti labiau patinka? Kodėl?

Tęsiama pasaka (4 dalis)

Šokio mokytoja:

Kartu su vaikais šoka „Nykštukų šokį“.

Klasės mokytoja:

Baigia sekti pasaką (5 dalis).

III. PAMOKOS APIBENDRINIMAS/

BAIGIAMOJI DALIS

Klasės mokytoja ir šokio mokytoja aptaria ir vertina vaikų darbą:

1. Kaip jaučiatės?
2. Kas pamokoje įkvėpė jaustis gerai?
3. Ką labiausiai patiko veikti šioje pamokoje?
4. Kas buvo sunkiausia?

Klasės mokytoja užmena mįslę:

Be rankų, be kojų gražiai teplioja. Kas?

Šokio mokytoja ir mokiniai: atsisveikina (nusilenkimas).

Vilniaus „Vyturio“ pradinės mokyklos
pradinių klasių mokytojos metodininkės Daivos Navickienės
ir šokio mokytojos ekspertės Rasos Prokuratienės

INTEGRUOTOS DAILĖS IR ŠOKIO TĘSTINĖS PAMOKOS PLANAS I KLASĖ

TEMA – Manęs dažnai laukia, o kai ateinu – visi nuo manęs bėga?

MOKYMOSI SITUACIJA: vaikai piešė akvarele, guašu, teptuku, paukščio plunksna ir pirštais. Yra susipažinę su lietuvių sceninio šokio pagrindais, orientuojasi erdvėje, koordinuoja judesius, žino šokio figūras.

UŽDAVINYS: remdamiesi turimomis žiniomis mokiniai perteiks dailės ir šokio technikas, mokysis piešti akrilu, drąsiai vaizduos viską taip, kaip patiems gražu.

METODAI: pokalbis, demonstravimas, kartojimas, praktinis, kūrybinis, pasaka, vertinimo, įšvertinimo.

PRIEMONĖS: akrilas, teptukai, indeliai vandeniui, akmenukai, spalvotos pirštinaitės, skėčiai, vaikų darbų paroda „Žolynai“ ir „Šerkšnotas langas“.

LAUKIAMAS REZULTATAS: mokiniai palygins piešimo guašu, akvarele ir akrilu technikas, aptars naudojamų priemonių (teptuko, pirštų, plunksnelės) panašumus ir skirtumus. Atliks dailės ir šokio užduotis, skirtas kūrybiškumui atsiskleisti.

PAMOKOS EIGA:

I. ĮVADINĖ DALIS

Klasės mokytoja:

Užmena mįslę: „Manęs dažnai laukia, o kai ateinu – visi nuo manęs bėga? Kas?“ (Vaikų spėjimai.)

Remdamiesi turimomis žiniomis perteiks dailės ir šokio technikas, mokysitės piešti akrilu, drąsiai vaizduosite viską taip, kaip patiems gražu.

Pradeda skaityti pasaką „Lašeliai“ (1 dalis).

II. PAGRINDINĖ DALIS

Šokio mokytoja:

Pakviečia mokinius „pavirsti“ lašeliais. Lašelių šėliones vaikai išreiškia judesiu (apšilimas).

Klasės mokytoja:

Tęsia pasaką (2 dalis).

Šokio mokytoja:

Mokiniam pasiūlo judesiu perteikti ledo gabalėlio ir lašelio būseną.

Klasės mokytoja:

Tęsia pasaką (3 dalis). Pasiūlo mokiniams pabandyti piešti

kartu su lašeliais. Mokiniai piešia su teptukais ant plokščio akmenuko.

Šokio mokytoja:

Kviečia mokinius „atgaivinti“ savo piešinius kūno judesiais, improvizuoti pagal pasiūlytą greitą/lėtą muziką, panaudojant skėčius (kūrybinė užduotis).

Klasės mokytoja:

Skaito 4 pasakos dalį.

Šokio mokytoja:

Kartu su vaikais šoka „Kap, kap, kap lietutis“.

Klasės mokytoja:

Pakviečia mokinius į darbų parodą „Rudens žolynai“ ir „Šerkšnotas langas“.

Paveiksle linijos gali draugauti, pyktis, šokinėti, būti ramios, švelnios, aštrios...

Jūs pamėginote vesti įvairias linijas skirtingomis priemonėmis:

1. ar keičiasi jų nuotaika piešiant teptuku, plunksnele, pirštais?
2. (Lyginami vaikų darbai piešti plunksnele ir darbai atlikti anksčiau teptuku.)
3. kaip keičiasi vaizdas piešiant skirtingomis priemonėmis?
4. kuo piešti labiau patinka? Kodėl?

Klasės mokytoja užmena mįslę:

Manęs dažnai laukia, o kai ateinu – visi nuo manęs bėga? Kas?

III. PAMOKOS APIBENDRINIMAS/ BAIGIAMOJI DALIS

Klasės mokytoja ir šokio mokytoja aptaria ir vertina vaikų darbą:

1. Kaip jaučiatės?
2. Ką labiausiai patiko veikti šioje pamokoje?
3. Kas buvo sunkiausia?
4. Kaip pavyko įgyvendinti pamokos uždavinį?

Vaikai, atsakydami į 1 ir 4 klausimus, įšvertina parodydami ženklus: nykštys į viršų – puikiai (patiko), nykštys į apačią – blogai (nepatiko).

Klasės mokytoja:

Baigia sekti pasaką (5 dalis).

Šokio mokytoja ir mokiniai: atsisveikina (nusilenkimas).

Klasės mokytoja užmena mįslę:

Be rankų, be kojų gražiai teploja. Kas?

Šokio mokytoja ir mokiniai: atsisveikina (nusilenkimas).

Vilniaus „Vyturio“ pradinės mokyklos
pradinių klasių mokytojos metodininkės Daivos Navickienės ir
šokio mokytojos ekspertės Rasos Prokurotienės

INTEGRUOTOS LIETUVIŲ KALBOS IR ŠOKIO PAMOKOS PLANAS

III KLASĖ

TEMA – **Kaip?**

MOKYMOŠI SITUACIJA: vaikai yra susipažinę su kalbos dalimi –rieveksmiu. Taikydami rašybos taisyklę, moka užrašyti sunkesnius rašybos atvejus. Yra atlikę ritminius derinius individualiai, porose ir grupėse.

UŽDAVINYS: svečiuodamiesi ypatinguose miesteliuose, kurių nėra jokiuose žemėlapiuose, atliks lietuvių kalbos užduotis ir jų rezultatai ritmiškai išreikš šokio judesiais.

METODAI: pokalbis, demonstravimas, kartojimas, praktinis, kūrybinis, vertinimo, įsivertinimo.

PRIEMONĖS: 4 dideli spalvoti vatmano lapai miestelių pavadinimams, medinis namelis, kėdutės, keli suolai, spalvotas popierius su spaudais – „kelionės lapai“, flomasteriai, rašikliai, klijai, lagaminas, 4 pasteliniai lapai užduotims, 4 tokių pačių pastelinių spalvų lapai vardams, 4 vokai, 4 lietuvių k. užduočių atsakymų lapai (rieveksmiai), saldainiai.

LAUKIAMAS REZULTATAS: mokiniai atliks lietuvių k. užduotis, skirtas apibendrinti žinias apierieveksmius ir šokio užduotis, skirtas kūrybiškumui atsiskleisti.

PAMOKOS EIGA:

I. ĮVADINĖ DALIS

Klasės mokytoja:

Svečiuodamiesi ypatinguose miesteliuose, kurių nėra jokiuose žemėlapiuose, atliksite lietuvių kalbos užduotis ir jų rezultatai ritmiškai išreikšite šokio judesiais.

Kelionių agentūra „Kaip?“ „dovanoja“ kelionės lapus-bilietus ir kviečia į kelionę. (Vaikai sėdasi ant kėdučių).

II. PAGRINDINĖ DALIS

Šokio mokytoja:

Pakviečia pradėti kelionę mušant ritmą kojomis. „Privaziavus“ „Žaidimų miesteli“, vaikai žaidžia 3 žaidimus (apšilimas).

Baigę žaisti „sėdasi“ į traukinį ir į kelionės lapus užrašo atsakymus į klausimus, kurie prasideda žodeliu „kaip“ ir yra susiję su „Žaidimų miesteli“. Atlikę užduotį, „keliauja“ tuo pačiu ritmu.

Klasės mokytoja:

Paaiškina „Užduočių miesteli“ užduotį.

„Užduočių miestelyje“ pagal spalvas, kuriomis pažymėtos vaikų kėdutės, mokiniai susigrupuoja į 4 grupes. Kiekviena grupė eina prie atitinkamos spalvos vatmano lapo. Išdalijami vokai su lietuvių k. užduotimi – išrinkti žodžius, kurie atsako į klausimą KAIP? (Išrinktusrieveksmius iškerpa ir prikliauja ant vatmano lapo. (Vatmano lapai pakabinami vaikams matomoje vietoje. Šalia pakabinami kontroliniai lapai pasitikrinimui.)

Atsakymai, kaip sekėsi dirbti grupėse, užrašomi į kelionės lapus.

Šokio mokytoja:

Mokiniai „keliauja“ tuo pačiu ritmu į „Fantazijos miesteli“. Tos pačios grupės savo surastusrieveksmius išreiskia judesiu.

Atsakymus, kaip jautėsi improvizuodami, užrašo į kelionės lapus.

„Keliauja“ tuo pačiu ritmu.

III. PAMOKOS APIBENDRINIMAS/ BAIGIAMOJI DALIS

Klasės mokytoja:

Mokiniai „atvyksta“ į šios kelionės paskutinį „Staigmenų miesteli“.

Kelionių agentūra „KAIP?“ norėtų sužinoti, ar patiko viešnagė aplankytuose miesteliuose? (Vaikai atsakymus skaito iš kelionės lapų.)

Šokio mokytoja:

Kokias užduotis atlikti labiausiai patiko?

Kelionių agentūros „KAIP?“ staigmena – lagaminas su saldainiais.

Apie mokinio pasiekimų ir pažangos vertinimą

Kokius turėtume kelti vertinimo tikslus?:

- Keisti vertinimo kultūrą.
- Vertinama žinios ir supratimas, gebėjimai, nuostatos.
- Vertinama individuali mokinio pažanga.
- Vertinimas pozityvus ir konstruktyvus.
- Vertinimas atviras ir skaidrus.
- Vertinimas objektyvus ir efektyvus.

Koks turėtų būti vertinimo procesas?

Mokinio pasiekimus ir daromą pažangą vertiname nuolat:

- stebime kiekvieno vaiko turimą patirtį, poreikius, išgales, galimybes;
- pritaikome ugdymą pagal jo poreikius;
- pasiektų rezultatų įvertinimui periodiškai skiriame užduotis – patikriname, ko mokiniai jau yra pasiekę, kokios likę spragos;
- darome sprendimus dėl tolesnio ugdymo;
- baigus programą (etapą), mokinio pasiekimus įvertiname, apibendriname, darome išvadas.

Vertinimo nuostatos, kurių turėtų paisyti mokytojas, vertindamas mokinio pasiekimus:

- mokytojas turi nepamiršti, kad ir ugdymo, ir vertinimo centras turi būti besimokantysis;
- kiekvienos vertinimo sistemos tikslas – mokinių pažanga

ir tobulėjimas;

- vertinimas turi būti objektyvus ir visapusiškas, humaniškas, nežeidžiantis žmogaus orumo;
- vertinimas turi būti skatinantis, o ne slopinantis, žadinantis tikėjimą savo jėgomis, ugantis savo vertės jausmą, fiksuojantis pažangą, o ne klaidas;
- ne rūšiuojantis ir kabinantis etiketes, bet atskleidžiantis esmę.

Mokinių pasiekimų ir pažangos fiksavimas:

Mokinių pasiekimus ir pažangą įvertiname atsižvelgdami į Bendrosiose programose suformuluotus mokinių mokymo (si) rezultatus.

Mokytojas nuolat analizuoja mokymo ir mokymosi procesą:

- stebi, klauso ir kitaip renka informaciją, norėdamas įvertinti mokinio mokymąsi;
- analizuoja ar mokymosi rezultatai atitinka pamokos uždavinius;
- nagrinėja ir vertina užduočių, ir mokymosi aplinkos įtaką mokinių žinioms, gebėjimams ir nuostatoms.

3 ir 4 lentelėse pateikiamos 1–2 kl. ir 3–4 kl. mokinio pasiekimų vertinimo formulės.

3 lentelė. 1–2 klasės mokinių pasiekimų vertinimas

Eil. Nr.	Turinys/siekinys	Vertinimas (Aukštesnysis)	Vertinimas (Pagrindinis)
1.	Susipažins su tvarka šokio pamokose. Išmoks sustoti į vorą, sueiti į ratą.	Pamokoje laikosi elgesio taisyklių.	Mokytojui padedant paiso elgesio taisyklių.
2.	Atliks ritminius derinius 2/4 muzikos metre. Susipažins su paprastųjų žingsnių grupės elementais. Bandys vieną judesį jungti su kitu.	Koordinuoja judesius, orientuojasi erdvėje.	Stengiasi koordinuoti judesius, orientuotis erdvėje.
3.	Vartodami nesudėtingas šokio sąvokas, savais žodžiais aptars atliktus šokio derinius. Pakartos paprastųjų žingsnių grupės elementus, išmoks ratelį „Jautukas“.	Atliekant šokio judesius prisiderina prie judesio ar šokio ritmo ir tempo.	Atliekant šokio judesius bando prisiderinti prie judesio ar šokio ritmo ir tempo.
4.	Aptars žmogaus kūno, laikysenos, judesių ypatumus įvairiais žmogaus amžiaus tarpsniais. Kurs judesių sekas.	Nusako kūrybinio sumanymo pagrindinę mintį. Numato, kokius pasirinks judesius (pvz., greitus ar lėtus, didelius ar mažus, aukštai ar žemai) kūrybiniam sumanymui įgyvendinti.	Mokytojui padedant nusako kūrybinio sumanymo pagrindinę mintį. Numato, kokius pasirinks judesius (pvz., greitus ar lėtus, didelius ar mažus, aukštai ar žemai) kūrybiniam sumanymui įgyvendinti.
5.	Apšilimo metu šoks baltą spalvą. Sukurs šokio fragmentą „Balta, balta kur dairais“.	Pasako ir pagrindžia savo nuomonę apie kuriamą/atliekamą šokį.	Pasako savo nuomonę apie kuriamą/atliekamą šokį.

Eil. Nr.	Turinys/siekinys	Vertinimas (Aukštesnysis)	Vertinimas (Pagrindinis)
6.	Susipažins su Užgavėnių rateliais, papročiais ir tradicijomis. Aptars elgesio taisykles teatre, koncerte, baletu spektaklyje.	Pastebi ir nusako judesio ar šokio raišką kasdieninėje aplinkoje.	Bando pastebėti ir nusakyti judesio ar šokio raišką kasdieninėje aplinkoje.
7.	Susipažins su pagrindinėmis rankų padėtimis lietuvių sceniniame šokyje. Atliks šokio derinius susikabinę poroje: paprastai žemai, į parankę, krepšeliu pro priekį.	Atpažįsta, atlieka ir apibūdina skirtingus judesių derinius.	Atpažįsta, atlieka ir apibūdina kelis skirtingus judesių derinius.
8.	Kurs paskiras judesių sekas, atsižvelgdamas į norimą perteikti nuotaiką.	Geba judesiu išreikšti savo nuotaiką, emocijas.	Bando judesiu išreikšti savo nuotaiką, emocijas.
9.	Aptars, kaip audros metu atrodo žolė, krūmai, medžiai, kaip keičiasi šokio judesiai, vaizduojant šiuos augalus. Atliks kūrybinę užduotį „Medžiai per audrą“.	Šokdamas ir kurdamas atlieka keletą susijusių judesių, šokio žingsnių derinių, susieja juos į visumą atsižvelgdamas į šokio sumanymą.	Šokdamas ir kurdamas atlieka keletą susijusių judesių, šokio žingsnių, jungia juos į derinius atsižvelgdamas į šokio sumanymą.
10.	Susipažins su tradiciniais lietuvių kostiumais, avalyne, galvos apdangalais. Pabandys šokiu išreikšti senovės ir dabarties darbus.	Pasako savo įspūdžius, nuomonę apie stebimą ir (ar) atliekamą šokį, juos savarankiškai pagrindžia (pvz., buvo įdomu, nes...).	Pasako savo įspūdžius, nuomonę apie stebimą ir (ar) atliekamą šokį.
11.	Pakartos per mokslo metus išmokus žingsnius, susikabinimus, šokio figūras, šokius, teisingai įvardins terminus. Nusakys savais žodžiais stebimo ar atliekamo šokio sukeltus įspūdžius.	Nusako šokio pamokoje įgytą patirtį (apibūdina, ko mokėsi, ko išmoko/neišmoko, iš kokių požymių sprendžia, kad tai pavyko/nepavyko).	Pasako savo nuomonę apie stebimą ir (ar) atliekamą šokį, pagrindžia ją atsakydamas į mokytojo pateiktus nukreipiamuosius klausimus.
12.	Remdamiesi turimomis žiniomis nusakys individualią šokio patirtį.	Savarankiškai paaiškina, kas mokantis gerai sekėsi, kas nesisekė.	Nurodo, kas mokantis sekėsi, kas nesisekė atsakydamas į mokytojo pateiktus nukreipiamuosius klausimus.

4 lentelė. 3–4 klasės mokinių pasiekimų vertinimas

Eil. Nr.	Turinys/siekinys	Vertinimas (Aukštesnysis)	Vertinimas (Pagrindinis)
1.	Papasakos/parodys kokius žingsnius mokėjo anksčiau, ko mokėsi, ko išmoko (pvz., pasirinkti judesius pagal kūrybinį sumanymą).	Papasakoja ką mokėjo anksčiau, ko mokėsi, ko išmoko.	Su mokytojos pagalba papasakoja ką mokėjo anksčiau, ko mokėsi, ko išmoko.
2.	Perteiks šokio dinamikos elementus (skirtingą judesių aukštį, kryptį, greitį, jėgą, nuotaiką).	Aiškiai perteikia šokio dinamikos elementus (skirtingą judesių aukštį, kryptį, greitį, jėgą, nuotaiką).	Stengiasi perteikti šokio dinamikos elementus (skirtingą judesių aukštį, kryptį, greitį, jėgą, nuotaiką).
3.	Pasirenks labiausiai patinkantį kūrybos būdą (pavieniui ar grupėje). Kurs judesių sekas pagal pasirinktą muziką.	Pasirenka labiausiai patinkantį kūrybos būdą (pavieniui ar grupėje). Kuria judesių sekas pagal pasirinktą muziką.	Pasirenka labiausiai patinkantį kūrybos būdą (pavieniui ar grupėje). Bando kurti judesių sekas pagal pasirinktą muziką.
4.	Veiksmingai naudos erdvę (vertikalius ir horizontalius planus, įvairias kryptis, lygmenis).	Veiksmingai naudoja erdvę (vertikalius ir horizontalius planus, įvairias kryptis, lygmenis).	Ne visada veiksmingai naudoja erdvę (užsibūna vienoje vietoje, nenaudoja vertikalaus judėjimo).
5.	Palygins stebėtus šokius ir nusakys jų nuotaikos, tempo, kostiumų skirtumus.	Aptaria stebėtą šokį vartodamas šokio sąvokas.	Aptaria stebėtą šokį vartodamas paprastas šokio sąvokas.

Eil. Nr.	Turinys/siekiny	Vertinimas (Aukštesnysis)	Vertinimas (Pagrindinis)
6.	Susipažins su įvairiais erdvės lygiais ir kryptimis. Aptars erdvės elementą šokyje. Grupėse tirs judėjimą aukštai – žemai, pirmyn – atgal, šonu.	Šoka sklandžiai ir išraiškinčiai (kontroliuojant judesius, paisant šokio ritmo ir tempo, išreiškiant judesio jėgą ir šokio nuotaiką), pavieniui, poroje ir grupėje.	Stengiasi šokti pavieniui, poroje ir grupėje (kontroliuojant judesius, paisant šokio ritmo ir tempo, išreiškiant judesio jėgą ir šokio nuotaiką).
7.	Išvardins įvairių kalendorinių švenčių žaidimus, ratelius, šokius ir atliks jų fragmentus.	Atpažįsta ir išvardina matytus ar šoktus šokius.	Mokytojai padedant išvardina matytus ar šoktus šokius.
8.	Išmoks šokyje perteikti judesio ir jėgos kokybes.	Sklandžiai keičia ir derina judesio jėgos kokybes (kampuotus ir plaukiančius, didelius ir mažus).	Bando derinti judesio jėgos kokybes (kampuotus ir plaukiančius, didelius ir mažus).
9.	Išmoks plėtoti šokio judesį.	Išreiškia emocinį santykį viso vyksmo metu, įsivaizduoja ir numato judesių plėtojimą.	Fragmentiškai išreiškia emocinį santykį viso vyksmo metu, įsivaizduoja ir numato judesių plėtojimą.
10.	Išmoks derinti įvairius judėjimo tempus (greitą – lėtą – vidutinį), judėjimą – nejudėjimą.	Derina įvairius judėjimo tempus (greitą – lėtą – vidutinį), judėjimą – nejudėjimą.	Juda naudodamas greitą ir vidutinį tempą.
11.	Nusakys, kaip galima panaudoti šoki kitų dalykų pamokose, kasdieniame gyvenime.	Nusako, kaip galima panaudoti šoki kitų dalykų pamokose, kasdieniame gyvenime.	Mokytojai padedant nusako, kaip galima panaudoti šoki kitų dalykų pamokose, kasdieniame gyvenime.
12.	Pakartos per mokslo metus išmokus šokius. Nusakys savais žodžiais stebimo ar atliekamo šokio sukeltus įspūdžius.	Pasirenka šokio veiklą, kuri geriausiai sekasi ar patinka, aktyviai dalyvauja ir kitose veiklose. Savarankiškai nusako, ką reiktų pakeisti, kad veikla pasisektų.	Pasirenka šokio veiklą, kuri labiausiai patinka. Padedant mokytoju nusako, ką reiktų pakeisti, kad veikla pasisektų.

Literatūros sąrašas

- Bendrieji gebėjimai kintančiame pasaulyje. Tarybos ir Komisijos parengtas darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ įgyvendinimo 2010 m. pažangos bendros ataskaitos projektas. SEK (2009) 1598. Europos bendrijų komisija. Briuselis, 2009.11.25. KOM (2009) 640 galutinis. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0640:FIN:LT:PDF>
- DUMČIENĖ, Audronė; BAJORIŪNAS, Zenonas. *Ugdymo pagrindai*. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija, 2006. 160 p. ISBN 9955-622-31-8.
- JONYNIENĖ V., MOTIEJŪNIENĖ E., PENKAUSKIENĖ D. Aš ir pasaulis 1. Mokytojo knyga. Kaunas, 1996.
- Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-12-30 įsakymu Nr. ISAK-2695). (Žin., 2006-01-12, Nr. 4–115).
- Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ISAK-256. (Žin., 2004-03-06, Nr. 35–1150).
- Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos. Vilnius: Švietimo plėtotės centras, 2008, 339 p. ISBN 978-9986-03-631-9.
- Pradinio ugdymo samprata, patvirtinta švietimo ir mokslo ministro 2003 02 03 įsakymu Nr. 113. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2003-02-03-113.htm
- PETTY, Geoff. *Šiuolaikinis mokymas: praktinis vadovas*. Vilnius: Tyto alba, 2006. 668 p. ISBN 9986-16-475-3.
- PROKUROTIENĖ, R. Choreografijos ir „Aš ir pasaulis“ integravimas. Žvirblių takas, Nr.4, 2001.
- RAJACKAS, Valdas. *Pedagogika – ugdymo mokslas ir menas*. Antrasis papildytas leidimas. Vilnius, 2002.
- RANDIENĖ, Vilma. Pradinių klasių mokinių vertinimas pagal atnaujintas Bendrąsias programas. Žvirblių takas, 2009, nr. 3, p. 11–15. ISSN 1392-1037.
- ŠIAUČIUKIENĖ, Liuda; VISOCKIENĖ, Ona; TALIJŪNIENĖ, Palmira. *Šiuolaikinės didaktikos pagrindai: vadovėlis*. Kaunas, Technologija, 2006. 250 p. ISBN 9955-09-926-3.

PAGRINDINĖ MOKYKLA

Kūrybinė, integruota šokio pamoka ugdymo procese

Mokykla, siekdama ugdyti ateities visuomenės žmogų, t.y. kūrybingą, aukšto intelekto ir tvirtų aiškių vertybinių nuostatų asmenybę, ugdymo proceso prioritetu laiko pamoką, nes ji yra visokeriopo mokinių tobulėjimo galimybė. Tinkamas mokomai klasei vaidmens pa(si)rinkimas, įgūdžių mokytis formavimu ir pan., leidžia greičiau pasiekti norimus rezultatus.

Pirmiausiai norėčiau aptarti, kas yra pati kūrybiškumo sąvoka. Ji apibūdinama įvairiai.

Ankstyvosios ir vėlesnės vaikystės tyrinėjimai patvirtina, kad kiekvienas vaikas turi vidinę galią tapti kūrybingu. Maži vaikai natūraliai yra smalsūs ir kūrybingi. Vos pradėję judėti jie tyrinėja, eksperimentuoja ir kuria. Mokytojuji derėtų prisiminti, kad ugdant mokinių kūrybiškumą svarbiausia:

- kurti vaikų kūrybinę mintį skatinančią klasės aplinką,
- sugebėti sudominti mokinius,
- leisti mokiniams patirti kūrybos džiaugsmą,
- išvelgti ir plėtoti kiekvieno vaiko kūrybinius gebėjimus,
- padėti mokiniams įveikti nepasitikėjimą savimi,
- ugdyti mokinių gebėjimą vertinti kitų kūrybinius darbus ir t. t.

Kūrybiškumas – asmenybės savybė susijusi su gebėjimu atrasti tai, kas yra nauja, originalu, netikėta. Kūrybiškumo mokomės ne klausydami kalbų apie kūrybiškumą, bet būdami šalia kūrybingų žmonių ir iš jų mokydami būti tokiais.

Kūrybos procesas panašus į katės mėginimą pagauti savo pačios uodegą. Norėdami atrasti ar sukurti ką nors nauja, mes vis bėgame ratu tikėdamiesi „nutverti“ kokią nors idėją, o atsakymas ar sprendimas dažniausiai yra mums prieš akis, bet mes negalime jo pastebėti. Todėl norit atrasti nauja, kartais užtenka į įprastus dalykus pažvelgti neįprastai. Šokio raiškos priemonėmis ugdomi meninės, kūrybinės, komunikavimo kompetencijos, intelektas, estetinė ir kultūrinė nuovoka, pagarba kitam, sąžiningumas, pareiagingumas, tolerancija, socialinė patirtis.

Šiuo metu pedagogikoje ypač didelę reikšmę įgyja orientuotas į vaiko asmenybę ugdymas. Gausėjant informacijos srautui, bei plečiantis informacijos šaltinių įvairovei, mažėja mokytojo, kaip žinių perteikėjo vaidmuo. Formuojasi tokie pagrindiniai mokytojo vaidmenys: partneris, konsultantas, dalyvis, padėjėjas, skatintojas. Taigi mokytojas tampa mokinių ugdymosi proceso partneriu ir padėjėju, jo misija – padėti mokiniui suvokti save ir savo aplinką, išgauti iš informacijos laviną tinkamą pagal gebėjimus informaciją ir paversti ją vertingomis žiniomis. Daugelis

pedagogų savo veikloje ėmė plačiai taikyti aktyvaus ugdymo metodus.

Šokio pamoka, manau, neturėtų tapti nuolatinį žingsnių tikslinimo ir kartojimo pamoka. Pamokoje patarčiau taikyti įvairius ugdymo metodus.

Lentelėje pateikiau trylika temų, kurios reikalauja, kad šokio pamoka būtų kūrybinė, integruota ar net vedama netradicinėje aplinkoje (pvz. etnokultūros cente, lauke, kitos mokyklos šokio klasėje ir t.t.). Ugdymo proceso metu leisime mokiniams pademonstruoti savo kūrybinius darbus scenoje, stebint žiūrovams; praktiniu būdu supažindinkime mokinius su scenine kultūra; skatinkime juos siekti geriausių rezultatų įgyti šokio patirties ir ją plėtoti, ugdykime gebėjimus reikalingus savarankiškai kurti.

Šokio pamokos veikla – lentelėje pristatau galimas pamokų temas, jų turinį ir metodus, kad ugdymo procese atsispindėtų mokinio asmeninių, kūrybinių kompetencijų formavimas.

PAMOKOS TIKSLŲ PAVYZDŽIAI

Ugdyti kūrybišką, emociingą, aktyvią, sugebančią bendrauti, kurti ir džiaugtis asmenybę.

Supažindinti mokinius su įvairiomis šokio išraiškos formomis.

Ugdyti estetinius, dorinius, kultūrinius jausmus.

UŽDAVINIŲ PAVYZDŽIAI

- Lavinti ugdytinių gebėjimą, kurti išreiškiant save judesiu ir šokiu.
- Pažinti choreografijos leksiką ir mokyti ja reikšti savo jausmus ir emocijas.
- Sudaryti galimybes pažinti įvairias šokio meno kryptis, stilius.
- Porinio ir bendrojo įgūdžių formavimas.
- Erdvės pojūčio lavinimas.
- Sceninė kultūra, sceninis rūbas.
- Ugdyti pasitikėjimą savimi ir pagarbą kitam;
- Skatinti įgyti šokio, teatro patirties;
- Lavinti ugdytinių gebėjimą bendrauti;
- Mokyti išsakyti savo nuomonę ir išklausti kito;
- Ugdyti meninį lygį; kurti išreiškiant save judesiu;
- Tenkinti natūralų poreikį judėti, ugdyti sąmoningą ir harmoningą kūno judesį.
- Lavinti kinestetinius gebėjimus, koordinaciją, tobulinti psichomotorinį aparatą.
- Formuoti taisyklingą kūno laikyseną, lavinti atskirų kūno dalių valdymą.
- Mokyti choreografinių elementų (pavieniui, poroje, šokio figūrose).

- Formuoti pavienio ir porinio šokio įgūdžius.
- Mokyti šokio etikos, sugebėjimo bendrauti su šokio partneriu, bendro šokio dalyviais.
- Liaudies choreografijos pagrindų plėsti emocinę patirtį, atsakomybę, galimybę improvizuoti ir kurti.
- Perteikti choreografines žinias remiantis folkloru, kaip unikaliu tautos išminties lobynu ir universalia auklėjimo, bei lavinimo sistema ir t.t.

Kūrybinė integruota pamoka

ŠOKIS-ETNOKULTŪRA

Tema

Atvėrus močiutės skrynią.

Tikslas

Ugdyti vaiko tautinę savimonę, tvirtas vertybines nuostatas, tautinį tapatumą ir savimonę, skiepyti pagarbą savo šalies kultūrai, tautinio orumo jausmą.

Uždaviniai

Skatinti kūrybiškumą, pasitikėjimą savo jėgomis savarankiškai atlikti įvairias užduotis.

Pažadinti mokinio norą pažinti šokio leksiką ir jos pagalba reikšti jausmus ir emocijas.

Ugdyti sąmoningą ir harmoningą kūno judesį, lavinti koordinaciją. Mokyti dirbti bendraujant ir bendradarbiaujant.

Mokinių motyvacija

Mokiniai išklausys pasakojimą apie mūsų prosenelių papročius ir tautinio kostiumo ypatumus. Kūrybinių užduočių dėka lavins savo gebėjimus improvizuoti, kurti, lankščiai, sklandžiai, originaliai mąstyti ir veikti.

Mokomoji veikla

Mokytoja pristato pamokos temą, pasakojimo metu aktyvių ugdymo metodų pagalba užduoda įvairius klausimus

apie smagias vaikučių pramogas, įvairias išdaigas- ratuojamas šokis – žaidimas „Išdaigininkai“

- Ančiukais eina.
- Vienas per kitą šoka.
- Malūnus suka.
- Šeškas į vištidę lenda.

Mįslių pagalba iš močiutės skrynios traukiamos įvairios tautinio kostiumo detalės.

- Dvi pelytės, keturios uodegytės. Kas? (Vyžos).
- Aš ne gėlė, bet iš gėlių, aš ne lapelis, bet iš lapelių. Kas? (Vainikėlis).
- Šiaudinė pynė ant galvos pinta. Kas? (šiaudinė skrybėlė).
- Lietaus neboja, nesidaboja, per purvą brenda, bet nesugenda. Kas? (Klumpės). ir i.t.

Ratuojamas ratelis „Tėvas parvažiavo“. Mokiniai pasiskirsto personažais ir pasiima įvairias tautinio kostiumo detales. Pvz.: tėvas – šiaudinę skrybėlę, mama – prijuostę, skarelę, sesė – vainikėlį, brolis – klumpes, juostą. Ratelio pabaigoje aptaria tautinio kostiumo dėvėsenos ypatumus.

Vertinimas

Neformalus.

5 lentelė. Integruojančios temos ir problemos potemės ir turinys

Integruojanti tema	Integruojanti problema	Potemės	Turinys
RUDENS NUOTAIKOS	1. Laiko tėkmė	1. Ką žinome apie metų laikus. 2. Metų laikų nuotaikos – judesių pagalba.	Šokis. Šokio pamokos metu sudaryti galimybę mokiniams suprasti šokio kalbą, pajusti plastinę išraišką, pasireikšti asmens individualumui.
	2. Rudenį vykstantys gamtoje pokyčiai	1. Papročiai ir tradicijos. 2. Orientacija erdvėje. 3. Medis metų laikuose.	Atlikti įvairius pramankštos pratimus, skirtus kūno laikysenai, kūno koordinacijai, orientacijai erdvėje.
	3. Ruduo – mieliausias metų laikas	1. Kūrybiskumo ugdymas rudens gėrybių pagalba. 2. Savęs bei draugų kūrybinių darbų vertinimas.	Naudojant aktyvius ugdymo metodus, atlikti kūrybines užduotis grupėse. Dorinis ugdymas. Pasakojimas, (video) apie pagalbą žvėreliams ir paukščiams įvairiu metų laiku. Dailė ir technologijos. Rudenį patirtų įspūdžių piešimas. Darbeliai rudens gėrybių pagalba. Pasaulio pažinimas. Pamokų metu mokiniai susipažins su metų laikų tėkmės pokyčiais.

6 lentelė. Šokio pamokų temų ir metodų pavyzdžiai

Eil. Nr.	Tema	Turinys	Metodai
1.	Rudens vakarojimai	Stebės video medžiaga. Judesio pagalba atliks įvairias kūrybines užduotis. Aptars stebėtas užduotis. Lavins pratimus skirtus kūno plastikai, koordinacijai ugdyti.	Stebėjimas, pokalbis, demonstravimas. Aiškinimas, darbas grupėse, stebėjimas, pokalbis.
2.	Ei, tai vija pinavija	Stebės (skaitys apsakymą „Grybų karas“ video medžiaga „Grybų karas“, atliks įvairias kūrybines užduotis Plėtos šokio raišką, apmąstys ir aptars muzikos ir šokio sąsajas tarpusavyje. Atliks pramankštą. Domės ir stebės įvairių video medžiagą – kalendorinės metų šventės (rudens laikotarpio šventės).	Stebėjimas, pokalbis, demonstravimas. Pasakojimas, demonstravimas – stebėjimas, pokalbis.
3.	Kas močiutės skryniuje sudėta	Apmąstys ir aptars etnokultūros ir šokio sąsajas tarpusavyje. Susipažins su tautiniu kostiumu, scenine kultūra.	Pasakojimas, demonstravimas – stebėjimas, praktinis darbas, pokalbis.
4.	Rudens nuotaikos	Integruotų šokio pamokų ciklas. Video pagalba, stebės gamoje vykstančius pokyčius (stiprus vėjas, rudeniškas lietus, lapų spalvų įvairovė ir t.t.) Judesių pagalba atliks kūrybines užduotis „Gamtos pokyčiai rudenį“.	Aiškinimas, darbas grupėse, stebėjimas, pokalbis.
5.	Pilna kraitelė rudens gėrybių	Ritmikos pratimus atliks ir ugdytys įvairių gamtos priemonių pagalba (kaštonai, gilės, kankorėžiai...).	
6.	Pusiaužiemis	Stebės ir apibūdins įvairius aplinkos judesius. Apibūdins ką veikė per šokio pamoką. Spektaklių, koncertų, vaizdo medžiagos, kitų mokinių darbo stebėjimas, analizavimas, vertinimas Domės ir stebės įvairių video medžiagą – kalendorinės metų šventės (žiemos laikotarpio šventės). Atliks ritmikų lavinimo pratimus.	Praktinis darbas, aiškinimas, pokalbis. Pasakojimas, demonstravimas – stebėjimas, pokalbis.
7.	Sukas, sukas ratai, greit bus Nauji metai	Stebės ir nusakys judesio ar šokio raišką aplinkoje. Dalyvaus pristatant šokio veiklą klasėje, mokyklos renginiuose. Kūno apšilimo pratimai atskiroms raumenų grupėms. Pratimai lavinantys pusiausvyrą, koordinaciją, taisyklingą kūno laikyseną.	Pasakojimas, demonstravimas – stebėjimas, praktinis darbas, pokalbis.
8.	Žiemos išdaigos	Palyginti, suvokti ir atlikti judesio pagalba perkeltinės reikšmės žodžių apie žiemos reiškinius prasmę (po ledu upelis miega, siuva pūgos antklodę, šaltis kraipo ūsą baltą). Pritaikyti ir atlikti pramankštos pratimus skaičiuočių pagalba.	Praktinis darbas, aiškinimas, pokalbis.
9.	Užgavėnės	Lietuvių liaudies šokio žaidybiniai elementai, folkloriniai rateliai. Užduotys, lavinančios gebėjimą vertinti šokio kultūros reiškinius praecities ir dabarties kontekste.	
10.	Kas man supa sūpuoklėles	Lietuvių liaudies šokis įvairių autorių rašytiniuose šaltiniuose. Tautosaka šokiuose ir žaidimuose. Apmąstys ir aptars folkloro šokio sąsajas su šeimos, klasės, mokyklos tradicijomis.	Stebėjimas, pokalbis, demonstravimas.
11.	Keičias laikas – mainos rūbas.	Gamtos tema lietuvių liaudies šokiuose ir muzikoje. Gyvūnijos tematikoje – mėgdžiojami įvairių paukščių, gyvūnų judesiai, elgesys, ypatybės. Augmenijos tematikoje – judesiais imituojamas augmenijos vegetacijos procesas, kuris susipina su darbo procesu.	Įvairūs aktyvūs ugdymo metodai.
12.	Iš guolio nekepsi raguolio.	Lavinti ugdytinių gebėjimą, kurti išreiškiant save judesiu ir šokiu. Mokyti sceninio šokio pagrindų, ugdyti sąmoningą ir harmoningą kūno judesį.	
13.	Ir mažoj širdelėj daug gerumo telpa...	Kurs judesių sekas, naudojant skirtingą tempą (greitą ir lėtą), erdvės lygmenis (aukštai ir žemai) bei atsižvelgiant į norimą perteikti nuotaiką.	

Projektinė veikla arba projekto metodas

Švietimo institucijos nuolat susiduria su iššūkiu – organizuoti mokinių ugdymą taip, kad tinkama mokymo(si) aplinka sudarytų galimybę ne tik sudominti mokinius, bet ir įtraukti juos į iniciatyvų mokymąsi, įgyti arba patobulinti kompetencijas, ugdytinius paruošti integruotis į visuomenę bei darbo rinką. Šie iššūkiai negali būti realizuoti be vidinės mokinio motyvacijos, noro tobulėti. Ne paslaptis, jog motyvacija didėja, kai besimokantysis turi aiškų tikslą, ir jam mokytis/dirbti yra įdomu. Tinkamas mokymo(si) priemonių bei metodų naudojimas sudaro galimybes padidinti mokymo(si) veiksmingumą, galimybes diferencijuoti ir individualizuoti mokymą(si), racionaliau paskirstyti pamokos laiką, skatinanti mokymąsi bendradarbiaujant. Tai ugdo mokinių savarankiškumą, skatina juos ieškoti, atrasti ir patirti pažinimo džiaugsmą.

Mokymo(si) metodų ir aplinkų kūrimas turėtų atitikti mokinių poreikius ir sukurti sąlygas, kurios įgalintų juos aktyviai mokytis, efektyviai veikti. Kokie metodai ir kokia aplinka yra turinti edukacinę vertę? Į sėkmę veda tūkstančiai kelių... Siekiant sukurti sąlygas mokiniams įgyti bendrųjų ir dalykinių kompetencijų pagrindus, svarbu į mokymąsi įtraukti pačius mokinius, kad šie ne tik aktyviai atliktų mokymosi užduotis, bet ir patys kurtų ugdymo turinį: keltų jiems aktualias problemas ir ieškotų atsakymų į jiems rūpimus klausimus. Vienas iš veiksmingų būdų tai daryti – projektinė veikla, nes ji skatina mokinius mokymąsi sieti su tikrove, ieškoti sąsajų tarp daiktų ir reiškinių, pratintis dirbti grupėje kartu su kitais, sprendžiant vieną visiems aktualią problemą.

Projektų metodas – darbo ir mokymo būdas, skatinantis mokinius sieti mokymąsi su tikrove, ieškant sąsajų tarp daiktų ir reiškinių, pratinantis dirbti grupėje kartu su kitais, sprendžiant vieną visiems aktualią problemą.

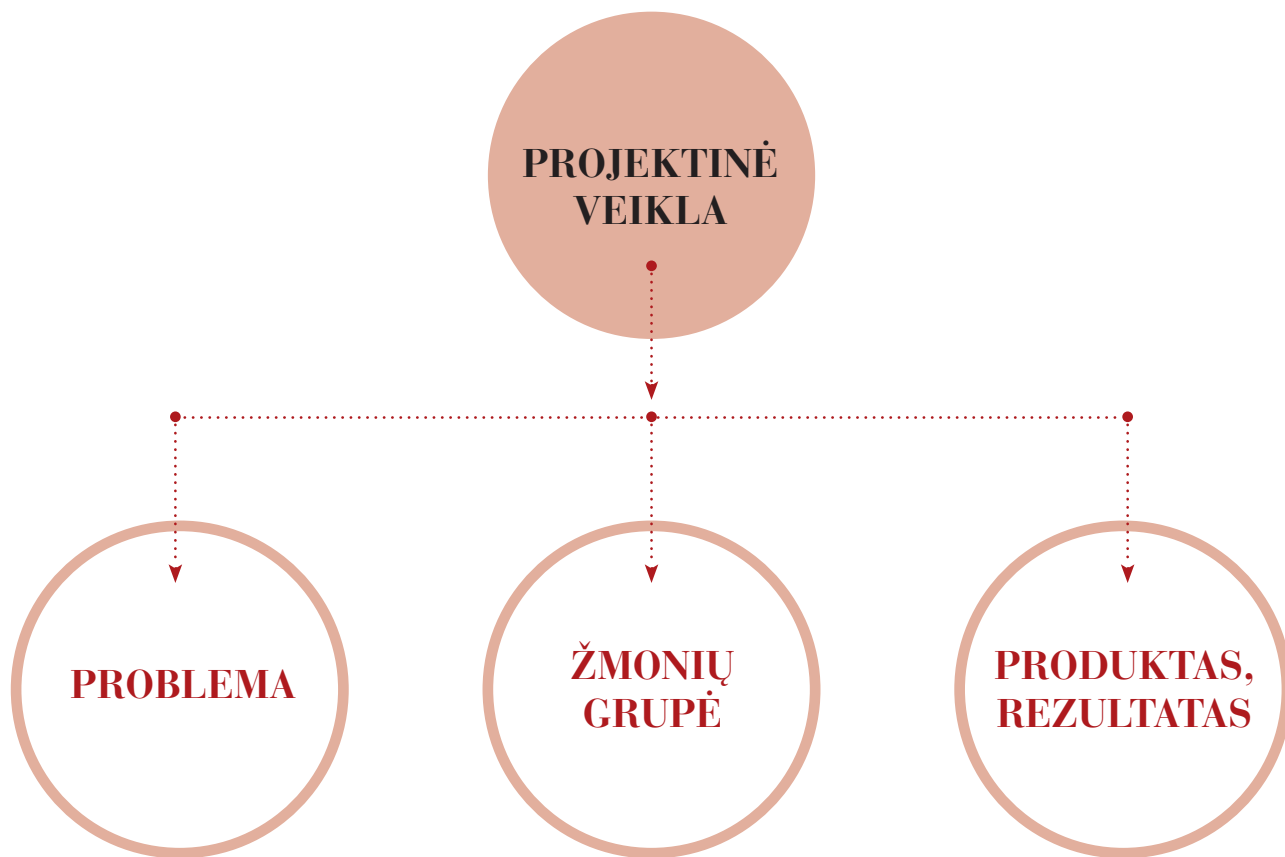
Projektų metodo taikymas ugdymo procese – veiksminga, šiuolaikiška priemonė ugdant bendrąsias ir dalykines kompetencijas. Dirbant pagal projektų metodą, mokiniai veikia aktyviai, o mokytojas yra patarėjas, konsultantas. Mokiniai skatinami siūlyti idėjas projektui, kelti probleminius klausimus, į kuriuos siekiama atsakyti aktyviai bendradarbiaujant. Taikant šį metodą, atsižvelgiama į skirtingus

mokinių gebėjimus ir polinkius, taip pat į individualų mokymosi stilių. Stiprėja mokinių pasitikėjimas savimi, labiau skleidžiasi asmenybė. Mokiniai išmoksta ieškoti informacijos naudodamiesi įvairiais šaltiniais (enciklopedijomis, spauda, radiju, televizija, internetu ir kt.); aktyviau bendradarbiauja sprenddami išskylančias problemas, mokosi tolerancijos, empatijos, konstruktyvaus konfliktų sprendimo būdų.

Projektų metodas pagyvina mokymąsi ir padeda ugdytis savarankiškumą, iniciatyvumą, kūrybiškumą, atsakomybę už savo darbo rezultatus bei idėjas. Projektų metodo sėkmei užtikrinti svarbu tai, kad šis metodas būtų taikomas kaip pagrindinis. Sėkmingai dirbti projektų metodu gali mokytojas, siekiantis mokinius ugdyti aktyviai, kūrybiškai, inovatyviai.

Dažnai iškyla klausimas, kodėl vis tik svarbus ir reikalingas projektinis mokymas? Projektinis mokymas dažniau yra multidisciplininis (integruotas), ilgiau trunkantis, mokymo eiga mažiau reglamentuota, turi konkretų mokinių sukuriamą rezultatą (produktą), mokymas dažniau susijęs su kasdiene, įprasta realybe. Be dalykinių žinių, projektinėje veikloje mokiniai mokosi planuoti savo ir grupės veiklą, pasiskirstyti pareigomis, pasirinkti veiklos metodus, darbo priemones bei medžiagas, bendradarbiauti, pritaikyti turimas žinias ir įgūdžius praktikoje. Projekto metodo privalumai yra tai, kad metodas leidžia atsižvelgti į skirtingą mokinių mokymosi aktyvumą, gebėjimus bei interesus, mokymas pakeičiamas mokymusi, naudojama daugiau įvairesnių informacijos šaltinių, teorija taikoma praktikoje ir atvirkščiai – iš praktinių rezultatų atliekami teoriniai apibendrinimai, mokiniai įtraukiami į bendrą darbą, problemų sprendimus, integruojamos kelių dalykų temos į vieną, didina mokinių mokymosi motyvaciją. Šiuo metodu galima mokytis vieno dalyko, bet dažniausiai jis peržengia vieno dalyko ribas, ypač tada, kai sprendžiamos realios problemos. Projektus mokiniai gali vykdyti individualiai, tačiau dažniausiai tai yra komandinė, grupinė veikla. Mokantis projektų metodu pirmiausia, pasitelkus jau turimas žinias, suformuluojama problema. Ieškant sprendimo, pritaikomos jau turimos ir naujos įvairių dalykų žinios.

Projektinės veiklos schema

Jonauskas G. „IKT pamokoje“. Elektroninė knyga.

Projektai gali būti skirstomi į trumpalaikius bei ilgalaikius projektus.

Trumpalaikių ir ilgalaikių projektų panašumai bei specifika

Trumpalaikiai projektai	Ilgalaikiai projektai
Dirbama visą pamoką ar kelias (pamokų ciklas) ar visą dieną	Dirbama visą mėnesį, trimestrą...
Užduotys atliekamos per pamokas	Užduotys atliekamos dažniausiai ne pamokų metu, darbai tęsiami bibliotekoje, namie
Dirba kelios grupės, viena ar kelios klasės vienu metu	Dirba nedidelė komanda, grupė
Dalyvauja visi moksleiviai, siekia bendro tikslo ir rezultato	Projekte dalyvauti neprivaloma
Dirbama pagal mokytojo scenarijų	Darbo scenarijų sudaro moksleiviai
Darbo metodiką siūlo mokytojas	Metodiką renkasi moksleiviai
Moksleiviai dirba tiesiogiai mokytojo vadovaujami	Dirbama vadovaujantis intrukcija, planais, schema, pagal susitarimą
Procesas vyksta intensyviai bendradarbiaujant, derinant nuomone, ieškant bendro sprendimo	Procesas vyksta spontaniškai, retkarčiais konsultuojantis su mokytoju ir draugais
Darbo rezultatas – vientisas kūrinys, išreiškiantis bendrą idėją	Rezultatas – individualus projektas arba individualių darbų rinkinys, suvienytas bendros temos ir idėjų

Rudelis S., Jonauskas G. „Švietimas skaitmeniniame amžiuje. Mokymosi veiksmingumas ugdant XXI amžiaus įgūdžius“.

Gal jau ir pasikartosiu, bet projektų metodas leidžia mokytojams atsižvelgti į kiekvieno vaiko būdą, gebėjimus, poreikius, galimybes. Darbas projektų metodu padeda kurti, formuoti bendrąją mokyklos bei mokymosi kultūrą. Projektinė veikla, projektų pristatymai, visuomenės įtraukimas į ugdomąjį darbą – visa tai praturtina mokyklos kasdienybę, ugdymo procesą daro reikšmingą ne tik jo dalyviams, bet ir visuomenei. Projektų metodo esmė – organizuoti mokymo procesą taip, kad moksleiviai gebėjimus ir žinias įgytų praktinėje, kūrybinėje veikloje, plėtodami patirtį. Viena iš pagrindinių sėkmingo projektinio darbo sąlygų – supratingas, nuoširdus, kolegiškas mokytojo ir mokšleivių bendradarbiavimas. Darbas projektų metodu – tai aktyvi veikla, reali aplinka, problemų sprendimas, įgyta patirtis. Dirbant projektų metodu, siekiama kuo glaudesnio santykio su realybe, su tikru gyvenimu, su bendruomenės ir visuomenės rūpesčiais. Todėl pageidautina, kad mokymo procesas vyktų ne tik mokykloje, bet ir įvairioje aplinkoje, įtraukiant į ugdymą įvairių specialybių ekspertus, aktyviai dalyvaujant bendruomenei. Tai didina ir mokšleivių mokymosi motyvaciją, susidomėjimą mokymo procesu.

Mokymasis, grindžiamas projektais, yra prasmingas, nes pažinimas yra sisteminis, o turimos ar įgytos žinios lengvai pritaikomos praktikoje. Naudojant projektų metodą galima padėti mokiniams įgyti ateities visuomenės žmogui būtinų įgūdžių ir savybių: rengdami projektus, moksleiviai mokosi išvelgti problemas ir ieškoti jų sprendimo būdų, kelti hipotezes ir jas tikrinti, rinkti informaciją ir ją apdoroti bei panaudoti, kritiškai ir kūrybiškai mąstyti, taisyti įgytas žinias naujose situacijose, konstruktyviai dirbti grupėje ir pan. Toks mokymas lavina intelektualinio darbo ir socialinius organizacinio darbo, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius. Rengdamas projektą, moksleivis parodo savo sugebėjimus, pratinasi įvertinti savo atliktą darbą ir mokosi išvelgti, ką dar turėtų sužinoti bei nuveikti ateityje.

Darbas projektų metodu – tai mokymasis atrandant, žinant, ko ieškoma. Kiekvienas projektas gali būti vis kitoks, nepanašus į buvusį. Tai, be abejo, praturtina mokymo procesą, skatina mokymosi motyvaciją, ugdo mokšleivių kūrybingumą.

Patobulinta Bloomo taksonimija

Rudelis S., Jonauskas G. „Švietimas skaitmeniniame amžiuje. Mokymosi veiksmingumas ugdant XXI amžiaus įgūdžius“.

Darbas projektų metodu padeda kurti, formuoti ir bendrąją mokyklos bei mokymosi kultūrą. Projektinė veikla, projektų pristatymai, visuomenės įtraukimas į ugdomąjį

darbą – visa tai praturtina mokyklos kasdienybę, ugdymo procesą daro reikšmingą ne tik jo dalyviams, bet ir visuomenei.

Ugdomieji projektai pamokoje

Ugdomojo projekto pamokoje tikslas – padėti mokytojui kurti aktyvų mokymąsi skatinančias mokymo (-si) aplinkas, modeliuoti į besimokantįjį orientuotą mokymo (-si) procesą, remiantis bendrosiomis programomis. Dirbant projekto metodu pamokoje akcentas yra perkeliamas:

- nuo mokymo prie mokymosi;

- nuo aktyvaus mokytojo prie aktyvaus besimokančiojo;
- nuo IKT naudojimo mokymui prie IKT naudojimo mokymuisi;
- nuo vertinimo prie įsivertinimo;
- nuo bendrųjų programų prie mokinių mokymosi interesų ir bendrųjų programų derinimo.

Projekto charakteristikų sąrašas

Efektyvių projektais grįstų pamokų charakteristikos

Mokiniai yra mokymosi proceso centre.

Projektas koncentruojasi ties svarbiais mokymosi tikslais, suderintais su standartais.

Projektas remiasi Bendrosiomis programomis grįstais klausimais.

Projekte taikomi diagnostinio ir formuojamojo vertinimo tipai.

Projekte yra per laikotarpį atliekamos susijusios užduotys ir veiklos.

Projektas turi realaus pasaulio jungtis.

Mokiniai parodo žinias ir įgūdžius per produktus ir veiklas, kurios publikuojamos, pristatomos ar vaizduojamos.

Kompiuterinės technologijos skatina ir gerina mokinių mokymąsi.

Mąstymo įgūdžiai yra būtini projekto atlikimui.

Įvairios mokymo strategijos palaiko keletą mokymosi stilių.

„Intel® Teach Essentials“ kurso medžiaga

Dirbant projekto metodu pamokoje, ugdomasis projektas padeda organizuoti ugdymą taip, kad mokinys ugdytųsi XXI amžiaus įgūdžius:

Mokymosi ir novatoriškumo:

- kūrybiškumas ir inovatyvumas;
- kritinis mąstymas ir problemų sprendimas;
- bendravimas ir bendradarbiavimas.

Informaciniai ir technologiniai gebėjimai:

- informacinis raštingumas;
- medijos raštingumas;
- IKT (informacija, komunikacijos, technologija) raštingumas.

Gyvenimo ir karjeros:

- lankstumas ir prisitaikymas prie įvairių vaidmenų ir atsakomybės;
- iniciatyvumas ir savarankiškumas;
- socialiniai ir kultūriniai įgūdžiai dirbant su kitais;
- našumas ir stropumas;
- vadovavimas (lyderystė) ir atsakomybė.

Planuojant projektą, mokytojas turėtų apmąstyti jo sąsajas su pamokomis, tarpdalykinius ryšius, individualių ir kolektyvinių užduočių specifiką.

Su mokiniais susitariama dėl:

- projekto veiklos taisyklių;
- darbo priemonių;
- darbo sąlygų;
- projekto trukmės;
- atlikimo būdų;
- reikalavimų darbų kokybei;
- tarpinių užduočių rengimo;
- galutinio laukiamo rezultato.

Konkrečių instrukcijų, schemų pateikimas mokiniams padės suvokti projekto svarbą ir reikšmingumą. Užduotis, kurias reikia atlikti pasinaudojant sukaupta asmenine patirtimi ir susipažinus su atitinkama informacija įvairiuose informacijos šaltiniuose, rekomenduojama planuoti taip:

- problemos iškelimas;
- problemos analizė;
- problemos sprendimo idėja, jos modeliavimas eskizuose, piešiniuose;
- veiklos planavimas ir organizavimas;
- priemonių, medžiagų parinkimas projekto idėjai realizuoti;
- tam tikrų darbų atlikimas, užduoties įgyvendinimas;
- projekto rezultatų aptarimas ir vertinimas.

Projekto planas

Projekto autorius		
Mokytojo vardas ir pavardė		
Mokyklos pavadinimas		
Miestas/rajonas		
Projekto apžvalga		
Projekto pavadinimas		
Projekto santrauka		
Dalyko žinios ir supratimas pagal Bendrąsias programas. Ryšys su integruojamomis programomis		
Mokymosi koncentras		
Projekto laikas		
Projekto pagrindas		
Mokymosi uždaviniai ir rezultatai		
Esminiai klausimai (realiu gyvenimu ir Bendrosiomis programomis grįsti klausimai)		
Pagrindinis klausimas		
Projekto klausimai		
Turinio klausimai		
Vertinimo planas		
Vertinimo proceso eiga		
Prieš projektą	Mokinių veikla projekto metu	Po projekto
Vertinimo santrauka		
Projekto detalės		
Reikiami įgūdžiai		
Mokymosi procesas		
Skirtingų mokymosi būdų aprašymas		
Specialiųjų poreikių mokiniai		
Mokiniai, kuriems mokomoji kalba nėra gimtoji		
Gabūs/talentingi mokiniai		
Medžiagos ir šaltiniai, kurių reikia pamokai		
Techninė įranga (pažymėkite reikiamą įrangą)		
☐ Fotoaparatas	☐ Spausdintuvas	☐ Vaizdo kamera
☐ Kompiuteris(-iai)	☐ Kompaktinis diskas	☐ Vaizdo konferencijų įranga
☐ Internetinė vaizdo kamera	☐ Projektorius	☐ Kita
☐ DVD grotuvas	☐ Skaitytuvas	
☐ Interneto prieiga	☐ Televizorius	

Medžiagos ir šaltiniai, kurių reikia pamokai		
Programinė įranga (pažymėkite reikiamą įrangą)		
☐ Duomenų bazė/pateiktis	☐ Vaizdo apdorojimas	☐ Tinklapių kūrimo programa
☐ Leidybos programa	☐ Interneto naršyklė	☐ Teksto redagavimo programa
☐ El. pašto programa	☐ Multimedija	☐ Kita
☐ Enciklopedija CD-ROM diske		
Spausdinta medžiaga		
Reikmenys		
Interneto šaltiniai		
Kiti šaltiniai		

„Intel® Teach Essentials“ kurso medžiaga

NE projektas:

- nėra galutinio projekto rezultato ar produkto;
- nėra darbo grupėse;
- mokinių grupės atlieka skirtingas užduotis.

Gebėjimams ugdyti ir rezultatams pasiekti naudojame informacines komunikacines technologijas:

Kūrybiškumui:

- <http://animoto.com>
- <http://www.glogster.com>
- <http://www.thinglink.com>
- <http://storybird.com>
- <https://mural.ly>
- <http://prezi.com>
- <http://pinterest.com>
- <http://scratch.mit.edu>

Kritiniam mąstymui:

- <https://coggle.it>
- <https://present.me>
- <http://linoit.com>
- <https://cloudconvert.org>

Mokėjimui mokytis:

- <http://evernote.com>
- <https://drive.google.com/keep>
- <https://trello.com>
- <https://www.edmodo.com>
- <http://www.linkedin.com>

Bendradarbiavimui:

- <https://www.diigo.com>
- <http://dropbox.com>
- <http://titanpad.com>
- <http://wideo.co>
- <http://9slides.com>

Bendravimui:

- <http://slideshare.net>

- <http://sites.google.com>
- <http://pbworks.com>
- <http://plus.google.com> +Hangouts

Kūryba, efektyvus problemų sprendimas įvairiais kūrybinio mąstymo metodais, kūrybiškumo ugdymas neabejotinai yra aktualūs šiandieniniame poindustriniame, žinių ir informacijos amžiuje. Kūrybinga asmenybė yra didelė vertybė ne tik meno, mokslo ar technikos srityje, bet ir versle, švietime, vadyboje, politikoje bei kitur. Gebėjimas rasti kūrybiškus sprendimus, mokėjimas prisitaikyti prie nuolat besikeičiančių sąlygų būtini sparčiai besivystančioje visuomenėje.

Kūrybos rezultatas vertinamas įvairiais požiūriais: teisingumo, tinkamumo, naudingumo, pritaikomumo ir t. t. Sukurtam produktui taikomi estetiniai, meniniai, mokliniai, techniniai ir kitokie kriterijai. Kūrinį gali vertinti pats kūrėjas, kolegos, specialistai, ekspertai, vartotojai. Vertinimui turi įtakos laiko, kultūrinės terpės, socialinės aplinkos, ekonominės situacijos ir kitokie faktoriai.

Dalyvaudami projektinėje veikloje, moksleiviai mokosi planuoti savo ir grupės veiklą, pasiskirsto pareigomis, pasirenka veiklos metodus, darbo priemones bei medžiagas, pratinasi bendradarbiauti, padėti vieni kitiems, pritaikyti turimas žinias ir įgūdžius praktikoje. Visa tai teikia neišsemiamas galimybes moksleivių savarankiškumui, kūrybiškumui ugdyti, moko dirbti kolektyviai, derinti savo ir kitų veiksmus siekiant bendro tikslo. Tokie įgūdžiai jau savaime yra reikšmingi ugdymo proceso pasiekimai. Tačiau moksleiviams svarbiausia realus apčiuopiamas rezultatas, dėl kurio jie ir stengiasi. Todėl projekto galutiniai rezultatai turi įgyti akivaizdžią išraišką ir formą. Jie turėtų praturtinti klasę, mokyklą arba būti funkcionalūs ir už jos ribų.

eTwinning programa

eTwinning – Europos Komisijos Švietimo ir kultūros direktorato eLearning programos iniciatyva. Europos Komisijos Lisabonos konferencijoje 2000 m. buvo suformuluoti svarbiausi uždaviniai Europos Sąjungai 2000–2010 m. Dokumentas, žinomas Lisabonos strategijos pavadinimu, išklėdė tikslą – parengti Europos gyventojus gyventi žinių visuomenėje, veikiamoje globalizacijos ir naujųjų technologijų. Viena iš Europos Komisijos programų skirta įgyvendinti šį tikslą yra programa eLearning. Šios programos iniciatyva sausio mėnesį Briuselyje buvo paskelbtas naujos programos eTwinning atidarymas.

eTwinning veikla skirta visiems jauniems Europos piliečiams, besimokantiems mokyklose, sudaryti sąlygas dalyvauti švietimo projektuose su savo mokytojais bei jų kolegomis iš Europos. Ši patirtis labai svarbi puoselėjant gilesnį savitarpio supratimą ir Europos jaunimo indėlį siekiant demokratiškos daugiakultūrės visuomenės. Interneto pagrindu kuriama besimokanti bendruomenė. Programa yra remiama Europos Centrinės koordinavimo paramos tarnybos bei nacionalinių koordinavimo paramos tarnybų 22–e Europos sąjungos šalyse.

Kaip dalyvauti? eTwinning suteikia galimybę virtualioje erdvėje bendrauti ir bendradarbiauti dviems partneriams iš skirtingų ES šalių. Nuo kitų programų, skirtų švietimui, skiriasi tuo, kad bendradarbiavimui pakanka 2 mokyklų, 2 mokinių, mokytojų ar bibliotekininkų grupių. Svarbu, kad jie, naudodami informacines technologijas viena iš ES kalbų, bendrautų jų pačių pasirinkta tema, mokytųsi vieni iš kitų. Siekiama įvairių kalbų vartojimo, ne vien populiariųjų. Užsiregistravę eTwinning programos portale www.etwinning.net dalyviai gali tikėtis pedagoginės ir technologinės pagalbos iš nacionalinės agentūros, tačiau finansinė tiesioginė parama nebus teikiama.

Kodėl naudinga dalyvauti? Mokytojai tampa proceso organizatoriai, mokiniai mokosi dirbti savarankiškai, mokytojas yra jo padėjėjas, skatintojas. Vyksta integracija keliais lygiais – tarp atskirų šalių mokyklų, mokykloje – tarp dalykų, įvedami nauji elementai į ugdymo proceso organizavimą, betarpiškai integruojant užsienio kalbą, informatiką ir bet kurį ugdymo turinio dalyką. Susipažįstama su kitos šalies kultūra, vyksta kultūros reiškinių mainai. Ugdoma tolerancija ir partnerystė, skatinama vidinė mo-

tyvacija mokytis. Virtuali draugystė gali tapti asmenine mokinių pažintimi, kuri ateityje gali peraugti į draugystę, skatinančią susitikimus. Betarpiška pažintis su Europos šalių bendraamžiais plečia mokinių akiratį. Mokytojų bendravimo atveju galima keistis metodikos naujovėmis, rengti švietimo sistemų palyginimus.

Kiekvienas gali rasti savo motyvą dalyvauti šioje programoje.

Mokytojo vaidmuo mokant šokio dar neseniai buvo menkinamas, akcentuojama tik spontaniška mokinių raiška. Vaikui ypač svarbūs susitikimai su asmenybe – šokio ar kitų dalykų mokytoju, atskleidžiančiu meninį, daugialypių šokio pasaulio matymą, suvokimą. Ypač svarbus mokytojo, kaip kūrybingos asmenybės, pavyzdys. Turtinga, kūrybiška asmenybė traukia ir skatina taip pat kūrybiškai reikštis, padeda suvokti meno reikšmę gyvenime, kasdienėje veikloje, mokymosi procese. Nepaprastai svarbus mokytojo – kūrybingos asmenybės – vaidmuo kūrybiškos, meniškos prigimties vaikams.

Mokant šokio galima sėkmingai taikyti projektų metodą, nes šis metodas natūraliai išauga iš meninės kūrybos proceso. Šokio mokymas gali tapti mokytojams ir mokiniams gera erdve mokytis dirbti aktyviaisiais metodais. Mokykloje projektų metodu dirbantis mokytojas neturi būti vienišas. Bendraminčių kolektyve būtina aptarti ir plėtoti naujosios mokyklos idėjas, pasidžiaugti, domėtis kolegų pedagogine veikla. Dirbdamas projektų metodu mokytojas ugdymo procesą orientuoja į mokinį, mokinys atsiduria ugdymo centre. Taigi mokytojas turi remtis nuostata, jog dirbdamas vadovausis ne tik programų reikalavimais, bet ir atsižvelgs į savo mokinių poreikius, jų pasirengimą.

Gyvenimas yra vienas didelis projektas, sudarytas iš mažų projektų. Kiekvienas projektas turi pradžią, pabaigą, žmogiškuosius ir materialiuosius išteklius bei tikslą. Dirbant projekto metodu simuliuojamas realus gyvenimas mokykloje – turėdami komandą ir išteklius, priemonės bandome pasiekti išsikeltą tikslą per tam tikrą griežtai fiksuotą laiką. Dirbant projekto metodu kiekvienas grupės narys, dirbdamas sau labiausiai tinkantį ir patinkantį darbą, gali geriausiai atsiskleisti, tai didina motyvaciją siekti projekto tikslų bei ugdo asmeninę atsakomybę.

Naudota literatūra

---

1. Artyn vaiko. Vilnius, 1998.
2. Staerfeldt E., Mathiasen R. Pedagogika ir demokratija. Vilnius, 1999.
3. Pedagoگو kompetencijų tobulinimas integruojant IKT į ugdymo procesą. Metodinės rekomendacijos. Vilnius, 2007.
4. Stipek D. „Motivation to Learn: From Theory to Practice“, 2001.
5. Jonauskas G. „IKT pamokoje“. Elektroninė knyga.
6. Geoff Petty „Įrodymais pagrįstas mokymas“. Vilnius, 2008.
7. <http://it.main.lt/>
8. <http://www.etwinning.lt/>

VIDURINĖ MOKYKLA

Šokio kūrimo metodika ir principai

Mokykliniai menų brandos egzaminai suteikia galimybę abiturientams laikyti šokio egzaminą, kurį sudaro dvi skirtingo charakterio ir žanro (nuo 2 iki 3 min.) šokio kompozicijos: abi solo arba viena solo, kita poroje arba grupėje, arba ne mažiau kaip 3 min. trukmės mokinio sukurta šokio kompozicija. Menų egzamino tikslas – įvertinti mokinio pasirinktos meno šakos ar srities pasiekimus:

- motyvuoti mokinius pasirinkti geriausiai jų poreikius ir interesus atitinkantį menų dalyką;
- suteikti mokiniams galimybę savarankiškai kurti ir pri-

- statyti savo kūrybinės veiklos rezultatus bendruomenei;
- patikrinti ir įvertinti mokinių meno suvokimą, gebėjimus analizuoti, interpretuoti ir vertinti savo bei profesionalių menininkų kūrybą, formuoti individualų raiškos stilių ir požiūrį;
- pasinaudoti įgyta kūrybinio darbo patirtimi renkantis su menais nesusijusią arba iš dalies susijusią profesiją;
- stiprinti meninio ugdymo prasmės supratimą mokykloje ir visuomenėje.

Kūrybinis darbas – autorinė šokio kompozicija

Kaip sukurti šokio kompoziciją? Pagaliau kas yra šokio kūryba? Pamėginsime išsiaiškinti pagrindinius šokio kūrimo principus.

Choreografas (kartais dar vadinamas baletmeisteriu) – žmogus, kuriantis šokius, statantis šokio spektaklius, baletus. Tačiau norint sukurti šokį ar šokio spektaklį, neužtenka tik baigti specialius mokslus. Choreografas – kūrėjas, turintis gamtos duotą dovaną – gebėjimą jausti, suvokti, išgyventi ir kūrybiškai perteikti, kad sujaudintų ir sužavėtų žiūrovą. Choreografo talentas – beribė fantazija, gebėjimas mąstyti choreografiniais vaizdiniais, mokėjimas kurti įvairiausių choreografinių derinių, skirtingų žanrų ir charakterių junginius. Jis turi savo kūrinį ir džiuginti, ir auklėti, ir priversti susimąstyti, pagaliau pravirkdyti žiūrovą.

Nuo ko pradėti kurti šokį?

Pirmiausia reikia apsispręsti, koks bus šokis? Koks bus šokio **stilius**? Siužetinis? Draminis? Divertimentinis?

Siužetinis šokis – tai šokis, kurio turinys išreikštas dramaturgijos dėsniais ir pagrįstu siužetu.

Draminis šokis – veiksmo vystymasis, kurio pagrindas įvairios prasmingos konfliktinės situacijos bei jų sprendimas. Galimos formos: solinis, duetinis, masinis šokis.

Divertimentinis šokis – nesiūžetinis šokis, dažnai parremtas šokio technika, efektingais judesiais (sukiniais, šuoliais, akrobatika ir t.t.), įdomiu brėžiniu.

Kitas žingsnis – pasirinkti kūrinio formą: miniatiūrą, mini šokio spektaklį, šokį.

Kūrinio idėjos ir temos pasirinkimas – vienas iš svarbiausių šokio kompozicijos kūrimo etapų. Dažnai mokiniai renkasi sudėtingus gyvenimo išbandymus lemiančias temas: skausmą, kančią, jausmų audras, išbandymus ir t.t. Manychiau, kad jauno žmogaus gyvenimiška patirtis

nedidelė, todėl dažnai būna sunku realiai atskleisti sumanymą. Šokio kompozicijoje turi derėti choreografija ir muzikinė dramaturgija, o jei pasirinkta sudėtinga išgyvenimų drama, – dažniausiai tai atspindi tik šokio pavadinimas, bet ne pats šokis.

Kūrėjas turėtų būti pats patyręs skausmą ar kančią, kad jį gerai ir išraiškingai perteiktų savo šokio kompozicijoje. Siūlyčiau, renkantis temas, paieškoti paprastesnių siužetų, pvz. pasakos motyvų, charakterinių personažų (katė, pelė ar pan.). Net ir studijuojantys choreografiją pradeda savo kūrybinius darbus nuo etudų (nedidelis, dažnai neužbaigtas choreografinis kūrinys, atliekamas vieno ar kelių šokėjų), kurie dažnai būna improvizacinio pobūdžio, skirti kūrybiškumui ar šokio meistriškumui ugdyti. Vėliau kuria šokio kompozicijas, skirtas vaikams (vaikiškus šokius, siužetinius mini šokio spektaklius), tokiu būdu mokosi pagrindinių šokio kūrybos principų, šokio derinių, junginių derinimo su muzikine leksika. Choreografija turi atitikti muzikinę išraišką, tai viena iš svarbiausių kūrėjo užduočių.

Muzikos pasirinkimas. Choreografas – baletmeisteris, sugalvojęs temą ir idėją (baletui, šokio spektakliui), pateikia ją kompozitoriui ir šis kuria muziką. Kurdami šokio kompoziciją, mes neturime galimybės užsisakyti kompozitoriaus paslaugų, vadinasi, turim susirasti jau sukurta muzikinį kūrinį. Tai nėra paprasta, neužtenka, kad jums patiko daina ar muzika. „Muzika – šokio siela“, – sakydavo žymus choreografas Rastislavas Zacharovas. „Nuo muzikos charakterio, temperamento, ekspresijos priklauso ir šokio kokybė. Muzika turi įkvėpti, sujaudinti, net užburti – tuomet galima pasiekti norimo rezultato.“/180 p.

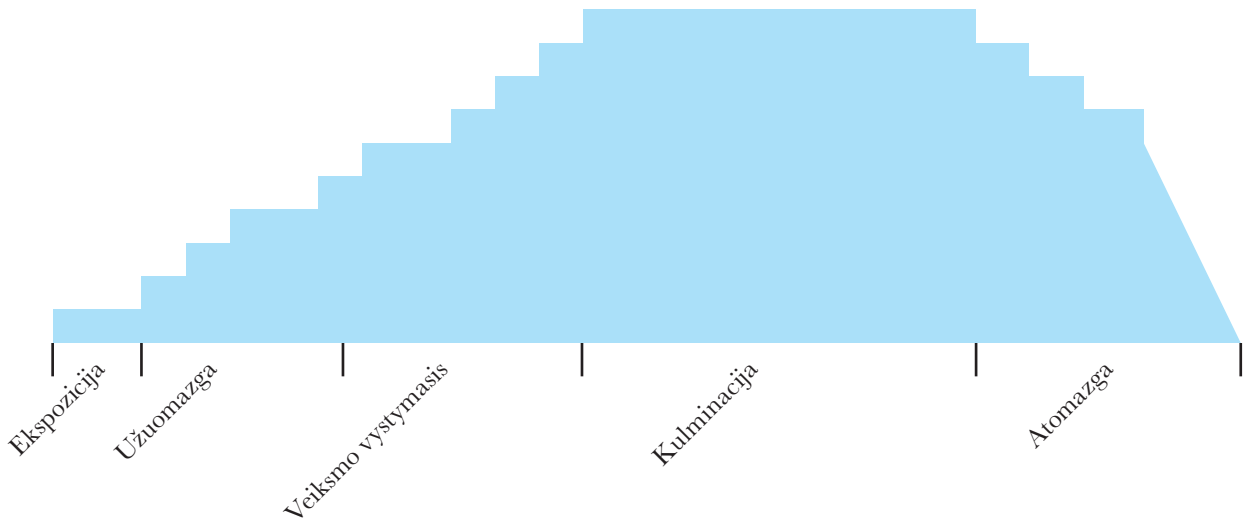
Anot R. Zacharovo, muzika ir choreografija – seserys dvyinės. Prieš pradėdant kurti choreografiją, pirmiausia reikia labai gerai išanalizuoti pasirinktą muzikinį kūrinį. Neužtenka, kad muzika jums patinka, reikia, kad ji atspindėtų

jūsų choreografinį sumanymą. Tik išanalizavus muzikinę dramaturgiją, galima pradėti kurti choreografiją. **Pagrindinis vaidmuo – muzikalumas. Tai yra viena iš esminių šokio atlikimo charakteristikų ir adekvatus emocinio bei muzikinio turinio perteikimas šokyje.** Vienas iš pagrindinių klasikinio, charakterinio ar kitokio šokio principų, susidedančių iš trijų tarpusavyje susijusių komponentų, – gebėjimas teisingai suderinti judesius su muzikos ritmu, antras – gebėjimas sąmoningai ir kūrybiškai suprasti melodiją ir meniškai ją interpretuoti šokyje. Trečias – gebėjimas idėmiai išsiklausyti į muzikos temos intonaciją, siekti techniškai taisyklingai ir kūrybiškai išreikšti jų skambėjimą šokio plastika.

Kitas žingsnis – **šokio dramaturgija.**

Dramaturgijos etapai: ekspozicija, užuomazga, veiksmo vystymas, kulminacija ir atomazga. Ekspozicija – tai

kūrinio dramaturgijos pradžia: veikėjų pristatymas, su pažindinimas su veiksmo vieta, laiku, aplinkybėmis, pagrindinio konflikto jėgomis. Kartais šokis (ypač mažos apimties) pradedamas nuo veiksmo užuomazgos, konflikto pradžios, iš kurios aiškėja, kas bus vaizduojama šokyje. Toliau išdėstomas siužeto vystymasis. Tai veikėjų tarpusavyje santykiai, artėjimas prie svarbiausio įvykio. Kulminacija šokio spektaklyje – didžiausio pakilimo, įtampos akimirka, svarbiausias momentas veiksmo raidoje, persilaužimas, po kurio paprastai eina atomazga. Ornamentiniame šokyje (lietuvių liaudies, charakteriniuose šokuose) – įdomiausias, efektingiausias šokio figūros, kurios dažniausiai atliekamos prieš kompozicijos pabaigą. Šokio kompozicija gali pasibaigti ir kulminaciniame taške, bet gali baigtis ir atomazga – tai konflikto išsprendimas ir šokio idėjos atskleidimas.

Gerai išanalizavus choreografinę ir muzikinę dramaturgiją, galima pradėti kurti šokio derinius ir junginius. Tuo pačiu metu numatyti žingsnių išsidėstymą scenoje, pasirinktų atlikėjų (solo, duetas, masinis) rakursus, judėjimo kryptis ir brėžinius. Didelį vaidmenį šokio kompozicijoje turi atlikėjų rakursai scenoje. Rakursas – tai šokėjų stovėseną, jo kūno padėtis žiūrovo atžvilgiu. Rakursų keitimas padeda sukurti choreografinių judesių įvairovę ir išvengiama nuobodus pasikartojimo. Pavyzdžiui, tie patys junginių deriniai atliekami veidu į žiūrovus, kitas – dviejose linijose ar poroje vienas prieš kitą. Tokiu būdu sukuriamas naujas brėžinys ir, be to, dažnai pasiekiamas žingsnių išraiškumas.

Jei kuriame siužetinį šokį, labai svarbu ne tik atlikimo technika (judesių tikslumas, lygiavimas, sudėtingi šuoliai

ir t.t.), bet ir veido išraiška, emocijos turi padėti atskleisti siužetą. Įvaizdžiui sustiprinti padeda ir tinkamai parinkti kostiumai bei scenografija.

Ž.Ž. Noveras savo knygoje „Laiškai apie šokį“ sako, kad draminiame kūrinnyje visada laukiama veiksmo, aistros, nes be intrigos sunku išlaikyti žiūrovo dėmesį.

Kuriant siužetinio šokio kompoziciją, kur atsispindi žmogaus vidinis pasaulis: liūdesys, džiaugsmas, pyktis, ar koks nors personažas (pvz. lėlė, gražuolė ir pabaisa, ispanė ar kaubojus) – visur taikomi tie patys dramaturgijos principai, kitaip išeis tik šokio žingsnių kratinys. Kuriant visą laiką reikia galvoti: ar žiūrovai supras tavo idėją, ar juos sujaudins tavo sumanymas, ar publika norės, kad šokis būtų kartojamas dar ne vieną kartą.

Šokio kūrimo pavyzdys

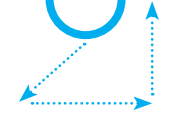

Lietuvių liaudies sceninis šokis „Mergaitė ir jos draugas“.

Siužetinis, solinis šokis.

Tema – pagalba paukšteliai.

Idėja – žmogus turi padėti prašančiam pagalbos.

Naudojamos priemonės – menami daiktai.

Veiksmas (kas vyksta scenoje)	Šokio žingsniai ir deriniai	Brėžinys (atlikėjo judėjimas)*	Muzika	Atlikėjo charakteristika	Pastabos
Ekspozicija Mergaitė įeina į sceną – pievą.	Paprastieji žingsniai, sukiny		Muzikos įžanga.	Atlikėja puikios nuotaikos, džiaugsminga.	Šioje skiltyje reiktų pasižymėti kūrybos procese kilusias mintis, pastebėjimus, pakeitimus.
Užuomazga Atlikėja žvalgosi po pievą, renka gėles.	Bėgamieji žingsniai, sukiniai, pritūpimai, pašokimai.		I muz. d. 1–16 tkt.	Mergaitės nuotaika puiki, ji džiaugiasi gražiu vasaros rytu, renka gėles.	Gėlės menamos.
Prisirinkusi gėlių puokštę, mergaitė jas apžiūrinėja, pradeda pinti vainikėlių.	Paprastieji žingsniai, šuoliukai, pasiūbavimai, sukiniai.		17–32 tkt.	Nuotaika skaidri, džiaugsminga, vėjavaikiška.	
Beveik baigtas pinti vainikėlis, bet trūksta dar kelių žiedų, mergaitė ieško ypatingų gėlių, derančių prie jos puokštės.	Trigubasis žingsnis su apsisukimu, trižingsniai, sukiny, siūbuojamieji žingsniai.		II muz. d. 1–8 tkt.	Akimis ieško gėlių, nuotaika keičiasi, neranda reikiamos gėlės žiedo.	
Atlikėja pamato gulintį mažą paukštelį, kuris nejuda ir atrodo negyvas	Paprastieji žingsniai, pritūpimai, stiebsniai.		9–16 tkt.	Nuostaba, susirūpinimas, neviltis – tokios veido išraiškos šiame epizode.	
Veiksmo vystymasis. Mergaitė apžiūrinėja paukštelį, ieško aplink jo mamos. Pagaliau pasiima paukštelį į rankas.	Pasiūbavimai, bėgamieji žingsniai, vilkeliai.		III muz. d. 1–8 tkt.	Nuotaika – susirūpinimas, neviltis, užuojauta mažam paukšteliai.	
Pasirodo, kad paukštelis gyvas, tik labai silpnas ir išsekęs. Mergaitė šildo savo naująjį draugą.	Pasiūbavimai, bėgamieji žingsniai, vilkeliai.		9–16 tkt.	Veido išraiška – susirūpinimas, meilė, užuojauta, noras padėti.	
Mergaitės ir paukštelio šokis. Atlikėja nešioja paukštelį, supa jį savo delnuose.	Bėgamieji žingsniai, sukiniai, pasvirimai.		I muz. d. 1–8 tkt.	Nuotaika ta pati.	Gėlės menamos.

Veiksmas (kas vyksta scenoje)	Šokio žingsniai ir deriniai	Brėžinys (atlikėjo judėjimas)*	Muzika	Atlikėjo charakteristika	Pastabos
<p>Kulminacija. Paukštelis atgyja, pakyla nuo mergaitės delnų ir skrenda. Atlikėja šoka imituodama paukštelio sparnų judesius, sukasi, šėlsta.</p>	<p>Paprastieji, vilkeliai, sukiniai, dvigubieji, polkos žingsniai.</p>		<p>9–32 tkt.</p>	<p>Atlikėja džiaugiasi, laiminga, nes paukštelis atgijo.</p>	
<p>Paukštelis paskraido apie mergaitę ir nuskrenda. Atlikėja šoka kartu su paukšteliu ir net nepastebi, kad paukštelis jau nuskrido.</p>	<p>Polka, dvigubieji žingsniai sukantis, triguboji polka su vilkeliais, šuoliai, pasiūbavimai.</p>		<p>III muz. d. 1–16 tkt.</p>	<p>Džiaugsmas, šėlsmas, emocijų pakilimas.</p>	
<p>Atomazga. Pamačiusi, kad nebėra jos paukštelio, pasiima nupintą gėlių vainiką, užsideda jį sau ant galvos ir išbėga iš scenos paskui savo naująjį draugą.</p>	<p>Polka, puspolkė, bėgamiieji žingsniai, sukiniai, šuoliai.</p>		<p>Coda 1–8 tkt.</p>	<p>Džiaugsmas, šėlsmas, emocijų pakilimas.</p>	

Vartotų choreografinių terminų žodynas

Akcentas – išryškinimas, pabrėžimas, išskirtinis elementas, ryškesnis judesys, pvz. galvos kilstelėjimas, pradedant ar baigiant judesį.

Atomazga – paskutinis šokio dramaturgijos etapas, dažnai sutampantis su šokio pabaiga; konflikto sprendimas, šokio idėjos atskleidimas.

Baleitmeisteris – baleto, spektaklio choreografas, baleto režisierius; sinonimas, atsiradęs XX a., – choreografas.

Brėžinys – šokio schema, kelias, kuriuo šoka šokėjas; šokėjų sudaryta šokio figūrų visuma.

Charakterinis šokis – sceninio šokio rūšis, bet koks sceninis liaudies šokis, kuriame išlikę nacionalinio šokio bruožų, stilizuotas, perpintas klasikinio šokio elementų.

Choreografas – asmuo, kurio specialybė yra šokio menas; choreografijos specialistas, šokio mokytojas, pedagogas, kritikas; asmuo, kuriantis šokius ir statantis šokio spektaklius bei baletus.

Dekoracijos – tapybos, grafikos, architektūros ar kt. priemonėmis sukuriama spektaklio veiksmo vietos apiforminimas scenoje, padedantis atskleisti kūrinio turinį, sudarantis vaizdinę aplinką ar istorinį foną.

Derinys – keletas pagrindinių žingsnių, sujungtų kuria nors tvarka.

Divertismentinis šokis – nesiužetinis šokis, dažnai parengtas šokio technika, efektingais judesiais, įdomiu brėžiniu.

Dramaturgija – dramos ar šokio spektaklio veiksmo vystymasis, kurio pagrindas – įvairios prasmingos ir konfliktinės situacijos bei jų sprendimas.

Duetinis šokis – porinis šokis, atliekamas šokėjos ar šokėjo.

Ekspozicija – meno kūrinio dramaturgijos pradžia, pradinė situacija: veikėjų pristatymas, supažindinimas su veiksmo vieta, laiku, aplinkybėmis, pagrindinėmis konfliktų jėgomis.

Emocionalumas – emocionalaus muzikos turinio perteikimas šokio judesiais, gestais, veido išraiška.

Epilogas – baigiamoji kūrinio dalis, kuri informuoja apie tolesnį veikėjų likimą, ateities įvykius.

Epizodas – kūrinio fragmentas, sudėtinė dalis, turinti tam tikrą kompozicinį savarankiškumą.

Etnografinis šokis – natūralus, scenai nepritaikytas liaudies šokis, liaudies choreografija.

Figūra – mažiausios šokio dalies pavadinimas, pvz. ratas, eilė, žvaigždutė ir pan.

Finalas – šokio spektaklio, koncerto veiksmo baigiamoji dalis.

Generalinė repeticija – paskutinė repeticija prieš spektaklį ar koncertą, dažnai su žiūrovais.

Grimas – artisto veido išvaizdos keitimo priemonė (dažai, pieštukai, užklijos).

Idėja – pagrindinė mintis, perteikiama prasmingų įvykių vaizdavimu, dažnai humanišku herojų charakterių, jausmų ir emocijų atskleidimas (ypač baletuose).

Klasikinis šokis – pagrindinė klasikinio baleto spektaklio išraiškos priemonė.

Laikysena – kūno padėtis šokant; taisyklinga kūno laikysena – bet kokio judesio pagrindas.

Plastika – kūno judesių menas; judesių darna, pasireiškianti ir statiškoje padėtyje, ir dinamikoje.

Scena – teatro ar koncertų salės dalis – pakyla, paaukštinata vieta, kurioje koncertuojama, šokama, vaidinama, dainuojama.

Solistas – choreografas, šokėjas ar baleto artistas, atliekantis savarankišką šokį arba pagrindinį vaidmenį.

Technika – choreografijoje tai viena pagrindinių šokio charakteristikų: šokėjo gebėjimas atlikti sudėtingus judesius, geras profesinis pasirėngimas, kūno valdymas atliekant šokį.

Tema – pagrindinis kūrinio motyvas, perteikiantis mintį, kuria grindžiamas kūrinys arba jo dalis; užduotis, teiginys kurį reikia išplėsti.

Naudota literatūra

Ростислав Захаров, „Записки балетмейстера“, Москва, 1976, Искусство;

Ростислав Захаров, „Создание танца“, Москва, 1983, Искусство;

Violeta Milvydienė, „Pažintinė choreografijos abėcėlė“, Klaipėda, 2008, Klaipėdos universiteto leidykla.

Klasikinių ir Lotynų Amerikos pramoginių šokių istorijos skyriuje apibendrinta *lėtojo valsas, tango, Vienos valsas, fokstroto, sambos, čia čia čia, rumbos, džaivo* šokių istorijos. Vienoje vietoje surinkti duomenys padės mokiniais pasirėngti įvairiems šokio projektams, pristatymams ir pan. Straipsniai apie šokio legendas padės suprasti tautosakos ir šokio ryšį, paskatins domėtis šokiu.

Lėtasis valsas

Valso, kuris atsirado iš Alpių kraštuose poromis šoktu piršlybų šokių ir šokių sukantis, pavadinimas kilo iš vokiško žodžio „waltzen“. Tai reiškia sukimaši. Šis šokis taip buvo pavadintas tik XVII šimtmečio pabaigoje. Tačiau valsas užuomazgų jau būta XII ar XIII a. Poriniai šokiai atsirado prieš 5000 metų, susipynus vyrų ir moterų rateliams. Jie išsirutuliojo iš šokių, kuriuose vyrai ir moterys eilėmis stovėjo vieni prieš kitus. Viduramžiais šokiai buvo skirstomi į sakralinius ir pasaulietinius, pastaruosius bažnyčia smerkė ir draudė. Nors krikščionybė ir smerkė „nuodėmingus, velniškus“ šokius (žr. „Dance macabre“), jie teikė žmonėms nemažai malonumo. Esant griežtam visuomeninių sluoksnių susiskirstymui, skyrėsi ir šokami šokiai.

Greta primityvių liaudies ir valstiečių šokių Europoje plito lėti, ramūs aristokratų šokiai. Renesanso epochoje (XV a.) humanizmo laikotarpiu atsirado miestiečių luomas. Jų papročiai ir kultūra susipynė su aristokratų papročiais. Liaudies šokių formos perėjo į aristokratų šokius ir atvirksčiai. Visuomenei vis labiau pasaulietiškejant buvo rengiamos puotos ir šokių šventės. Atsirado pirmieji šokių mokytojai, kūrėsi ir šokių namai, o 1661 m. buvo įkurta ir pirmoji šokių akademija.

Tad nenuostabu, kad tokiam kontekste vystėsi vienas išpūdingiausių šokių – valsas. Lėtojo valsas (kitur vadinamo – anglų valsu, o Didžiojoje Britanijoje paprastai – valsu) ištakų ieškoti reikėtų Vienos valse ir Jungtinėse Amerikos Valstijose atsiradusiame amžiaus pradžioje *bostone* (pagal JAV Bostono miesto pavadinimą). Šis šokis buvo šokamas įstrižai šokio linijos, tris žingsnius atliekant per du taktus. Šokių istorikų manymu, bostonas pasirodė Anglijoje apie 1903 metus ir buvo šokamas iki maždaug 1914 metų (pagal kitus šaltinius – iki 1918 metų). Ilgą laiką lėtas valsas buvo klaidingai vadinamas bostonu. Filipas J.S.Ričardsonas knygoje „A History of English Ballroom Dancing“ nurodo,

kad bostonas buvo šokamas vadinamuoju amerikietiškuoju stiliumi, kai šokėjai stovėjo vienas šalia kito, dešinysis klubas prie dešiniojo klubo. Partnerė stovėjo dešinėje šokėjo pusėje, abi jos kojos buvo šalia šokėjo kojų. Lėtasis valsas (angliškas) kilęs iš Bostono: po Pirmojo pasaulinio karo lėtu bostono tempu jį šoko su bostono figūromis: atvira ir uždara pasikeitimais, apsisukimais ir lėtais pasikeitimais, vadinasi, paskutinė takto dalis buvo „nukandama“. Taip atsirado tikrasis pagrindinis valsas žingsnis – uždara pasikeitimas: takto gale kojos suglaudžiamos.

Manoma, kad lėtajam valsui atsirasti padėjo lėtas anglų būdas, taip pat jaunosios šokėjų kartos „šokių revoliucija“, propaguojanti šokimo būdą, panašų į natūralų judėjimą, vaikščiojimą. Franko ir Pegės Spenserių knygoje „Come dancing“ pažymėta, kad lėtojo valsas pradžia buvo „diagonal waltz“, kuri sukūrė anglų šokių mokytojas ir BBC šokių orkestro vadovas Viktoras Silvestras. Jis tapo pasaulio čempionas šokdamas valsą naujuoju stiliumi lėtu tempu. Šis šokimas buvo nepanašus į ankstesnį valsas sukimaši vietoje.

Lėto valsas istorija siejasi su nauju šokių stiliaus atsiradimu. Jis buvo pavadintas anglų stiliumi. Anglų šokių mokytojai, stebėdami gražų, natūralų šokėjų judesį, sukūrė naują teoriją ir šokių techniką, besiremiančią natūraliu kūno judesiu. 1921 metų spalio mėnesį įvyko anglų šokių mokytojų konferencija, kuri sudarė šokių ekspertų komitetą. Šis komitetas nutarė, kad, šokant progresyvius žingsnius, kelius reikia laikyti siaurai, o pėdas lygiagrečiai. Minėtoje konferencijoje buvo apibrėžtas valsas šokimas lėtu tempu: žingsnis, žingsnis, pristatyti (sujungti pėdas).

Po visaapimančio naujos šokių technikos ir pagrindinių taisyklių (priešingas kūno judesys, pasvyrimai, pakilimai ir nusileidimai) įvedimo lėtasis valsas greitai tapo populiarius ir buvo įtrauktas į šokių konkursų programą.

Tango

Tango, kaip ir daugelio Lotynų Amerikos šokių pradžios ištakų, reikėtų ieškoti XVI amžiuje. Šiame amžiuje kolonizuojama Pietų Amerika, prasideda vienas iš skaudžiausių šio žemyno istorijos puslapių – prekyba taip vadinamąja „gyvąja mėsa“ – juodaodžiais vergais iš Afrikos, kurie į Pietų Ameriką atvyko su savo dainomis, šokiais, ritmais.

Yra mokslininkų, teigiančių, kad tango ištakų galima rasti senovės Egipte. Ant lentelės iš vieno faraono kapavietės yra pavaizduotas šokis, labai primenantis tango gestus ir figūras. Taip pat minima ir kita teorija apie šokį *tambó*, panašų į dabartinį tango, kalbama ir XVIII a. kronikose bei kituose istoriniuose dokumentuose.

Argentinos rašytojas Erosas Nikola Siris, labiausiai tyrinėjęs tango istoriją, teigia, kad šio šokio pavadinimas kilo iš afrikiečių vergų šokio *tangano*. Jis atsirado ir plito iš Argentinos vietovės Rio de la Plata, kurioje gyveno daug juodaodžių vergų, perkeltų iš Kubos ir Haičio. Šis šokis buvo pavadintas *condombe*, buvo šokamas gatvėse, mušant būgnus. Šokdami šokėjai skanduodavo priedainį, prasidedantį žodžiais „*cum-tan-go...*“ Panašios nuomonės apie šokio kilmę laikomasi ir E. Pikardo „Kubietiškažodyne“, išleistame 1863 metais. Šiuo terminu apibūdinami „ką tik iš Afrikos atvežtų vergų šokiai pagal būgno ritmą“.

Šio šokio būta populiarus tarp kitų tautų atstovų. Vėliau gauchų tautos gitaros, juodaodžių ritmų sinkopės ir ispaniškos melodijos pagimdė milongą. Šis šokis kartu su saldžiomis ir sentimentaliomis kubietiškos habaneros, šokamos jau nuo 1870 metų, melodijomis davė pradžią *Argentinos tango*. Jis yra tiek populiarus, kad šioje Pietų Amerikos šalyje kasmet gruodžio 11 yra švenčiama Tango diena.

Iš pradžių tango buvo vyrų šokis. Vyrai mokydavo vieni kitus praktikuodamiesi, vesdami partnerį. Iš čia atsirado ir labai ryškus vyro, kaip poros partnerio dominavimas, vedimas poroje. Po pirmojo Pasaulinio karo nualintoje Europoje palikę savo šeimas, uždarbiams į Pietų Ameriką pasitraukę vyrai ieškodavo laisvo elgesio moterų kompanijos po sunkios darbo savaitės. Pamažu šokimas tapo vyrų dvikova dėl tokių moterų. Sakoma, kad baruose dėl vienos moters konkuruodavo net 10–15 vyrų. Vėliau tango tapo vyro ir moters šokiu, bet labiau nei kiti šokiai išlaikęs vyro vedimą. Iki šių dienų tango yra išlaikęs dvikovos jėgą, charakterį ir žaidimo taisykles – vyras veda, moteris atliepia judesius. Šiame šokyje kiekvienas šokėjas yra individualybė, nėra dviejų panašių šokėjų. Kitas tango bruožas yra tas, kad vyras niekuomet nešoka žengdamas atgal, kaip kad reikalavo tų laikų mandagumo ir rungtyniavimo tarp šokėjų taisyklės. Buenos Airio priemiesčiai garsėdavo ir nusikalstamų gaujų gatvių karais, todėl net ir baruose šokdami vyrai turėdavo būti budrūs; negalima buvo atsukti nugaros potencialiam priešui.

Tango istorija įrodo, kad šis šokis nepriklauso kokiai vienai tautai, vienai šaliai arba visuomenės sluoksniui. Tango buvo šokamas visų ir visur – gatvėse, smuklėse, šokių salėse, restoranuose. Vieni šoko su dideliu azartu, išreiškdami savo jausmus, kiti – labai santūriai, bet viena yra aišku – abejingų šiam šokiui nebuvo. M. Viečystas tango pavadino vienu didžiausių šokių pamišimu istorijoje. Jis lyg epidemija „nusiaušė“ pasaulio šokių sales. Tangomanija plito: viskas,

kas susiję su tango staiga tapo labai populiariu – gėrimai, rūbai (vyrų – smokingai, moterų – suknelės su iškirpte), šukuosenos, net salotos...

Į Europą tango pateko 1911 metais (pagal kitus duomenis – 1907 metais) kartu su Argentinos muzikiniu reviu. Paryžiuje tais metais Luizas Baio ir Lemeir de Vilars laimėjo pasaulio šokių čempionatą, šokdami tango. Šokis tapo populiarius. Ir istorija vėl pasikartojė – šis šokis, kaip valsas, buvo paskelbtas nepadorus, jį vadino net amoralium. Paryžiaus arkivyskupas jį viešai pasmerkė, popiežius Pijus X paskelbė, kad šokis kenkia moralei. Austrijos kaizeris uždraudė karininkams šokti tango vilkint uniformą, o Anglijos karalienė, pareiškė, kad ji nešoks „tai“. Jungtinėse Amerikos Valstijose Niujorko miesto valdžia pasirūpino net specialiais leidimais barams, kuriuose buvo šokamas tango. Barus tikrindavo tango policija. Rusijos švietimo ministras savo įsaku uždraudė net kalbėti apie „labai paplitusį šokį, kurio pavadinimas tango“. Spauldoje imta net svarstyti, ar nereikėtų tango išvis uždrausti. Į šokio priešininkų gretas įsitraukė ir kai kurie gydytojai, tvirtinę, kad pernelyg energingų šokėjų laukia širdies smūgiai.

Bet, nepaisydamas nieko, 1910–1914 metais šokis pradėjo savo triumfo žygį po pasaulį – tais laikais joks populiarus dienraštis neapsieidavo be kasdienės žinutės apie tango; kompozitoriai (I. Albenizas, I. Stravinskis, P. Hindemitas ir kiti) sukūrė daugybę tango melodijų; akademijose buvo skaitomos specialios paskaitos.

1913 metais anglų šokių mokytoja Gleidis Beti Grocier knygoje „The Tango and How to Dance It“ populiariai išdėstė šokio pagrindinius žingsnius, o 1922 metais Londone sušauktoje Tango Konferencijoje buvo apibrėžta šokio teorija ir technika. Konferencijoje trims šimtams šokių mokytojų iš Anglijos ir viso pasaulio buvo demonstruojamos kelios šokio versijos. Po diskusijų buvo nustatyta, kad 2/4 taktas priklauso ir tango, ir milongai – skirtumas yra tik ritme; tango tempas – 30 taktų per minutę; kojos laikomos tiesiai, o ne išverstai, kaip klasikinio šokio technikoje. Taip pat buvo nustatyta, kad pirmyn žengiama nuo kulno, o ne nuo piršto.

Po to laiko tango vystėsi labai sparčiai. Frankas ir Pegi Spenseriai tvirtina, kad šiuolaikinio, kokį mes pažįstame, tango tėvas yra žymus anglų šokių mokytojas Henris Žakas. Jis aprobavo tango teoriją ir šokio techniką, aprašė pagrindines figūras, naudojamas iki mūsų dienų.

Valsas

Valsas (vok. *walzen* – sukstis) atsirado labai seniai, tai yra daugelio kartų kūriny. Šokių istorikų nuomone, jis atsirado iš pietų Vokietijos liaudies šokių, kurie buvo vadinami

bendru pavadinimu *Deutsche* (kitur – *Teusche*). Jie buvo žinomi jau XIV amžiuje; kai kurie iš jų (pvz. *hoppaldei*) manoma, kad yra net iš XII amžiaus. Iš šių šokių išsivystė

rendleris, o šis šokis yra laikomas valsų prototipu. Pasak kitų šaltinių, valsų priešistorija yra siejama su XIII amžiaus austrų minezingerio N. von Reuentelio kūryba.

Austrijoje įvairių maskaradų, kaukių balių, karnavalų metu buvo populiarūs liaudies šokiai, taip pat ir valsas. Tai buvo paprastų žmonių šokis. M. Viečystas pateikia tokį pavyzdį – Mocarto operoje „Donas Džiovani“ – baletų scenoje valsą šoka žemiausiojo visuomenės sluoksnio atstovai, viduriniojo – jau kontradansą, aukštuomenės šokis yra menuetas.

Anot vokiečių filologo J. H. Kampo, 1811 m. atsirado valsų pavadinimas. Ankstyviausiais jo pavyzdžiais laikomi tokie šokiai 1784 metais pastatytoje A.E.M. Gretrio operoje „Ričardas Liūtaširdis“ ir 1786 metais Vienoje pastatytoje ispanų kompozitoriaus V. Martino y Solero operoje „Retas dalykas“.

Valsų istorija yra ne tik šio šokio, bet papročių istorija. Šokių istorikų nuomone, valsas padėjo laužyti įsisenėjusius klasinių skirtumų barjerus, būdingus tam metui. Dvarų šokiai jau nebetiko miestiečiams, o šokių salėse labiausiai pastebima, kaip kito papročiai, manieros, rūbai. Niekas nenorėjo vien tik stebėti šokančiuosius, kiekvienas galėjo prisijungti – šokti su kuo nori, nepaisydamas padėties ir rango. Valsas, paprasto šokio, neberekėdavo taip ilgai mokytis, kaip prancūzų šokių su specialiais ceremonialais.

XIX amžiuje Europoje buvo dvi valsų rūšys – prancūziškasis ir vokiškasis. Prancūziškasis valsas buvo šokamas ant pirštų, šokių technikos pagrindas – penkios klasikinio (salonų) šokio pozicijos. Šiame šokyje buvo daug figūrų. Vienos valse svarbiausia buvo susikabinusios poros šokimas visa pėda, plokščiai. Šio šokio šokimo formos nuolat kito. Tai priklausė nuo įvairaus muzikos tempo ir nuo sąlygų, kurioms esant buvo šokama – vienaip šokta ant suplūktos žemės, kitaip – ant neobliuotų lentų, dar kitaip – ant slidaus parketo. Vienos valsų pirmiausiai pradėta šokti poilsio vietose – smuklėse, svečių namuose, parkuose. Vienos priemiesčio poilsio zonos. Čia žmonės susirinkdavo po darbų pailsėti. Jiems grodavo įvairios kapelos iš kelių muzikantų. Iš pradžių tai buvo paprastos liaudies melodijos. Viena seniausių valsų melodijų „Tu, brangusis Augustinai“ (vok. *Ach, du lieber Augustin*) įėjo į istoriją. Tą liudija paminklas Vienoje Marksui Augustinui (1643 – 1705), liaudies muzikui, dainos autoriui. Paminklas yra šalia Vienos žymiausio restorano, pavadinto jo vardu.

Vėliau populiariosios šokių muzikos kapelos pradėjo groti didžiuosiuose Vienos restoranuose. Tokioje muzikos kapeloje pradėjo savo karjerą austrų kompozitoriai Jozefas Laneris ir Johanas Štrausas-vyresnysis, kurie valsą išstobulino kaip buitinių šokių. J. Laneris ir J. Štrausas-vyresnysis sukūrė šokio formą – vadinamąją „valsų grandinę“ (vok. *Walzerkette*), sudaromą iš įžangos, penkių padalų (valsų) bei kodos.

Kaip ir kitų šokių, taip ir valsų istorija yra dvilypė – įėjęs į koncertinę, rimtąją muziką, valsas kartu liko ir pramoginis – buitinis šokis. Toks, kokį jį šiandien pažįstame, yra romantizmo virtuozų kūrybos padarinys. Tai – J.N. Hummelio „Šokiai Apolono salei“ (1808 m.), C.M. von Weberio „Kvietimas šokiui“ (1819 m., H. Berliozos orkestruotas 1841 m.), F. Šuberto, R. Šumano, F. Šopeno, F. Listo, J. Bramso ir kitų autorių valsai.

„Vienos valsų karaliumi“ tapo Johanas Štrausas-sūnus (1825–1899). Iš apie pusės tūkstančio muzikos kūrinių gražiausia kūrybos dalis – valsai. Jų yra 168. Daugelis iš jų tapo žinomi visame pasaulyje: „Vienos miško pasakas“, „Prie gražiojo žydrojo Dunojaus“ ir daugelis kitų. Galima sakyti, kad XIX amžiuje jau buvo šokama trijų ketvirčių taktu. Primityvų valstiečių šokių su posūkiais pakeitė dvaruose puoselėtas kultūringas Vienos valsas. Jis galutinai įsitvirtino po Vienos Kongreso (1814–1815), kai susirinkę Europos kunigaikščiai ir politikai aptarė naują tvarką po Napoleono karų. Tai, kad valsas ir čia pelnė didelį pasisekimą, įrodo, jog žmonės ėmė naujai suvokti gyvenimą.

Bet „šokių karalius“ nelengvai skynėsi kelią. Pasipylė protestai. Priežastis, dėl kurios virė aistros, šiandien atrodytų labai paprasta – šokėjai vieną ranką laikė ant partnerio juosmens. Sumažėjęs atstumas tarp šokėjų (anksčiau juos skyrė ištiesta ranka) kėlė siaubą puritonams. Valsas buvo pavadintas nemoralium, nes vyrai visų akivaizdoje viešai apkabindavo moteris. Žymūs to meto choreografai tvirtino, kad valsas neturi nieko bendra su šokiu; yra žinomi net anglų poeto lordo Bairo no neigiami atsiliepimai apie valsą. Be įtakingų žmonių neigiamų nuomonių apie šį šokių būta net prasimanymų, gandų, girdi, šokant valsą galima apsikrėsti džiova, net mirti.

Visa tai nesulaikė jo plitimo. Valsas vis populiarėjo. 1845 metais Vienoje buvo pastatyta didžiausia tais laikais šokių salė. Labai puošnioje patalpoje, kurios ilgis 180 ir plotis 40 metrų, vienu metu galėjo šokti daugiau nei penki tūkstančiai porų.

Fokstrotas

Apie fokstroto kilmę yra keletas versijų.

Pagal vieną tokią versiją, fokstrotą sukūrė aktorius amerikietis Haris Foksas, dirbęs *Ziegfeld Follies* teatre. Niujorko teatrą pervadinus Kino namais, ant jo stogo pastatė labai didelę šokių aikštelę, kur ir vyko *Jardin Danse* pasirodymas. Jis 1913 metais, kitur minimi 1910 metais, atliko šokių risčią pagal *rag-time* ir *onstep* muziką. Naujas ir daugeliui dėl

sinkopės (neapibrėžtos takto dalies pabrėžimo) svetimas ritmas sukėlė neįprastą muzikantų ir šokėjų susidomėjimą. *Rag* – tai klavišinė muzika su „perstumtu“ ritmu. Muzikantai kairiąją ranką žemu tonu grojo įprastą, tolygų *two beat* (kaskart pabrėžiamos dvi iš keturių takto dalių), dešiniąją ranką groja sinkopę *off beat* (ritminiai akcentai tarp mušimų). Regtaimo sinkopė atsirado iš afrikietiškojo svingo

arba *off beat*, kai ritmas priešinamas ritmui. Muzikantai regtimą grojo vis lėčiau ir lėčiau – taip atsirado fokstrotas. Nematyti iki tol žingsniai buvo pavadinti *Fok's Trot*. Dar kiti manė, kad šokio pavadinimas kilo iš angliško pasakymo „fox trot“, reiškiančio lapės žingsnį.

Pagal dar vieną versiją, fokstrota sukūrė žymus šokėjas ir baletmeisteris Oskaras Durykas, 1914 metais pakviestas į Londoną, kur mokė naujo šokio. Iš Anglijos į kitas Europos šalis fokstrotas išplito 1918 metais.

Kilus Pirmajam pasauliniam karui, tango ir bostonas, karaliavę šokių aikštelėse, buvo visiškai pamiršti. trumpam sugrįžę kariai noriai linksminosi šokių vakarėliuose, tai buvo populiariausia atsipalaidavimo forma. Dauguma šių vyrų buvo ką tik baigę mokyklą ir nemokėjo šokti. Jie neturėjo laiko išmokyti painingų valsų ir tango elementų, tačiau juos sužavėjo nuostabi, linksmi bei gyvi fokstroto melodija ir paprasti šokio žingsniai. Taigi po kelių mėnesių fokstrotas išvyjo iš šokių salių visus kitus šokius, išskyrus regį. Fokstrotas pradžioje buvo laisvas šokis, neturintis nustatytų taisyklių.

Fokstrotas buvo šokamas labai įvairiai. Vieni manė, kad šokti galima labai paprastai – jie vaikščioti (o dažniau – bėgioti) pagal fokstroto muziką kaip kas mokėjo. Tai buvo pavadinta *go-as-you-please* (šok kaip tau patogiu) būdu. Taip šokių istorijoje fokstrotas pradėjo naują erą – netrukus išsivystė nauja šokių technika, besiremianti natūraliu kūno judesiu.

Filipas J.S.Ričardsonas tvirtino, kad fokstrotas buvo šokamas su lengvais pašokimais; turėjo lėtą ir greitą žingsnį. Paprasčiausias būdas šokti buvo 4 lėtus žingsnius ir 8 greitus žingsnius per 4 taktus. Paskutinis, aštuntas greitas žingsnis, matyt, buvo *lock step'o* prototipas, nes dešinė šokėjo koja buvo kryžiuojama už kairės. Tapo madingu vadinamasis muzikinis *break*. Pirmosios fokstroto melodijos pasibaigė staiga, šokėjai taip pat sustodavo staigiai. 1914 metais Amerikos šokių mokytojai pirmi pabandė susisteminti fokstrota, bet jie

labai nenutolo nuo tų laikų šokių praktikos. Toliau pažengę anglų šokių mokytojai. Jie įvedė šoninius šasė žingsnius ir apibrėžė tų žingsnių ritmą: lėtai, greitai, greitai. Vėliau buvo įvesti sukiniai su šasė žingsniais.

Iki 1924 metų fokstrotas buvo šokamas 30–32 taktų per minutę tempu. Vėliau šokių muzikos orkestrai fokstrotus pradėjo groti greičiau; įtakos turėjo populiarius tuo metu čarlstonas. Šokėjai prisitaikė prie naujo tempo. Fokstroto atmaina buvo pavadinta *quick-time foxtrot*.

Dabartinį kvikstepo (greito fokstroto) pavadinimą, šokio teoriją ir techniką 1924 metų rudenį apibendrino Florencė Purcelė. Po 1927–1929 metų kvikstepas, greitesnė fokstroto atmaina, visiškai įėjo į šokių pasaulį. Bet po poros metų šokėjai jau buvo išbandę įvairius šuoliukus, spyrius ir pasišokinėjimus. Ėmė kilti šioks toks nuobodulys, daugelis žingsnių buvo sulėtinti – atsirado noras daugiau „pailsėti“ šokio metu. Kaip tik tuo metu buvo sukurta įžymioji „Po žvaigždėmis“, sužavėjusi absoliučiai visus.

Šokių čempionate, kuris įvyko Londono „Embassy Club“ salėje 1921 m., Žosefina Bradlei ir G.K.Andersonas tapo fokstroto konkurso nugalėtojai. Jie pademonstravo visiškai naują šokį, kuris vėliau buvo pavadintas lėtu fokstrotu.

Lėtam fokstrotui įsitvirtinti padėjo *bliuzas*, kuris atsirado 1922 metais. Tais metais atsirado naujas šokimo būdas mažose ir labai perpildytose vietose – *crush-dancing* (šokis minioje). Perpildytose šokių salėse ir restoranuose šokti galima buvo tik beveik vietoje, sulenkiant ir ištiesiant kelius. Didžiojoje 1929 metų konferencijoje buvo apibrėžtos lėto fokstroto pagrindinės figūros – plunksnos žingsnis, trižingsnis, dešinysis ir kairinis sukiniai.

Fokstrotas yra vienas universaliausių šokių, nes jis gali būti šokamas lėtu, vidutiniu ir greitu tempu. Fokstrotus kūrė daugelis kompozitorių (P. Hindemitas ir kiti), yra daug populiarių melodijų džiazė („Tea for two“, „Dinak“ ir kt.).

1927 metai laikomi greitojo fokstroto (kvikstepo) atsiradimo metais.

Samba

Sambos, kaip ir daugelio Lotynų Amerikos šokių, šaknys yra iš Afrikos. Sambos pradmenys yra iš natūralių afrikietiško ritmų, kurie Brazilijoje atsirado su vadinamąja „juoda mėsa“ – vergais iš Afrikos. XVI amžiuje portugalai, užkariavę Braziliją, įsivežė daugybę vergų iš Kongo ir Angolos. Savaiame suprantama, kad jie atvyko su savo kultūra – dainomis ir šokiais, kurių pagrindas – Afrikos būgnų kultūra. Šokių istorikai mini *embolada*, *cataretę* ir *batuque*. Inkvizicija paskelbė šiuos šokius ypač nuodėmingais, žiūrind tų laikų akimis. Šokėjai šokdavo liesdamiesi bambomis vienas su kitu – tai ypač kirtosi su visuotinai priimtomis moralės normomis. Embolada – šokis, kurio metu buvo vaizduojama karvė su rutuliais ant ragų. Dabar žodis Brazilijoje reiškia „kvailas“. Batuque – šokis, kuris yra šokamas

ratu, su pora centre. Su laiku susijungę šie šokiai pagimdė naują – atsirado šokis su siūbuojančiais kūno ir ypač klubų judesiais – *lundu*. Su laiku šokis tobulėjo – atsirado uždaroji padėtis poroje. Taip atsirado *zamba queca*. Toks pavadinimas yra užfiksuotas pirmą kartą 1885 metais, pristatant jį kaip „elegantišką braziliską šokį“ – sambą. Nėra žinoma tiksliai termino kilmė, žinoma, kad „zamba“ reiškia mulatą, juodaodžio ir brazilės sūnų. Pagal kitą versiją šokio pavadinimo kilęs iš portugalų veiksmažodžio „sambar“, kuris reiškia „šokti į ritmą“.

Netrukus samba susilieja su maxixe ir tokiu pavadinimu egzistuoja iki 1914 metų. 1923–1924 metais samba buvo šokama Paryžiuje, bet galutinai Europoje įsitvirtina tik po Antrojo pasaulinio karo.

Samba yra charakteringi ritmiški klubų judesiai. Tai ją išskiria iš kitų Lotynų Amerikos šokių. Samba grojama naudojant ir tradicinius braziliskus muzikos instrumentus: *tamborim*, *cabaca*, *reco-reco* ir kitus. Sambos Nacionalinė diena Brazilijoje yra švenčiama gruodžio 2 dieną.

Egzistuoja daug sambos rūšių. Rio de Žaneiro sambos rūšis *cariosa* pasirodė Jungtinėje Karalystėje 1934 metais. JAV samba tapo labia populiari, kai žymi šokėja ir aktorė Carmen Miranda atliko šį šokį filmuodamasi įvairiuose filmuose. Rio de Žaneiro karnavaluose yra šokama samba *bajao* ir *marcha*. Samba labai lengvai transformuojasi ir įgyja naujų formų – atsiranda labia populiarių šokių – *lambada* arba *macarena*. Macarena, kurią atliko daininkai Antonio Romero ir Rafaelis Ruisa, tapo labai populiarius šokis. Daina išsilaukė Didžiosios Britanijos ir JAV muzikos topuose net 14 savaitių iš eilės. Šokio judesiai, pritaikyti dainai, taip paplito, kad jau galima buvo kalbėti apie visuotinę „makarenomaniją“, net JAV demokratai, iškėlę Bilą Klintoną kandidatų į JAV prezidentus, pašoko makareną. Rio de Žaneire vienos šventės metu makareną šoko daugiau nei 120 tūkstančių žmonių, o Ispanijoje Santa Coloma de Gramenet mieste – daugiau nei 400 tūkstančių žmonių. Šokių istorikai mano, jog populiaru makarena tapo todėl, kad šokyje susijungė naujasis flamenkas *flamenco nuevo*, rum-

ba ir pop muzika. Toks neįprastas derinys nuskambėjo visiškai naujai – populiarumas buvo garantuotas.

Kuba gali didžiulius savo melodijomis ir ritmais. *Mambo* taip pat atsirado čia, pavadinimas kilo iš karo dievo vardo. Nuo senų laikų jam buvo šokama aukojant, siekiant palankumo.

Šokis ypač išpopuliarėjo po filmų „Mambo“ su Antonio Banderasu ir „Purvini šokiai“, kuriame pagrindinį vaidmenį suvaidino Patrikas Suezė. Mambo, apjungęs džiazą ir afrokubietiškus ritmus galutinai susiformavo po šių populiarių filmų sėkmės pasaulio kino ekranuose.

Mambo pradininkais yra laikomi Odilio Urfė ir aklas būgnininkas Arsenio Rodrigues, kuris yra daugelio salsos melodijų autorius. Naujas muzikos stilius „Orquesta Arcanos“ ansamblyje grojusių muzikantų buvo pristatytas 1938 metais ir pavadintas mambo. Šokėjai šiek tiek vėliau pastebėjo naują muzikos stilių ir pritaikė jam judesius, sukūrė tinkamas figūras. Bet aukštuomenei jos nepatiko, net buvo pavadintas „purvinu šokiu“, nes buvo iš pradžių jau šokamas judinant ratu klubus. Šokis labai populiarėjo, nes yra paprastas ir galima išmokyti labai greitai. Labiausiai mambo išgarsino Kubos kompozitorius Damaso Peres, kuris buvo pavadintas „mambo – karaliumi“.

Čia čia čia

Šokių istorikų teigimu, čia čia čia šokis yra dar per jaunas, kad galima būtų kalbėti apie jo istoriją ir tradicijas. Čia čia čia ritmai ir melodijos pasirodė Jungtinėse Amerikos Valstijose penkiasdešimtais metais.

Kaip atsirado čia čia čia, pasakyti yra sunku. Egzistuoja keletas šokio kilmės versijų. Pagal vieną iš jų, šokio pavadinimas kildinamas iš augalo, kurio stiebeliai vadinami čia čia. Iš jų darydavo paprasčiausius muzikos instrumentus – ritmo barškučius. Kita teorija sieja šokį su kubietišku šokiu *guaracha*, tariamai iš pradžių tai buvo mambo su *guero* ritmu. Jis buvo išgaunamas specialiu instrumentu, pagamintu iš džiovinto moliūgo, mušant jį specialiai išdrožtais pagaliukais. Bet labiausiai tikėtina šokio kilmės versija yra tai, kad jis atsirado pagal sąskambį su šokėjų žingsniais. Kubietis Enrikas Džorinas 1953 metais sukūrė šokį, kai jis improvizavo pagal *maracas* muziką kojomis ištrepsėdamas ritmą čiažčiažčia. Didžiausio populiarumo šokis susilaukė po muzikinių spektaklių Niujorko „Paladiumo“ teatre Brodvėjuje.

1953 metais buvo aprobuota šio šokio technika ir teorija. 1961 metais per pasaulio šokių čempionatą Londono „Hammersmith – Palais“ šis šokis jau buvo varžybų progamoje, iki to laiko čia čia čia buvo laikomas mados šokiu. Penkiasdešimtųjų metų pradžioje JAV ir Europoje pasirodė naujas muzikinis stilius, kuriam įtakos turėjo džiazas, svingas ir akcentuotas *off beat* mušimas. Buvo akcentuojami

visi keturi kiekvieno takto mušimai, labiausiai – antras ir ketvirtas. Atsirado taip pat charakteringas mušimas, kuris vėliau tapo čia čia čia šokio pagrindu.

F.Rustas viename iš straipsnių „Ballroom Dancing Times“ teigė, kad afrokubietiškosios muzikos ir amerikietiškojo džiazos kombinacija pagimdė naują muzikos stilių – *mambo*. Šis muzikos stilius labai vystėsi, netrukus jau buvo skiriamos trys ritmo rūšys: *single*, *double* ir *triple*. *Triple mambo* muzikiniams akcentams kubiečiai šokėjai pritaikė žingsnius – tai buvo naujo – čia čia čia – šokio pagrindas.

Plačiau apie *mambo* rašė Tomas Basas. Jis pateikė keletą šio žodžio reikšmių. Manoma, kad pavadinimas atsirado iš vienos Afrikos kalbų – *bantu* – žodžio „diambu“. Šio žodžio daugiskaitos forma yra „mambu“. Ispanų kalboje šis žodis buvo pakeistas, jis buvo tariamas „mambo“ ir reiškė „aptarimas, pokalbis“.

Mambo yra vienas pirmųjų Lotynų Amerikos šokių. Pasiūkus tikrosios afrokubietiškosios mambos, susidaro pirmasis išpūdis, kad kiekvienas instrumentas groja atkirai. Iš tikrųjų, yra tam tikra tvarka ir griežti ritminiai principai. Džiazos festivaliuose tokią muziką groję kubiečiai užkariaudavo gerbėjų simpatijas; ši muzika buvo pavadinta „mambo“.

Buvo pabandyta išreikšti neįprastas sinkopes šokyje. Pirmasis kiekvieno takto ketvirtis buvo atliekamas greitai, antrasis mušimas buvo labai akcentuotas.

1944 metais pasirodžiusi kubiečių orkestro, kuriam vadovavo Anselmas Sakasas, plokštelė „Mambo“ turėjo milžinišką pasisekimą. Vėliau A.Sakasas patobulino vadinamąjį 8-ių taktų pasažą ir tai buvo pavadinta „mambo ritmu“. Senojo mambo charakteringas požymis buvo įvairių ritmų persipinimas; tai tapo ir šiuolaikinio mambo pagrindu. Geografiškai Kuba yra artima su JAV pietine dalimi, todėl suprantama, kad amerikietiškojo džiazo ritmas turėjo įtakos vadinamajam afrikietiškam Lotynų Amerikos ritmui. Bet afrikietiškas ritminis ritualinis elementas liko dominuoti; pati muzika tapo garsesnė ir greitesnė.

Europiečių orkestrai taip pat stengėsi groti mambo, bet jiems nesisekė. Suprantama, tai yra kitos kultūros muzika ir šokis. Todėl buvo supaprastinta atlikimo technika, pateikta daugiau įvairių žingsnių ir figūrų, kurios leido greičiau judėti.

1988 metais filmo „Dirty Dancing“ dėka mambo Europoje vėl tapo labai populiarus. Mambo šokyje per „4.1“ šokamas lėtas žingsnis, čia čia čia – trys žingsniai, trys judesiai, todėl kad galima būtų šokti šį šokį, buvo sulėtintas tempas nuo 42–50 taktų per minutę iki 32.

Rumba

Rumbą, kaip ir kitus Lotynų Amerikos šokius, įtakojo pirmųjų Afrikos belaisvių, kurie daugiau kaip prieš 400 metų pateko į Kubą. Jų ritmai, dainos ir šokiai, savaime suprantama, pasklido labiai plačiai. Atskiros rumbos formos buvo žinomos jau iš XVIII amžiaus. Daug rumbos šokio formų Kuboje išsivystė Havanoje, Matanzase ir cukrašvendrių plantacijose. Charakteringa šiam atviram porų šokiui su iš dalies komplikuotomis šokių figūromis yra iš afrikietišku šokių atgal einančių klubų ir dubens judėjimo formos.

Pasak įvairių šaltinių, rumbos pavadinimas atsirado 1807 metais iš rumbos muzikos ansamblių pavadinimo; jie buvo vadinami „Rumboso Orguesta“. Šie ansambliai buvo ypač populiarūs Kubos jaunuolių vestuvėse. Jų šokis dažnai išreikšdavo ne ką kitą, o geidulingą dviejų įsimylėjusių kūnų šokį.

Kuboje labiausiai paplitusios rumbos formos yra *gueguanco*, *yambu* ir *columbia*. Yambu yra seniausias rumbos variantas paplitęs. Columbia, kitur vadinamą kaimietišką rumbą šoka daugiausiai vyrai. Miestietiška gueguanco šiandien yra labiausiai mėgstama. Tai yra erotiniais, kartkartėmis grotestiškais judesiais pasižymintis šokis. Daugelis rumbos elementų turėjo didelę įtaką kitiems šokiams: *guaracha*, *carrioca*, *beguine*, *conga*, *mambo*, *čia čia čia*.

Iš Niujorko apie 1930 (kitais duomenimis 1927–29 metais) metus stilizuota ir komercializuota forma rumba atsirado Europoje. Paryžiuje ji buvo pademonstruota grupės šokėjų kubiečių, kuriems akompanavo originalios kubietiškos muzikos orkestras, vadovaujamas Dono Bareto. Tais

laikais tai buvo per daug egzotiškas šokis, todėl jis netapo populiarus. Vokietijoje nacionalsocialistai net buvo uždraudę rumbą, kaip išsigimusią muziką, bet kitose šalyse ji buvo šokama. Tuo metu ji perėmė įvairias džiazo muzikos formas.

Apie trisdešimtuosius metus rumba pasiekė ir Londoną. Čia tuo metu dirbo geras Dono Aspiazo vadovaujamas kubietiškos muzikos orkestras. Bet ir Londone rumba buvo priimta šalta.

M.Viečystas aprašo, kad tokios, kaip mes šiandien pažįstame rumbos atsiradimu, mes turime būti dėkingi šokių mokytojui Pierui Lafitė. Jis jau 1934 m. specializuotoje literatūroje apie Lotynų Amerikos šokius tvirtino, kad yra keletas rumbos šokimo variantų. Literatūroje minimos anglų choreografų aprašyta kubietiška rumba (*Cuban Style*), kitaip vadinama MamboBolero, ir prancūzų choreografų pasiūlytas lėtas kubietiškas bolero (*Square Style*), kitaip vadinamas RumbaBolero. 1947 metais P. Lafitė aprašė kubietiškąją rumbą, kuri Kuboje gavo „Sistema Cubano“ pavadinimą.

Vėliau kilo net vadinamasis „rumbos karas“. 1956–58 ir 1961–63 metais ir anglai, ir prancūzai norėjo, kad visuotinai priimtas būtų būtent jų parengtas variantas. Kivirčas pasibaigė, kai visuotinai priimtas buvo kubietiškos rumbos variantas, atliekamas šokių varžybų metu nuo 1964 metų. Kubietiškas bolero (*Square Style*) – kvadratinė rumba – nuo 1963 metų yra įtraukta į pasaulinę šokių programą ir siūloma šokti kaip laisvalaikio šokis.

Džaivas

Šokių istorikai vienu balsu teigia, kad mūsų šimtmečio pradžioje pasirodė pirmieji vadinamosios šokių revoliucijos daigai. Ją pradėjo jaunoji šokėjų karta, kuriai buvo nepriimtinas šokimas, besiremiantis klasikinio šokio pagrindais. 1910 metų šokis daugiausiai buvo tik sezoninių

aukštuomenės karnavalų dalis.

Tais metais pajūrio kurortuose pasirodė *one step* ir *two step*, kurie į Europą pateko iš JAV šiaurės. *Two step* pagrindas buvo šasė žingsniai, šokami įvairiomis kryptimis, o *one*

step buvo šokamas vadinamaisiais pasivaikščiojimo žingsniais. Būtent šis šokis pradėjo naują šokimo stilių – *go as you please* „šok, kaip tau patogū“.

Kartu su nauju šokių stiliumi keitėsi ir šokių muzika. Amžių sandūroje atsiranda ragtime (sutrumpintai – *rag*) muzika, atliekama fortepionu. Muzikos istorikai teigia, kad iš šios fortepiono muzikos atsirado džiazas. Žymiausias šios muzikos kompozitorius buvo Skotas Žoplinas. Tokie kompozitoriai, kaip I. Berlinas, C. Porteris, G. Geršvinas jau kuria muziką su naujais ritmais.

P.J.S. Ričardsonas savo knygoje „A History of English Ballroom Dancing“ rašė, kad ilgą laiką džiazu terminu buvo vadinami naujieji šokiai, norint juos atskirti nuo ankstesniųjų. Daugelis orkestrų grodavo muziką šokiams džiazu stiliumi; dažniausiai – kaip mokėdavo, kiekvienas muzikantas sau. Polas Vaitmanas, pirmasis iš džiazu orkestrų vadovų pareikalavo iš savo muzikantų groti pagal partitūrą. Džiazu šokius grojo ir Hermano Darevskio, Džeko Hiltono orkestrai; vėliau šie šokiai buvo pavadinti ritminiais šokiais.

1937 metais atsiranda dar viena džiazu šokių atmaina – *swing*. Tuoj po jo – *jitterbug*. Jungtinėse valstijose jauni Harlemono šokėjai šoko pakeldami savo partneres aukštai į viršų, permesdami jas per pečius, klubus ir pan. Londone toks šokimo būdas sukėlė ir šoką, ir susižavėjimą, ypač tai patiko jaunimui.

Anglų šokių mokytojai – V. Silvestras, A. Mūras ir kiti pritaikė tokį šokimą šokių salėms. Jie paliko labai patinkantį visiems šio šokio ritmą, bet pašalino visas akrobatines figūras, labai nebūdingas vadinamiesiems salonų šokiams.

1944 metais Viktoras Silvestras aprašė šį šokį savo knygoje „This is Jive“.

Po antrojo pasaulinio karo, apie 1946 metus, pasirodė naujas džiazu muzikos ritmas – *boogie-woogie*, bet ir šis šokis buvo šokamas, kaip džiazas. Apie 1954 metus atsiranda nauja šio šokio atmaina – *be-bop*.

Tolesnis džiazu etapas yra *rock and roll*. Taip teigė Leonardas Skriveneris savo knygoje „The Complete Ballroom Dancer“, išleistoje 1957 metais. Tokiai šokio formai atsirasti didelę įtaką turėjo 1956 metų filmas „Rock Around the Clock“; 1955–1956 metais šokių ypač išpopuliarino rokenrolo karaliai – Bilas Heilis ir jo ansamblis „Kometos“ bei Elvis Preslis. Koncertų metu paprastai scenoje šokdavo profesionalių šokėjų pora. Partneris sugebėdavo perverssti merginą per galvą ar juosmenį, o jai, savo ruožtu, pavykdavo atlaikyti jį užšokusį ant pečių. Temperamentinga, sinkopuota ir tranki muzika lyg užgoždavo klausytojų ir žiūrovų drovumą bei varžymąsi, ir priversdavo leistis į šokio transą. Jungtinių Valstijų Klivlendo miesto radijo laidų vedėjas A. Fridas pavadino šį šokį rokenrolu (*rock and roll* – kratykis ir sukis). Bet jis nelengvai skynėsi sau kelią, pasipylė protestai ir grasinimai. Pavyzdžiui, 1957 metais italų laikraštis „Kariera de la Sera“ rašė: „Prasideda spektaklis. Vyrukas grimasos iškreiptu veidu, patvirtinančiu nuomonę, kad žmogus kilo iš beždžionės, pavarde Čelentano, pradeda šaukti į mikrofoną „rok, rok, rok“. Visa salė jam atsako tuo pačiu.“

Po rokenrolo bangos jaunimas susižavėjo nauja šokio atmaina – *twist*. Šį šokį galima buvo šokti vienam, dviem arba grupe – tai buvo nauja mada, galima buvo neieškoti partnerio.

Legendos apie šokius: raganų šokiai

Vienas iš būdingiausių tautosakos mistinių, antgamtinių būtybių yra ragana. Dažnose saktmėse ir pasakose raganos bei laumės kenkiančios žmonėms – atimančios karvių pieną, susargdinančios žmones, nemačiomis avis nukerpančios, o vakare pasivertusios gyvuliais, skrendančios ant šluotos į bendrus susirinkimus ant kalno ir ten šokančios su velniais.

Toks, apipintas padavimų, lietuvių tautosakoje yra Šatrijos kalnas prie Luokės miestelio. Jau nuo II a. p. m. e. iki beveik XII a. jis buvo naudojamas kaip piliakalnis, vėliau – kaip kulto vieta. M. Valančius rašė, kad dar XVI a. lietuviai rinkdavęsi ant Šatrijos kalno pagoniškomis apėigoms.

Brokenas, aukščiausias iš Harco kalnų Rytų Vokietijoje, arba populiariai vadinamas Bloksbergu yra gausių vokiečių liaudies padavimų veiksmo vieta. Čia esą rinkdavusios ir šokdavusios raganos. Italai turi savo Paderno kalną, lenkai – Lysą Gurą, kuri VIII–X a. buvo žymiausia pagoniško kulto vieta. Tokie įvairiose tautose iki šių dienų

išlikę padavimai, susiję su atskiromis vietovėmis, paliudija liaudies tikėjimą naktiniais suėjimais ir šokiais.

Liudijimą apie raganų šokius pateikia ir XVII a. gyvenęs jėzuitas Martinas del’Rio. Savo knygoje raganas ir burtininkes pateikia visą ankstesnių amžių demonologiją (etnografijos ir religijotyros sritis, aprašanti ir tirianti antgamtines būtybes). Jis aprašo raganų nakties šventes, vadindamas jas sabato vardu. Tai būdavusi velnio apeigų dalis, jos vykdavusios toli nuo žmonių gyvenamosios vietos, naktimis, dalyvaujant pačiam Velnui-Belzebubui. Velnio mišių metu raganos staugdamos ir lodamos šokdavusios. Žodis sabatas, kilęs iš hebrajų kalbos *schabbat* (*schabat*) „nutraukti“, „nurimti“, reiškia laisvą dieną. Tai yra septinta žydų savaitės diena nuo penktadienio vakaro iki šeštadienio vakaro, skirta švęsti pasaulio sukūrimo atminimą ir žydų išlaisvinimą Egipte.

Iš kur kilo padavimai ir legendos apie raganų šokius? Savame suprantama, kad kiekviename, nors ir fantastiškiausiame pasakojime yra kruopelytė tiesos.

Šokiai pagoniškos apeigose turėjo svarbų vaidmenį. Jie buvo susieti su religiniu kultu. Su krikščionybės atsiradimu šokis įėjo ir į bažnytinę liturgiką. Bet labai paplitusiam viduramžiais visuotiniam pamišimui šokant šventoriuose bei kapinėse ir šokių orgijų charakteriui buvo paskelbtas karas. Legendomis apie sabato naktis norėta atitraukti tikinčiuosius nuo šokių žaidimų.

Legendoms apie sabato naktų raganų šokius atsirasti pagrindo turėjo įvairių viduramžių religinių sektų atliekamos religinės apeigos. Bijantis visagalės tais laikais inkvizicijos rankos šios apeigos buvo atliekamos naktį, dažnai žmonių negyvenamose vietovėse. Sabatas ir sabato naktis tapo paslaptinių apeigų sinonimu, kuriame dalyvauja eretikai, garbindami velnią ir blogio jėgas. „Juodųjų“ mišių metu raganos šoko su velniais; dažnai tie šokiai pereinavo į orgijas. Fantastiškiausių žinių platinimas apie raganas, jų gyvenimą turėjo atitraukti tikinčiuosius nuo minčių, svetimų tikėjimui.

Tikėtina taip pat, kad tai yra tradicija, siekianti senovės graikų ir romėnų laikus. Įvairios šventės – garbinant Dionizą, vaisingumo dievą; Bachą, vyno dievą – vykdavo su procesijomis, su įvairiais (ir nepadoriais) pasilinksminimais, su šokiais. Ryšys su gamtos stichija – veiksmas vykdavo gatvėje, laisvoje aplinkoje, nes čia žmogus jautėsi laisvai (juolab paveiktas alkoholio) – pirmųjų krikščionių buvo traktuojamas kaip ryšys su blogio jėgomis. Be to, šiose šventėse kulto objektas buvo ožys. Daugelyje legendų apie raganų šventes Belzebubas yra ožio pavidalo. Istorikai teigia, kad sabatas, kaip šventė nebuvo svetimas romėnams (vadinamas „sabbatum“), pagal Marcijalą „sabbata-

riae“ (t.y. sabato prisilaikytojai) – žydai. Be to, žydų sabato šventimas mažame šeimos rate galėjo romėnams atrodyti kaip apgautas paslapties ritualas.

Legendoms atsirasti padėjo ir faktai apie viduramžių moteris, kurių profesija buvo burtininkavimas. Savo burtams ir užkalbėjimams sustiprinti jos naudodavo įvairius pačių pasigamintus vaistus, dažniausiai iš įvairių narkotinių medžiagų. Tais vaistais gydydavo visus, besikreipiančius pagalbos. Žmonių, kurie narkotikų paveikti sapnuose ar savo vizijose patyrė neapsakomo lengvumo jausmą, keliavo į įvairias vietas (ir į stebuklingus suėjimus ant kalno), pasakojimai taip pat sudarė pasakojimų apie raganas ir velnius branduolius.

Jau nuo viduramžių yra žinomi pasakojimai apie didžiuosius burtininkų suėjimus, kurie vykdavę pavasarį. Vokietijoje yra žinoma Šv. Valpurgijos, moterų benediktinių vienuolyno Heidenheime vyresniosios, mirusios VIII a., naktis. Ji tapo tikinčiųjų prieš burtininkų praktikas patronė. Gegužės 1 d., šios patronės šventės dieną, buvo šventinamos įvairios augalų varpos, buteliukai su aliejais, turėdavę saugoti nuo mestų burtų, nes raganos sulėkdavusios šią naktį ant kalno svarbiausiam metų suėjimui. Tuo pat metu, nuo balandžio 30 iki gegužės 2 dienos buvo paprotys švęsti pavasario šventę, kurios metu buvo šokama. Taip Vokietijoje atsirado legenda apie raganų sabatus Šv. Valpurgijos naktį. Legendos apie raganų šokius labiausiai išplitusios Vokietijoje, todėl istorikai daro prielaidą, kad iš čia jos išplito į įvairias tautas.

Legendos apie šokius: *Dance Macabre*

Yra dar vienas legendinis šokis – *Dance Macabre* arba Mirties šokis.

Pasak prancūzų liaudies padavimų, seniai gyvenęs doras pilietis ponas Makabrė, kuris negalėdavęs pakęsti visuotinio pasileidimo ir ištvirkavimo, taip dažno viduramžiais Paryžiaus gatvėse. Būdamas asketiškai nusiteikęs, jis ilgai ieškojęs būdų, kaip nubausti tas bedieviškas minias. Kadangi gatvių orgijos vykdavusios su šokiais, jis nutaręs žmones mokyti šokių. Pasinaudojęs savo burtininko gabumais, šokį pavarsdavęs bausme. Visur, kur pamatydavęs minias ištvirkėlių, ten duodavęs ženklą lazdele ir priversdavęs šokti be sustojimo. Tie šokiai pasibaigdavę šokėjų mirtimi. Ponas Makabrė greitai tapęs siaubu ir Paryžiuje, ir apylinkės miestuose bei miesteliuose. Jis atsirasdavęs staiga, iš už namo kampo, ir visur tos linksmybės pasibaigdavusios mirtimi. Ir po savo mirties jis dažnai vaidendavęs ir bauddavęs, plakdamas rykšte merginas, kurios apsinuogindavusios ir šokdavusios iki mirties.

Legendos apie poną Makabrė pagrindas yra šokis, šokamas taip ilgai, kad baigiasi mirtimi. Ponas Makabrė, priverčiantis minią šokti ir jai diriguojantis šio šokio metu, yra mirties personifikacija.

Legendinis ponas Makabrė rankoje turi rykštę, kuria plaka ir ragina šokančiuosius. Manoma, kad taip į legendą pateko XIII–XV a. pab. flagelantų – religinių fanatikų asketų, propagavusių viešą plakimąsi, atributas. Nuo 1260 metų miestų gatvėmis traukdavo apsinuoginusią iki pusės vyrų ir moterų procesijas su vėliavomis ir kryžiais, kurios plakdavosi net iki kraujo. Jos siekdavo viešo nuodėmių atleidimo. Tokių psichozės užvaldytų procesijų Italijos, Vokietijos, Prancūzijos gatvėse ypač padaugėjo apie 1348 metus po maro epidemijos, atėjusios iš Rytų. Istorikai kalba net apie tam tikrus šokius, šokamus tų eitynių metu. Bet procesijų ėjimą, periodiškumą, plakančių rykštėmis apnuogintus pečius, judesius vargu ar galima vadinti šokiu, nors šokio elementų – nevalingų, tačiau ritminių pečių judesių, įvairių pašokimų ir pan. – čia galėjo būti. J. Gluzinskio minėta flagelomanija (seksualinės psichologijos terminas – prievartos reiškinys, skatinantis geidulingumą) paakindavo šias procesijas pasibaigti visuotine orgija. Todėl flagelantų judėjimas jau XV a. pab. buvo uždraustas; jie paskelbti eretikais ir buvo persekiojami.

Italai pono Makabrė prototipu laiko Šv. Makarą, vieną iš krikščioniškojo Egipto atsiskyrėlių. Pagal XIV a. legendą, jis įspėja tris karalius, johančius su meilužėmis į medžioklę, apie artėjančią mirtį. Šv. Makaras ranka jiems parodo tris karstus, kuriuos turėtų peršokti jų žirgai. Šalia – minia žmonių, joje – popiežiai, karaliai, kardinolai; virš jų visų – Mirtis juodais rūbais su dalgiu rankoje. Šios legendos iliustracija yra ant žymiausių kapinių Kampozanto sienos (ital. „šventas laukas“), šalia Pizos katedros. Ant sienos yra nutapytų freskų, tarp kurių randame ir F.Trainio freską „Mirties triumfas“.

Labai viduramžiais paplitęs visuotinis pamišimas šokant, ypač šventoriuose, ant kapų, bažnyčios negalėjo būti toleruojamas dėl įvairių piktnaudžiavimų, išsišokimų, ištvirkavimų. Legendai apie mirties šokį atsirasti taip pat padėjo ir šokėjų, šokančių ant kapų, vizija.

Dance Macabre literatūroje yra minimas jau nuo 1376 metų, o dailės kūriniuose – nuo 1423 metų. Išlikusiose senose graviūrose yra vaizduojami tokie šokiai. Marijos bažnyčios Liubeke koplyčioje yra paveikslas, vaizduojantis šokių ratelį, kuriame yra 24 žmonės. Tarp jų yra popiežius, kaizeris, karalius, kardinolas, kunigas, vienuolis, valstietis, merga, kūdikis – visų visuomenės sluoksnių atstovai. Kas trečias šiame ratelyje – šokantys griaučiai; visi lėtai juda ratu, o vadovauja Mirtis, grojanti fleita. Kitas panašus paveikslas – XVIII a. lenkų dailininko F.Lešetyckio – yra Krokuvoje, Bernardinų bažnyčioje, kuri yra Vavelio papėdėje. Jis kabo kairėje navoje.

Mirties alegorizacijos tema atsirado viduramžių literatūroje. Ji paskatino dailininkus vaizduoti mirtį savo kūriniuose. Šių literatūros ir dailės kūrinių tikslas buvo

pažadinti nusidėjėlių atgailą dėl savo nusizengimų ir nusikaltimų. Savime suprantama, labiau atgailauta, pamąčius visus pragaro baisumus ir mirties galią. Žinomos šia tema viduramžių misterijų scenos. Amžininkų aprašytas XIV a. pasirodymas Paryžiaus Nekaltųjų bažnyčioje (Aux Innocents). Įvairiems visuomenės sluoksniams atstovaujantys 24 asmenys eiliuotais dialogais kalbėjosi su Mirtimi ir šoko. Panašus 24 asmenų šokis, kurio lotyniškas pavadinimas „chorea Machabeorum“ buvo atliktas Prancūzijos pranciškonų iškilmų metu 1453 metais. Yra žinoma, kad Olandijoje jau 1449 metais yra atliktas šokis tokiu pavadinimu. Jį Burgundijos hercogui Filipui Gerajam atliko žymus dailininkas Nikozė de Kambrai su palydovais. J. Gluzinskio teigimu, yra galimybė, kad iš šio pavadinimo taip pat galėjo kilti *dance macabre*, bet M. Bionas tai vertina skeptiškai.

Žinomas ir kitas mirties šokis, išplitęs XV–XVI a. Vokietijoje, Vengrijoje ir Čekijoje. M.Bionas kildina jį iš slavų. Vadinamasis Renesanso *umrlec* buvo šokamas taip: vyras apsimesdavęs miręs, o apie jį, gulintį ant grindų, šokdavusios ratu merginos. Tuo metu choras dainuodavęs mirties dainą. Šokio pabaigoje visos merginos iš eilės bučiuodavusios vyrą, po paskutinio bučinio jis atgydavęs. Šokis pasibaigdavęs džiaugsmingu rateliu. Vokiečių šokių teoretiko Rochholco manymu, vokiečių vaikų pamėgtas žaidimas „Kas bijo juodo vyro?“ yra kilęs iš senojo mirties šokio.

Iš šių pavyzdžių matyti, kaip vystėsi *Dance Macabre*. Viduramžiais mirties šokio pagrindas buvo juoda Mirtis, o Atgimimo laikų estetikos prioritetas – Gyvenimas, įprasminamas žmonių bučinyje.

Naudota literatūra

- Boehn M. *Der Tanz.*– Berlin, 1925
 Caregradskaja T. *Na tančploščadke... tri veka nazad.*– Maskva, 1991
 Czerwinski A. *Geshichte der Tanzkunst bei den cultivirten Volkern von den ersten Anfaengen bis aus die gegenwaertige Zeit.* – Leipzig, 1984
 Gluzinski J. *Taniec i zwyczaj taneczny* – Lwow–Warszawa–Krakow, 19
 Sauka D. *Lietuvių tautosaka.*– 1982
 Wiczysty M. *Tan'czyc' może każdy* – Krakow, 1986

NEFORMALUSIS UGDYMAS

Neformaliojo ugdymo reikšmė

Bendrosiose ugdymo programose ne kartą pabrėžiama, kad ugdant svarankišką ir laisvą asmenybę labai svarbu skatinti mokinių kūrybiškumą, meno, kartu ir visos kultūros poreikį. Šokis, kaip ir kitos meno šakos, padeda vaikams išsiugdyti svarbiausius gebėjimus: kūrybiškumą, gebėjimą kelti bei spręsti problemas, norą bendrauti ir bendradarbiauti. Šokiu ugdoma socialinė patirtis: žmonių bendrumo jausmas, bendradarbiavimo įgūdžiai, tolerancija kitoms kultūroms ir socialinėms grupėms.

Popamokinė veikla mokantis šokio ne tik tenkina gyvybiškai svarbų vaiko poreikį judėti, bet ir ugdo vieną iš svarbiausių žmogaus vertybinių nuostatų – savigarbą ir pagarbą kitiems. Bendravimo mokymas popamokinėje veikloje yra kur kas sudėtingesnis procesas nei atrodo iš pirmo žvilgsnio. Būrelio vadovas, siekiantis ne tik išmokyti grakštaus judesio, bet ir auginti žmogų, atvirą sau ir kitiems, susiduria su rimtomis amžiaus tarpsnių, pedagoginės psichologijos ir kitomis problemomis. Todėl mokant vaikus šokio, ypač žemesnėse klasėse, svarbu nepamiršti, kad šokis ir kūrybinis judesys yra skirtingi dalykai. Šokis yra menas. Jis skirtas šokėjui ir publikai, o kūrybinis judesys yra žmogaus saviraiškos dalis – ne tik technika. Šie skirtumai ypač ženkliūs, jei sieki ne vien koncertų ir apdovanojimų, bet kartu mokai ir auklėti. Popamokinėje

veikloje mokant išreikšti save šokiu procesas yra svarbiau nei rezultatas.

Fizinė raiška yra lengviausia, labiausiai prieinama daugeliui vaikų, o kai kam kūrybinis judesys apskritai suteikia vienintelę raškos galimybę džiaugsmingai atsipalaiduoti, turtinti kūrybinį veiksma. Mokyti šokio – tai ne tik išlieti energiją, atskleisti kūrybinius vaikų gebėjimus, bet ir mokytis būti ir dirbti kartu, nes jau tarp antrojų pradeda dominuoti socialinė, t. y. konkurencinė mokinių gerų rezultatų motyvacija. Nė viena meno sritis neteikia tiek daug galimybių ugdant moralias vaiko bendravimo su bendraamžiais formas kiek šokis. Kitos meno rūšys – dailė, muzika – uždaresnės, labiau orientuotos į vidinį individo pasaulį ir jo raišką. O šokis neįsivaizduojamas be komunikavimo. Neatsižvelgti į tai – vadinasi, neišnaudoti šokio teikiamų galimybių ugdant asmenybę – pakančią, gerbiančią save ir kitus. Todėl geriausia priemonė mokant vaiką bendravimo ir tokiu būdu mažinant tarpusavio konkurenciją yra ne tik šokio mokymo procesas, bet ir bendruomenės kūrimas. Bendri tėvų, vaikų ir vadovo poilsio savaitgaliai, koncertinės išvykos, festivaliai suteikia ne tik daug džiaugsmo, naujų įspūdžių, bet ir kelia mokinio savi-vertę bei prasmingo gyvenimo poreikį.

Šokis PIRMOJO VARPELIO TAKELIU

Žodžiai ir muzika Alberto Antanavičiaus.

Aranžavo Eugenijus Čiplys.

Choreografija Birutės Akelaitienės.

Šokis skirtas 2012 metų moksleivių Dainų šventei. Pavadinimas nusako jo turinį. Sukurtas pagal dainą „Varpelio takeliu“. Muzika 3 dalių, metras – 4/4 ir 3/4. Atlieka 8–9 metų vaikai.

Šokis aprašytas aštuonioms poroms. Šokio žingsniai nesudėtingi – paprastieji, svyruojamieji, dvigubieji ir liuksniai. Šokiui reikalingi varpeliai.

ŠOKIO EIGA

Aštuoni berniukai sustoja kairiajame scenos krašte susikabinę paprastai žemai. Dešinėje rankoje laiko varpelius. Virtinės priekyje stovi pirmasis berniukas.

Mergaitės dešiniajame scenos krašte taip pat susikabinę paprastai žemai dešinėse rankose laiko varpelius. Virtinės priekyje stovi aštuntoji mergaitė.

I.

Grojama pirmoji muzikos dalis.

Berniukų atėjimas – 8 taktai.

1–7 taktai

Šitiek augę ir auginti

Ankstų rytą atsikėlę

Ir atrasti ir pažinti

SKUBAME į mokyklėlę.

Berniukai, šokdami šešiolika dvigubųjų žingsnių, sueina į scenos vidurį pasisukę į dešinią scenos šoną.

Atlieka du liuksnius pakeltomis rankomis, kuriose laiko ir skambina varpeliais. Berniukai, pasisukę ta pačia kryptimi, per trečiąjį liuksniuką atsisuka į žiūrovus.

Mergaičių atėjimas – 8 taktai

9–16 taktai

Megaitės iš dešiniojo scenos krašto, taip pat šokdamos šešiolika dvigubųjų žingsnių, ateina į scenos centrą ties savo berniukais ir atsisuka į juos, pakelia rankas suglausdamos delnus viena su kita. Varpeliai dešinėse rankose.

Berniukai, laukdami mergaičių, kas antras taktas skambina varpeliu. Rankos pakeltos aukštyn.

Mūsų miestuos, mūsų sodžiuos

Mokyklėlės vaiko laukia.

Gražios raidės, švelnūs žodžiai

Lyg stebuklas vaiką traukia.

Grojama antroji muzikos dalis.**Refrenas (priedainis) – 8 taktai (2 kartus kartoja-
ma)****1–4 taktas**

*I raidę, į žodį
Nerasime kelio.*

Berniukų ir mergaičių linijos, susikabinusios aukštyrų pakeltomis rankomis, svyruoja į dešinę ir į kairę (3 pieš.).

5 taktas

Be šilto

Visi šokėjai nuleidžia rankas pro priekį nelenkdami alkūnių. Kojos šeštoje pozicijoje.

6 taktas

DIN DAN Berniukai pakelia rankas su varpeliais ir pasistiebę skambina du kartus.

7 taktas

Mergaitės pakartoja 6-to takto judesius.

DIN DAN

8 taktas

Sidabrinio varpelio

Visi pakėlę rankas su varpeliais apsisuka trimis paprastaisiais žingsniais pasistiebę. Per ketvirtąjį žingsnį pristato kairę koją prie dešinėsios. Sukasi per dešiniąjį petį.

9–16 taktai

Kartojami 1–8 taktų judesiai.

Pragrojimas – 8 taktai

1–8 taktai

Visi šokėjai, susikabinę paprastai žemai su savo pora, trisdešimt dviem dvigubaisiais žingsniais, sukdami ratą laikrodžio rodyklės kryptimi, sucina į ratą, vedami aštuntošios poros ir paleidę sukabintas rankas visi atsiskaityti į rato centrą.

Berniukai sudaro ratą pakeltomis rankomis ir suglaudžia delnus. Ant dešiniojo rodomojo piršto – varpelis.

II.**Grojama pirmoji muzikos dalis**

Mergaičių ir berniukų nardymas rate – 17 taktų

1–4 taktai

*Šitiek auge ir auginti
Ankstų rytą atsikėlę*

Berniukai, pasisukę į rato centrą, laiko sukabintas rankas, o mergaitės aštuoniais dvigubaisiais žingsniais lenda pro berniukų kairįjį petį ir grįžta į savo vietas pro dešiniąjį petį

5–7 taktai

Ir atrasti, ir pažinti

Berniukai dviem paprastaisiais žingsniais mažina ratuką. Per žodį „pažinti“ atsitupia (6 pieš.)

Mergaitės trimis paprastaisiais žingsniais apsisuka pasistiebę ir pakėlusios abi rankas delnais į vidų.

BĖGAME į mokyklėlę

Berniukai ramiai atsistoja, o mergaitės ramiai tupiasi ir atsistojusios apsisuka trimis paprastaisiais žingsniais pasistiebę ir rankas iškėlusios į viršų.

8 taktas

Metras 3/4

Berniukai atsistoję atlieka du liuksniukus, skambindami du kartus pasisukę į rato centrą *DIN DAN*, o per antrąjį *DIN* pasisuka į rato išorę. Sukasi pro dešiniąjį petį.

DIN DAN DIN

9 taktas

Metras 4/4

Mergaitės atsako berniukams skambindamos varpeliais ir atlikdamos tris liuksniukus. Skambindamos mergaitės nekeičia krypties.

DIN DAN DIN (pauzė)

10–13 taktai

Mokytojai ir tėveliai

Tarsi susitarę kalba:

Mergaitės stovi pakėlę rankas delnais į vidų.

Berniukai aštuoniais dvigubaisiais žingsniais eina į rato išorę pro savo mergaitės kairįjį šoną ir grįžta aštuoniais dvigubaisiais žingsniais pro dešiniąjį savo mergaitės šoną. Nardant pro mergaites berniukų rankos ant juosmens. Baigę nardyti berniukai susikabina paprastai žemai.

14–15 taktai

Ir labai mažon knygelėn

Visi šokėjai, sudarę mergaičių ir berniukų ratus, keturiais dvigubaisiais žingsniais eina į centrą (mažina ratus).

16–17 taktai

Didelis pasaulis pasaulis telpa

Visi šokėjai šešiais smulkiaisiais paprastaisiais žingsniais didina ratus eidami pasistieptę atbuli atgal ir pabaigoje per žodį „TELPA“ visi greitai apsisuka trimis paprastaisiais žingsniais. Per sukinį visų rankos pakeltos į viršų delnais į vidų.

Grojama antroji muzikos dalis**Refrenas (priedainis) – 8 taktai (2 k.k.)**

Visi kartoja pirmojo refreno judesius. Berniukai pasisukę į rato išorę, o mergaitės į rato centrą.

Tik antrą kartą kartojant, pabaigoje per žodžius „SIDABRINIO VARPELIO“ berniukai keturiais paprastaisiais žingsniais priena prie savo mergaičių iš kairės ir sudaro bendrą ratą.

Muzikinis interpas – 8 taktai**1–8 taktai**

Visi šokėjai, susikabinę paprastai žemai, trisdešimt dviem dvigubaisiais žingsniais suka ratą prieš laikrodžio rodyklę, dešinėn.

III.**Suėjimas į puslankį – 9 taktai**

Šitiekl augę ir auginti

Ankstų rytą atsikėlę

Laimės ir savęs pažinti

SKRENDAME į mokyklėlę

1–7 taktai

Ratas skyla per pusę. Pro 1 ir 8 poras iš gilumos šokėjai dvidešimt aštuoniais žingsniais sudaro puslankius.

8 taktai (3/4)

DIN DAN DIN

Berniukai, atlikdami tris liuksniukus, tris kartus skambina varpeliais. Dešinė ranka pakelta aukštyn su varpeliu, kairė ant juosmens. Mergaitės stovi rankas laikydamos už sijonų.

9 taktai (4/4)

DIN DAN DIN (pauzė)

Mergaitės, atlikdamos tris liuksniukus, tris kartus skambina varpeliais. Dešinė ranka pakelta aukštyn su varpeliu, kairė – už sijono.

Refrenas (priedainis) – 8 taktai (2 k. k.)

Visi kartoja pirmojo refreno judesius puslankyje.

CODA – 9 taktai.

1–4 taktai

Sidabrinio varpelio,

Sidabrinio varpelio

Visi šokėjai susikabinę paprastai žemai eina aštuonis nedidelius žingsnius į priekį ir sudaro vieną eilę, paleidžia rankas.

5–8 taktai

Pamažu kelia aukštyn dešiniąją ranką su varpeliu. Mergaičių kairiosios rankos – už sijono, berniukų – ant juosmens.

9 taktai

Lėtai pasistiebia. Kai muzika nutyla, visi pradeda kartu skambinti (skaičiuoja iki aštuonių) ir išbėga iš scenos vienas paskui kitą skambindami varpeliais.

Šokis RUDENINIO LAPELIO GYVENIMAS

Muzika Vytauto Miškinių.

Choreografija Birutės Akelaitienės.

Šokis vaizduoja medžio gyvenimą: sprogsa lapai, džiaugiasi vasara, bet pasirodęs rudens vėjas nudrasko lapus ir medžio gyvybė apmiršta.

Šoka 6 metų mergaitės, vilkinčios žalias sukneles, rankose laikydamos žalius klevo lapus.

Per 16-tą įžanginės muzikos taktą šokėjos subėga į savo vietas „medžio kamieno kontūru“ ir suklaupia sudarydamos ratukus arba vieną ratuką, rankas su lapais padeda ant žemės už savęs.

Ratukuose – po 32 šokėjas.

ŠOKIO APRAŠYMAS**Grojama šokio muzikos įžanga (4 tkt.)**

Šokėjos pradeda judinti rankų riešus, šlamindamos lapus, šis judesys atliekamas per visą šokį.

Lapelių pakėlimas (16 tkt.)**Grojama 1-oji muzikos dalis****1–8 taktai**

Šokėjos pamažu kelia rankas į viršų.

8–16 taktai

Tiesia nugaras, kelia galvas, pro nugarą sukamuoju judesiu iškeldamos rankas aukštyn virš galvos ir pabaigoje, 16 takte, per žodžius („mažąjį klevuką“) stato dešinę koją ant žemės, priklaupia, atsistoja pristatydamos kairę koją prie dešinės. Rankos su lapeliais iškeltos virš galvų.

Lapelių svyravimai ir sukimasis rate (16 tkt.).**Grojama 2-oji muzikos dalis****1–2 taktai**

Šokėjos atlieka svyruojamąjį žingsnį pakaitomis į dešinę ir į kairę pusę.

Rankos pakeltos aukštyn, judinami rankų riešai, vaizduojant medžių lapų šnarėjimą.

3–4 taktai

Kartojama 1–2 taktų judesiai.

5–8 taktai

Pasistiebusios šokėjos 8 smulkiais žingsneliais sukasi du ratas pro dešiniąjį petį.

9–16 taktai

Kartojama 1–8 taktai, tik vietoje svyravimų į šonus svyra į priekį ir atgal, keldamos rankas į viršų ir žemyn. Pradedama dešine koja pirmyn ir kaire koja atgal.

Lapelių sukimasis rateliu.**Grojama 1-oji muzikos dalis****1–8 taktai**

Šokėjos atlieka 16 bėgamųjų žingsnių rateliu, bėgdamos prieš laikrodžio rodyklę. Rankos viršuje, lapeliai juda.

9–16 taktai

Šokėjos išsklaido ratelį, imituodamos vėjo blaškomus lapus. 16-tame takte (skambant žodžiams „mažąjį klevuką“ kyla

stiprus vėjas), šokėjos, pakėlusios į viršų rankas, smagiai sukasi į dešinę pusę, pabaigoje išmeta lapus.

Klevo lapų ruduo.**Grojama 2-oji muzikos dalis****1–8 taktai**

Šokėjos atlieka judesius, imituojančius artėjantį šaltį, patiriamą skausmą, galiausiai sustingsta nuo šalčio ir tarsi vėjo gūσιο nešamos išbėga iš aikštės.

Ir vėl laukiame pavasario...

Šokėjos akimirksniai lieka sustingusios (skaičiuoja iki 4), po to greitai susirenka lapelius ir išbėga nurodyta kryptimi.

Šokis VERSMYNAS

Muzika ir žodžiai Alberto Antanavičiaus.

Orkestruotė Eugenijaus Čiplio.

Choreografija Birutės Akelaitienės.

Tai mergaičių šokis su aukurėliais. Iš visų pusių į sceną šokdamos sueina mergaitės su šviečiančiais žiburėliais. Pagrindinė tema – ugnis, šviesa. Būtų galima interpretuoti kaip sąmonėjimo, savimonės pradžią.

Pagrindinis žingsnių derinys. Du paprasti žingsniai ir vienas pristatomasis, derinys atliekamas pasistiebus, švelniai. Šokio muzikinis metras keturių ketvirtinių

Ižanga. Trys varpo dūžiai.**1–10 taktai**

Šokėjos, laikydamos rankose aukurėlius, atlikdamos vienuolika derinių, sueina į aikštės vidurį.

11–13 taktai

Šokėjos kelia aukurėlius į viršų sulig galva, žengia vieną žingsnį dešine koja į priekį ir pasistiebia, o kaire koja nusileidžia ir pristato prie dešinės.

Pakėlę trečią kartą, sukasi į dešinę pusę ir neša pakeltus aukurėlius.

14–17 taktai

Pasisukusios į dešinę šokėjos atlieka 3 pagrindinius derinius ir ketvirto derinio pabaigoje vėl pasisuka į dešinę pusę.

18–21 taktai

Pasisukusios, trimis pagrindinio derinio žingsniais sudaro keturis ratus ir ketvirto takto pabaigoje atsitupia. Aukurėliai nuleidžia (krūtinės aukštyje).

22–29 taktai

(4 pieš.) mergaitės kelia aukurėlius į savo porą ir leidžia žemyn. Per vieną taktą pakelia ir nuleidžia aukurėlius. Kartuoja du kartus.

30–33 taktai

Kelia aukurėlius į viršų, ties savimi du kartus.

34–35 taktai

Pirmojo ratuko šokėjos kelia aukurėlius į viršų, atsistodamos sukasi į dešinę pusę ir atsitupia pasisukusios į rato išorę.

36–37 taktai

Antrojo rato šokėjos kartuoja 35–36 tkt. judesius.

38–39 taktai

Trečiojo rato šokėjos kartuoja 35–36 tkt. judesius.

41–42 taktai

Ketvirtojo rato šokėjos kartuoja 35–36 tkt. judesius.

43–51 taktai

Dabar pradėdamos nuo didžiojo (ketvirto) rato šokėjos kartuoja judesius sukdamosi į rato centrą pro dešinę pusę.

52–59 taktai

Šokėjos kartuoja 35–42 tkt. judesius tik lieka atsistojusios, laikydamos aukurėlius prieš save.

60–63 taktai

Kelia aukurėlius į viršų ir žemyn. Trečio derinio pabaigoje pasisuka pusę rato į centrą.

64–66 taktai.

Šokėjos kelia aukurėlius į centrą ir trečiame takte pasisuka:

67–75 taktai

1 ir 3 ratas į dešinę pusę ir kelia į viršų aukurėlius, 2 ir 4 – į kairę pusę ir laiko aukurėlius prieš save. Visos eina aštuoniais deriniais: vienos keldamos, kitos leisdamos aukurėlius.

76–83 taktai

Aštuonis derinius eina nurodytomis kryptimis. Eidamos 1 ir 3 rato šokėjos kelia aukurėlius į viršų, o 2 ir 4 – laiko ties krūtine, antrame takte 1-ojo ir 3-ojo leidžia žemyn, o 2-ojo ir 4-ojo kelia į viršų. Aštunto takto pabaigoje 2 ir 4 ratai taip pat pasisuka į dešinę pusę.

84–92 taktai

Visi ratai, pakėlę aukurėlius, aštuoniais pagrindinio derinio

žingsniais eina aštuonis derinius (6 pieš.) ratu prieš laikrodžio rodyklę.

93–101 taktai

Ketvirtas ratas nutrūksta ir viena 4 rato šokėja pradeda vesti kitas į užkulnius visos eina viena paskui kitą, vingiuodamos „gyvatėle“.

Pabaiga**Šokis LINKSMASIS TRAUKINUKAS**

Choreografija Loretos Jokubaitienės.

Šokis skirtas 5–7 klasių moksleiviams, gali šokti ir mergaitės, ir berniukai, kadangi nėra šokama poromis. Šokėjų skaičius taip pat nėra svarbus, geriausiai – 12 moksleivių. Metras 4/4. šokama pagal vidutinio tempo disko muziką. Šokio trukmė 3.03 min. Muzikos įžanga – 16 tkt.

ŠOKIO EIGA

Šokio pradžia šokėjai sustoja kairioje scenos pusėje į vieną liniją – „traukinuką“, pasisukę VŠK. Kojos suglaustos, rankos pusiau sulenktos per alkūnes ir uždėtos priešais stovinčiam vaikui ant liemens. Pirmojo šokėjo – „garvežiuko“ rankos ištiestos pirmyn pečių aukštyje, delnais į žiūrovą. Šokėjai turėtų stovėti per pusę žingsnio vienas nuo kito, kad galėtų laisvai „važiuoti“.

VAŽIAVIMAS**1 taktas**

„viens“ – visiems žengti pirmyn DK, „garvežiukui“ žengiant kartu pakelti KR aukštyn, DR nuleisti žemyn, „du“ – visiems žengti pirmyn KK, „garvežiukui“ žengiant kartu pakelti DR aukštyn, KR nuleisti žemyn, „trys-keturi“ – kartoti skaičių „viens-du“ judesius.

2 taktas

Kartoti 1-ojo takto judesius.

3–8 taktai

Kartoti 1–2 taktų judesius.

Per šiuos 8 taktus „traukinukas apvažiuoja“ didelį ratą ir baigia „važiavimą“ scenos gilumoje vienoje linijoje nekeičiant susikabinimo. „Važiuojant traukinukui“ šokėjai turi žengti „koja paskui koją“ ir nepaleisti vienam kito. Paskutinį žingsnį baigti KK pristatant prie DK.

VAGONIUKAI**1 taktas**

„viens“ – visam „traukinukui“ žengti KK į kairę, „du“ – DK pristatyti prie KK, „trys“ – kartoti skaičiaus „viens“ judesį, „keturi“ – patempus pėdos pirštus pakelti DK sulenkiant per kelį, galvą pakreipiant į žiūrovą.

2 taktas

„viens“ – visam „traukiniui“ žengti DK į dešinę, „du“ – KK pristatyti prie DK, „trys“ – kartoti skaičiaus „viens“ judesį, „keturi“ – patempus pėdos pirštus pakelti KK sulenkiant per kelį, galvą nukreipiant nuo žiūrovo.

3 taktas

Kartoti 1 takto judesius.

4 taktas

„viens“ – patempus pėdos pirštus staigiu judesiu nuo kelio, „spirti“ DK į žiūrovo pusę, „du“ – kartoti skaičiaus „viens“ judesį, „trys“ – kartoti skaičiaus „du“ judesį, „keturi“ – DK pristatyti prie KK, „Garvežiukas“ per šiuos 1–4 taktus atlieka rankų judesius taip pat kaip ir VAŽIAVIMO dalyje.

5–6 taktai

Visas „traukinukas“ suglaustomis kojomis šoka aštuonis lengvus šuoliukus vietoje.

7–8 taktai

Per aštuonis skaičius visi „vagoniukai“, pasidaliję po du (1 ir 2, 3 ir 4 ir t.t.) apibėga ant puspirščių aplink save vieną mažą ratuką per DP. (Antrasis „vagoniukas“ laikosi įsikibęs už pirmojo „vagoniuko“ liemens). Po sukinio visi vėl sukimba į vieną „traukinį“.

VAGONIUKŲ STUMDYMAS**1 taktas**

„viens-du“ – visas „traukinys“ ištiestadamas kelius atsilošia atgal. Galva pasukta į žiūrovo pusę, „trys-keturi“ – visas „traukinys“ ištiestais keliais pasvyra pirmyn.

2 taktas

„penki-šeši-septyni-aštuoni“ – kartoti 1 takto judesius.

3 taktas

„viens“ – kartoti 1 takto skaičiaus „viens-du“ judesį, „du“ – 1 takto skaičiaus „trys-keturi“ judesį,

„trys“ – kartoti 3 takto skaičiaus „viens“ judesį,
„keturi“ – kartoti 3 takto skaičiaus „du“ judesį.

4 taktas

Kartoti 3 takto judesius.

5 taktas

Kartoti VAGONIUKŲ dalies 1 takto judesius.

6 taktas

Kartoti VAGONIUKŲ dalies 2 takto judesius.

7 taktas

Kartoti VAGONIUKŲ dalies 3 takto judesius.

8 taktas

„viens-du-trys“ – visi „vagoniukai“ pasileidžia iš „traukinuko“ susikabinimo ir išbėga į eilutes:

11	8	5	2
12	9	6	3
10	7	4	1

„keturi“ – bėgimą savo vietoje baigti lengvu šuoliuku suglaustomis kojomis, rankas uždėti ant liemens. 2, 5, 8 ir 11 šokėjai bėga mažiausiai arba beveik savo vietoje.

PABĖGĖ VAGONIUKAI**1 taktas**

„viens“ – patemptais pirštais pakelti per kelį sulenktą DK į dešinį šoną, KK daryti nedidelį įtūpstą,

„du“ – pristatyti DK prie KK, pasikeliant iš įtūpsto,

„trys“ – kartoti skaičiaus „viens“ judesį tik kelti KK,

„keturi“ – kartoti skaičiaus „du“ judesį, tik KK pristatyti prie DK.

2 taktas

„penki – šeši-septyni – aštuoni“ – kartoti 1 takto judesiu.

3 taktas

„viens“ – patemptais pirštais kelti per kelį sulenktą ir „iškreiptą“ į išorę DK į dešinį šoną. Šiek tiek atsilošti link keliamos kojos. KK daryti nedidelį įtūpstą,

„du“ – DK pristatyti prie KK, pasikeliant iš įtūpsto,

„trys“ – patemptais pirštais kelti per kelį sulenktą ir „iškreiptą“ į išorę KK į kairį šoną. Šiek tiek atsilošti link keliamos kojos. DK daryti nedidelį įtūpstą,

„keturi“ – kartoti skaičiaus „du“ judesį ir KK pristatyti prie DK.

4 taktas

„penki-šeši-septyni-aštuoni“ – kartoti 3 takto judesius.

5–6 taktas

„viens-du-trys-keturi-penki-šeši-septyni-aštuoni“ – ištiesta nugara pasilenkus pirmyn bėgti vietoje puspisrščiais smulkiais žingsneliais, rankomis „sukant malūnėlį“.

7 taktas

„viens-du-trys-keturi“ – tais pačiais bėgamaisiais žingsne-

lais ir „sukant malūnėlį“ apsisukti vietoje per DP

8 taktas

„penki šeši-septyni-aštuoni“ – kartoti 7 takto judesius.

9 taktas

„viens“ – DK lengvu šuoliuku stryktelti nedidelį žingsnelį pirmyn,

„du“ – KK pristatyti prie DK.

Šokant pirmyn, pakelti rankas virš galvos ir pasitempus aukštyn du kartus „sukti malūnėlį“,

„trys“ – KK lengvu šuoliuku stryktelti nedidelį žingsnelį atgal,

„keturi“ – DK pristatyti prie KK.

Šokant atgal, rankas nuleisti prieš save ir tiesia nugara pasilenkus pirmyn vėl du kartus „sukti malūnėlį“.

10 taktas

„penki-šeši-septyni-aštuoni“ – kartoti 1 takto judesius.

11 taktas

„viens“ – DK statyti „kreiptai“ puspisrščiu (t.y. kulną pasukant į išorę), DR sulenktą per alkūnę „atidaryti“ delnu į žiūrovus, galvą pasukti į DR. KR sulenкта per alkūnę delnu prieš save,

„du“ – KK statyti „kreiptai“ puspisrščiu (t.y. kulną pasukant į išorę), KR sulenktą per alkūnę „atidaryti“ delnu į žiūrovus, galvą pasukti į KR. DR sulenкта per alkūnę delnu prieš save,

„trys“ – kartoti skaičiaus „viens“ judesį,

„keturi“ – kartoti skaičiaus „du“ judesį.

12 taktas

„penki šeši-septyni-aštuoni“ – kartoti 3 takto judesius.

13–14 taktas

Kartoti 1–2 takto judesius.

15–16 taktas

Kartoti 3–4 takto judesius, tik sukantis savo vietoje per DP, rankas „atidarinėjant“ tai dešininę, tai kairėn.

17–20 taktai

Kartoti VAGONIUKŲ dalies 1–4 taktų judesius, tik kiekvienam „vagoniukui“ atskirai. Rankų judesiai tokie pat kaip „garvežiuko“. 12 takte su skaičiumi „keturi“ abi rankos uždėti ant liemens.

21–24 taktai

Visi „vagoniukai“ šokdami lengvais šuoliukais atbuli sušoka atgal į „traukinuką“. 2, 5, 8 ir 11 šokėjai šuoliukus atlieka vietoje, visi kiti atšoka į tarpus. 16 takto skaičiuje „keturi“ visi lengvu šuoliuku stryktelti DP į žiūrovą ir sukimba taip kaip šokio pradžioje.

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

GRĮŽĖS TRAUKINUKAS

1–8 taktai

„Traukinukas apvažiuoja“ didelį ratą taip kaip VAŽIAVIMO dalyje, tik 7–8 taktuose „garvežiukas“ užveda per scenos vidurį, veidu į žiūrovus.

12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

9–10 taktai

Nekeičiant susikabinimo kartoti PABĖGUSIŲ VAGONIUKŲ dalies 1–2 taktų judesius. „Garvežiuko“ rankos – ant liemens.

11–12 taktai

Nekeičiant susikabinimo kartoti PABĖGUSIŲ VAGONIUKŲ dalies 3–4 taktų judesius.

13–14 taktas

Kartoti VAGONIUKŲ dalies 5–6 takto judesius.

15 taktas

„viens“ – „du“ – nelyginiai „vagoniukai“ atlikdami įtūpstą DK žengia nedidelį žingsnelį į dešinę su DR atlikdami „dairymsi“ judesį į dešinę.

Lyginiai „vagoniukai“ atitinkamai tą patį atlieka KK į kairę, o „dairosi“ KR,

„trys-keturi“ – nelyginiai „vagoniukai“ tą patį atlieka į kairę pusę, o lyginiai – į dešinę.

16 taktas

„penki-šeši-septyni-aštuoni“ – kartoti 15 takto judesius.

DU TRAUKINUKAI

1–8 taktai

„Traukinukas išvažiuoja“ iš vienos eilės išsiskirdamas į du „traukinukus“: t.y. nelyginiai „vagoniukai“ suka į dešinę, lyginiai – į kairę pusę, „nuvažiuoja“ į scenos gilumą ir apvažiavę ratukus vėl grįžta. Visų rankos dirba kaip „garvežiuko“.

11	12
9	10
7	8
5	6
3	4
1	2

9–12 taktai

Kartoti VAGONIUKŲ dalies 1–4 taktų judesius, tik nelyginiai „vagoniukai“ pradeda DK į dešinę, o lyginiai – į KK į kairę, visų rankos dirba kaip „garvežiuko“.

13–14 taktai

Visiems kartoti VAGONIUKŲ dalies 5–6 taktų judesius, rankas laikyti ant liemens.

15–16 taktai

Visiems kartoti PABĖGUSIŲ VAGONIUKŲ dalies 7–8 taktų judesius. Nelyginiams „vagoniukams“ suktis per DP, lyginiams – per KP.

Per likusią muzikos dalį visi „vagoniukai suvažiuoja į traukinuką“. DK pradėdamas ir sukdamas per KP pradeda „važiuoti“ 1 šokėjas – „garvežiukas“, paskui įeidami į savo tarpus, prisijungia visi, sukibdami į „traukinuką“. „Traukinukas“ dar „pasivažinėja“ po sceną ir „išvažiuoja“.

SANTRUMPOS

VŠK – veidu šokimo kryptimi,

DK – dešinė koja,

KK – kairė koja,

DR – dešinė ranka,

KR – kairė ranka,

DP – dešinys petys,

KP – kairys petys.

ŠOKIS VAIVOS JUOSTA

Choreografija Loretos Jokubaitienės

Šokis skirtas 5–7 klasių mergaitėms (gali šokti ir berniukai). Šokėjų skaičius – 8 ir daugiau. Metras 4/4, šokama pagal vidutinio tempo muziką. Šokio trukmė 3.06 min. Muzikos žangas – 8 tkt. Reikalingi spalvingi, lengvi, vaikiški skėčiai.

2014 m. gegužės 31 d. regioninėje dainų ir šokių šventėje „Čia mūsų namai“. Kuršėnuose šokį atliko Šiaulių rajono švietimo ir kultūros įstaigų vaikų šiuolaikinio šokio kolektyvai.

ŠOKIO EIGA

Šokio pradžia šokėjos sustoja į dvi eilutes po 4 mergaites dešinėje scenos pusėje, pasisukusios VŠK. Kojos suglaustos, KR laiko sijosnėlį, DR laiko išskleistą ant DP skėtį. Pa grindiniai šokio žingsneliai: stangrus bėgamasis, dvigubas žingsnis, įtūpstai: pirmyn – atgal, į dešinę – į kairę.

I DALIS

BĖGIMAS	2	4	6	8
	1	3	5	7

1–2 taktai

„viens ir du ir trys ir keturi ir penki ir šeši ir septyni ir“ – lygiuojant „stangriais bėgamaisiais žingsneliais DK pradėti bėgti į savo vietas,

„aštuoni“ – lengvai nušokti vietoje ant abiejų suglaustų kojų, pasisukant į žiūrovus ir iškeliant ištiesta DR skėtį.

3– taktas

„viens ir du ir trys ir“ – stangriais bėgamaisiais žingsneliais apsisukti per DP vieną ratelį,

„keturi“ – lengvai nušokti ant abiejų suglaustų kojų

4 taktas

„viens ir du ir trys ir“ – kartoti 3 takto skaičių „viens ir du ir trys ir“ judesius,

„keturi“ – lengvai nušokti ant abiejų suglaustų kojų, pirmai eilutei pasisukant DP į žiūrovą, o antrai eilutei KP į žiūrovą.

5–6 taktai

„viens ir du ir trys ir keturi ir penki ir šeši ir septyni ir“ – DK pradėti bėgti stangriais bėgamaisiais žingsneliais – 1,2,7 ir 8 šokėjoms sujungiant ratelį.

	4	6
	2	8
RATELIS	1	7
	3	5

„aštuoni“ – apibėgti 1/2 ratelio ir nepakeitus šokimo krypties lengvai nušokti ant abiejų suglaustų kojų.

7–8 taktai

Baigti sukti ratelį ir grįžti į savo vietą, kaip **IBĖGIME**. 8 takto skaičiuje „keturi“ šuoliuką atlikti veidu į žiūrovus.

9 taktas

„viens“ – puspisrščiais žengti DK į dešinę,

„du“ – KK pristatyti prie DK,

„trys“ – kartoti skaičiaus „viens“ judesį,

„keturi“ – KK kryžiuoti už DK, ant puspisrščių šiek tiek pritūpti, skėtį palenkti į dešinę.

10 taktas

„viens“ – skėtį perimti į KR, puspisrščiais žengti KK į kairę,

„du“ – DK pristatyti prie KK,

„trys“ – kartoti skaičiaus „viens“ judesį,

„keturi“ – DK kryžiuoti už KK, ant puspisrščių šiek tiek pritūpti, skėtį palenkti į kairę.

11–12 taktai

Skėtį perimti į DR ir kartoti 9–10 takto judesius.

13 taktas

„viens-du“ – skėtį perimti į DR ir stiebiantis abiem suglaustomis kojomis iškelti jį aukštai,

„trys-keturi“ – pritūpti ant abiejų kojų, skėtį nuleisti virš galvos.

14 taktas

„viens ir du ir trys ir keturi“ – stiebiantis ant puspisrščių kelti skėtį DR aukštai ir suktis vietoje per DP vieną ratuką.

15 taktas

Kartoti 13 takto judesius

16 taktas

„viens ir du“ – kartoti 14 takto skaičių „viens ir du ir trys ir keturi“ judesius,

„trys“ – tūpti suglaustais keliais ir padėti skėtį ant grindų prieš save (skėčio kupolą žiūrovams),

„keturi“ – lengvai atsistoti, rankas uždėti ant sijonėlio.

17–18 taktai

„viens-du“ – per įtūpstą DK žengti į dešinę, svorį pernešant ant DK, galvą pasukti į dešinę

„trys-keturi“ – per įtūpstą svorį pernešti ant KK, galvą pasukti į kairę,

„penki-šeši“ – per įtūpstą svorį pernešti ant DK, galvą pasukti į dešinę,

„septyni-aštuoni“ – kartoti skaičių „trys-keturi“ judesius.

19–20 taktai

Kartoti 1–2 takto judesius, tik pradendant DK apibėgti per dešinį tarpą apie skėtį

21–22 taktai

Kartoti 17–18 takto judesius

23–24 taktai

„viens ir du ir trys ir keturi ir penki-šeši – kartoti 19–20 takto judesius,

„septyni“ – kartoti 16 takto skaičiaus „trys“ judesį, tik skėtį paimti DR,

„aštuoni“ – lengvai atsistoti, skėtį laikyti prieš save liemens aukštyje, kupolą į žiūrovus. DR laikyti skėčio kotą arčiau savęs, o KR laikyti skėčio kotą toliau nuo savęs.

25–26 taktas

„viens-du“ – per įtūpstą DK žengti nuo piršto pirmyn, svorį pernešant ant DK. Skėtį abiem rankomis intensyviai sukti į dešinę,

„trys-keturi“ – per įtūpstą svorį pernešti atgal ant KK, skėtį sukti į dešinę.

„penki-šeši-septyni-aštuoni“ – kartoti skaičių „viens-du-trys-keturi“ judesius.

27–28 taktai

Kartoti 25–26 takto judesius, 28 takto skaičiuje „aštuoni“ DK pristatyti prie KK ir pasisukti taip, kaip 4 takto skaičiuje „keturi“. Skėtį laikyti DR aukštai.

II DALIS

1 taktas

„viens-du-trys-keturi“ – pradendant DK dvigubu žingsneliu šokti rateliu kaip 5–6 taktuose

2 taktas

„viens ir du ir trys ir keturi“ – kartoti 5 takto judesius ir baigti šuoliuku.

3–8 taktai

Kartoti 1–2 taktų judesius. Per visus aštuonis taktus apšokti du ratelius. Skėtį laikyti DR aukštai. Aštunto takto skaičiuje „keturi“, grįžus į savo vietą, pro žiūrovą lengvu šuoliuku 2, 3, 6 ir 7 šokėjoms atsisukti veidu į porą: 3 į 1, 7 į 5, 2 į 4, 6 į 8.

9–15 taktai

Kartoti I dalies 9–15 taktų judesius vienai prieš kitą, pradedant DK

16 taktas

Kartoti I dalies 16 takto judesius, tik po paskutinio apsisukimo likti atsisukus: 1 į 2, 7 į 8, 3 į 6, 5 į 4, t.y. tarp 3, 4, 5 ir 6 šokėjų sudaromas mažas ratelis. 1, 2, 7 ir 8 šokėjų skėčiai padedami kupolais vienas į kitą, o 3, 4, 5 ir 6 šokėjų – kupolais į ratelio centrą.

17–18 taktai

Kartoti I dalies 17–18 taktų judesius.

19–20 taktai

Kartoti I dalies 19–20 taktų judesius, tik 1 ir 2, 7 ir 8 šokėjoms KP pasikeisti vietomis, o 3, 4, 5 ir 6 – apibėgti savo skėčius KP.

21–24 taktai

Kartoti 17–20 taktų judesius. 1, 2, 7 ir 8 šokėjoms po antro pasikeitimo grįžti į savo vietas. Skėčius paimiti 24 takto skaičiuose „trys-keturi“.

25–26 taktai

Nekeičiant stovėjimo krypties, kartoti I dalies 25–26 taktų judesius. 26 takto skaičiuje „keturi“ pasisukti: 1 į 4, 3 į 2, 5 į 8 ir 7 į 6, t.y. padaryti du ratelius.

27–28 taktai

Kartoti 25–26 taktų judesius, 28 takto skaičiuje „aštuoni“ DK pristatyti prie KK ir pasisukti taip, kaip I dalies BĖ-GIME, tik pirmos eilutės šokėjos lieka nugara į žiūrovus. Skėtį laikyti DR aukštai.

29–30 taktai

Kartoti I dalies 1–2 takto judesius. Pirmos eilutės šokėjoms

įbėgti į savo tarpus. 30 takto skaičiuje „keturi“ lengvu šuoliuku atsisukti į žiūrovus per KP.

EILUTĖ

1 2 3 4 5 6 7 8

31–32 taktai

31 takto skaičiuje „viens“ skėčius nuleisti prieš save liemens aukštyje, kupolu į žiūrovus. Kartoti I dalies 25–26 taktų judesius. 32 takto skaičiuje „keturi“ DK pristatyti prie KK ir skėtį DR iškelti aukštai.

33–36 taktai

Kartoti I dalies 9–10 taktų judesius.

37–38 taktai

Kartoti I dalies 1–2 takto judesius. Pirmą eilutę išbėga į savo vietas.

2 4 6 8

1 3 5 7

39–40 taktai

Kartoti I dalies 3–4 taktų judesius. 40 takto skaičiuose „trys – keturi“ padėti skėčius.

41–42 taktai

Kartoti I dalies 17–18 taktų judesius.

43–44 taktai

Kartoti I dalies 19–20 taktų judesius. 44 takto skaičiuose „trys-keturi“ DR paimiti skėtį.

45–46 taktai

Kartoti I dalies 25–26 taktų judesius. 26 takto skaičiuje „keturi“ DK pristatyti prie KK, skėtį DR uždėti ant DP, kupolu už nugaros.

SANTRUMPOS

VŠK – veidu šokimo kryptimi,

DK – dešinė koja,

KK – kairė koja,

DR – dešinė ranka,

KR – kairė ranka,

DP – dešinys petys,

KP – kairys petys.